

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ

Государственные нормативы в области
архитектуры, градостроительства и строительства
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫ
ХАЛЫҚТЫҢ ҚИМЫЛЫ ШЕКТЕУЛІ
ТОПТАРЫ ҮШІН ҚОЛЖЕТІМДІЛІКТІҢ
ЕСЕБІМЕН ЖОБАЛАУ**

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЗДАНИЙ И
СООРУЖЕНИЙ С УЧЕТОМ ДОСТУПНОСТИ
ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП
НАСЕЛЕНИЯ. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*
СП РК 3.06-101-2012*

Ресми басылым
Издание официальное

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің
Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері
комитеті

Комитет по делам строительства и жилищно-коммунального
хозяйства Министерства промышленности и строительства
Республики Казахстан

Астана 2026

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «ИННОБИЛД» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі Уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің техникалық және лингвистикалық тексеру жүргізу тапсырмасына (2016 жылғы 7 қарашадағы № 38-02-5-1542 хаты) сәйкес құжат мәтіні өзгертілді.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2018 жылғы 26 ақпандағы №41-НҚ, 2018 жылғы 1 тамыздағы №171-НҚ, Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2019 жылғы 1 сәуірдегі №46-НҚ, және 2019 жылғы 27 қарашадағы №194-НҚ және Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрықтарына сәйкес өзгертулер мен толықтырулар енгізілді.

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрығына сәйкес бүкіл мәтін бойынша «мүгедек», «көру қабілеті нашар мүгедек», «көру қабілеті нашар адамдар», «зағип», «саңырау» деген сөздер мен сөз тіркестері «мүгедектігі бар адам», «кресло» сөзі «кресло-арба» деген сөз тіркестерімен ауыстырылды.

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «ИННОБИЛД»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан от 29 декабря 2014 года №156- НҚ

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения Уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан

Текст документа откорректирован в соответствии с поручением Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства национальной экономики Республики Казахстан (письмо № 38-02-5-1542 от 7 ноября 2016 года) по технической и лингвистической проверке

Внесены изменения и дополнения в соответствии с приказом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 26

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

февраля 2018 года №41-НҚ, 1 августа 2018 года №171-НҚ, Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан от 1 апреля 2019 года №46-НҚ, от 27 ноября 2019 года №194-НҚ и Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства промышленности и строительства Республики Казахстан от 26 мая 2026 года №57-НҚ.

В соответствии с приказом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства промышленности и строительства Республики Казахстан от 26 мая 2026 года №57-НҚ по всему тексту термин «инвалид», «люди с недостатками зрения», «слепой», «глухой» заменены на термин «лицо с инвалидностью», слово «кресло» заменено на «кресло-коляска».

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	VI
1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ.....	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР	2
4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР	4
4.1 Жалпы ережелер	4
4.2 Өрт қауіпсіздігі	5
4.3 Сәулет-жоспарлау шешімі	7
4.3.1 Жер телімі мен аумақ шешімі	7
4.3.2 Үй-жайлар мен олардың элементтері	12
4.3.3 Ішкі қондырғылар мен құрылғылар	17
4.3.4 Лифтілер	21
4.3.5 Тұрғын ғимараттар мен жайлар	22
4.3.6 Қоғамдық ғимараттар	23
4.3.7 Еңбекті қолдану орындары	25
4.3.8 Тамақтандыру кәсіпорындары	26
4.3.9 Сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары	26
4.3.10 Оқу-тәрбие мақсатындағы ғимараттар мен үй-жайлар	28
4.3.11 Вокзал ғимараттары	29
4.3.13 Дене шынықтырумен және спортпен айналысуға арналған үй-жайлар	31
4.3.14 Мәдени-ағарту, ойын-сауық мақсатындағы ғимараттар мен үй-жайлар және діни мекемелер	33
4.3.15 Халыққа қызмет көрсету бойынша объектілерінің ғимараттары	35
4.3.16 Пайдалану кезінде ғимараттың қауіпсіздігін қамтамасыз ету	36
4.4 Конструктивтік шешімдер	38
4.5 Инженерлік желілерді жобалау	39
5 ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ	39
5.1 Энергия тұтынуды азайту	39
5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану	40
А қосымшасы (ақпараттық) Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын кресло-арбасының габариті	41
Б қосымшасы (ақпараттық) Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын кресло-арба үшін қолжетімді аймақ	42
В қосымшасы (ақпараттық) Мүгедектігі бар адамның кресло-арбамен қозғалу кезіндегі қажетті кеңістік	44
Г қосымшасы (ақпараттық) Автотұрақ орындарын халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру	45
Д қосымшасы (ақпараттық) Тік орналасқан кедергілер	46
Е қосымшасы (ақпараттық) Қоғамдық телефондар мен сауда автоматтарын халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру	47
Ж қосымшасы (ақпараттық) Есіктер өлшемі мен орналасуы	48

И қосымшасы (ақпараттық) Пандустар, баспалдақтар.....	49
К қосымшасы (ақпараттық) Таңбалар.....	51
Л қосымшасы (ақпараттық) Лифтілер.....	52
М қосымшасы (ақпараттық) Санитарлық тораптарды халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру	54
Н қосымшасы (ақпараттық) Қоғамдық орындарда халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділікті қамтамасыз ету	58
П қосымшасы (ақпараттық) Бассейндер	62
Р қосымшасы (ақпараттық) Тұтқаны ұстағыштар	64

КІРІСПЕ

Осы құжат құрылыс саласын аймақтық және әлемдік әлеуметтік-экономикалық жүйеге біріктіруге бағытталған нормалаудың параметрлік әдісіне сәйкес Қазақстан Республикасының құрылыс саласындағы нормативтік базасының реформасы шегінде әзірленген.

Осы ҚР ЕЖ 3.06-101-2012 «Ғимараттар мен имараттарды халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділіктің есебімен жобалау. Жалпы ережелер» ережелер жинағы «Ғимараттар мен имараттардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентінің дәлелдемелік базасына кіретін нормативтік құжаттардың бірі болып табылады және құрылыс саласындағы халықаралық ынтамақтастықтағы техникалық кедергілерді жоюға бағытталған.

Құрылыс шешімінің қолайлы әдісі ғимараттарды пайдалану деңгейін (негізгі мақсаты немесе функциясы), ғимаратты пайдаланушылар үшін қауіпті тәуекелдік факторларды және қауіптілік сипатын (ішкі немесе сыртқы), пайдаланушылар санын (келушілер, қызметкерлер), адамдардың, оның ішінде халықтың әлсіз топтары бөлігінің (сәбилер, кішкентай балалар, ақыл есі дұрыс емес немесе басқа да кемшіліктері бар адамдар) жұмыс істеу ұзақтығын және т. б. жағдайлар мөлшерін ескере отырып қабылданады.

Осы құжатта ҚР ҚН 3.06-01-2011 «Ғимараттар мен имараттардың мүмкіндігі шектеулі топтар үшін қолжетімділігі» белгілеген талаптарды орындау үшін өзін әлемдік озық тәжірибеде ақтаған қолайлы шешімдер мазмұндалған.

БЕЛГІҮШІН

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫ ХАЛЫҚТЫҢ ҚИМЫЛЫ
ШЕКТЕУЛІ ТОПТАРЫ ҮШІН ҚОЛЖЕТІМДІЛІКТІҢ ЕСЕБІМЕН ЖОБАЛАУ**

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ С УЧЕТОМ ДОСТУПНОСТИ
ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП НАСЕЛЕНИЯ. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

Енгізілген күні – 2015-07-01

1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

1.1 Осы ережелер жинағы халықтың қалған санатымен тең қимылы шектеулі топтар үшін қолжетімділік шартын қамтамасыз ететін ғимараттар мен имараттардың жер телімдері, көлемдік-жоспарлық шешімі, ақпараттық және инженерлік орналастыру, сондай-ақ өмір тіршілігі бойынша қолайлы шешімдерді белгілейді.

1.2 Осы ережелер жинағы халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді қоғамдық және өндірістік ғимараттарды, функционалдық-жоспарлық элементтерді, жер телімдерін немесе жекелеген жайларды жобалауға таратылады.

1.3 Осы ережелер жинағы халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып, Қазақстан Республикасының аумағында жобаланатын және салынатын ғимараттардың жобаларын әзірлеуге, сондай-ақ бар объектілерді реконструкциялау мен күрделі жөндеуге арналған.

2 *НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

Осы ережелер жинағын қолдану үшін мынадай сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

ҚР ЕЖ 2.04-104-2012 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ЕЖ 4.01-101-2012 Ғимараттар мен құрылыстардың ішкі су құбырлары және кәрізі.

ҚР ЕЖ 4.02-101-2012 Ауаны жылыту, желдету және кондиционерлеу.

ҚР СТ 2960-2017 Мүгедектер мен халықтың басқа да мобильділігі төмен топтары үшін көтергіш платформалар. Қауіпсіздік және қол жетімділік талаптары. Тік қозғалыспен көтерілетін платформалар.

ҚР СТ 2961-2017 Мүгедектер мен халықтың басқа да мобильділігі төмен топтары үшін көтергіш платформалар. Қауіпсіздік және қол жетімділік талаптары. Көлбеу қозғалыспен көтерілетін платформалар».

ҚР СТ 3846-2023 Мүгедектігі бар адамдар мен жүріп-тұруы шектеулі топтарды есепке алғанда, халық үшін инфрақұрылым нысандарының және көрсетілетін қызметтердің қолжетімділігі

ҚР СТ ISO 23599-2020 Соқыр және нашар көретін адамдарға көмек көрсетудің техникалық құралдары. Жаяу жүргіншілер бетіндегі тактильді көрсеткіштер.

Ескертпе - Осы құрылыс нормаларын пайдалану кезінде ағымдағы жылдағы жағдай бойынша «Қазақстан Республикасының аумағында қолданыстағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласында нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық актілердің тізімі», «Қазақстан Республикасын стандарттау бойынша нормативтік құжаттардың көрсеткіштері» және «Мемлекетаралық нормативтік құжаттардың көрсеткіші» жыл сайын шығарылатын ақпараттық көрсеткіштер бойынша сілтеме құжаттардың қолданылуын тексеру орынды болады. Егер сілтеме құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, онда осы нормативтерді пайдалану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу керек.

Егер сілтеме құжат ауыстырусыз күші жойылса, онда оған сілтеме жасалынған ереже осы сілтемеге әсер етпейтін бөлікте қолданылады.

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы ережелер жинағында тиісті анықтамалары бар мынадай терминдер, сондай-ақ осы объектіге арналған құрылыс нормаларында келтірілген терминдер мен анықтамалар қолданылады:

3.1 Участені (аумақты) көріктендіру: Қимылы шектеулі келушілердің қолжетімділігін қамтамасыз ететін және жасанды ландшафты жасау (көгалдандыру), жаяу жүргіншілер мен көліктер өтетін жолдарды төсеу, сыртқы жарықтандыруды орнату, учаскеде демалыс, спорт және ойын-сауық аймақтарын құру, сондай-ақ келушілерді ақпаратпен қамтамасыз етуге кіретін іс-шаралар кешені.

3.2 Жиектас: Қауіпсіздік пен ақпараттылық өлшемдері бойынша функцияларды біріктіретін биіктігі шағын біртекті элементтер кеңістігі мен қозғалыс жолдарын қоршау.

3.3 Қалташа: Жайдың немесе олардың шегінен тыс коммуникациялық жолдар шекарасында түйісетін ойық, кеңістік.

3.4 Лифт холы: Лифті кіреберісінде орналасқан, әдеттегідей, есікпен шектелетін арнайы жай.

3.5 Көру қызметінің бұзушылығы бар тұлғалар: Көзі мүлдем көрмейтін немесе көздің қалған көргіштігі 10 % аспайтын немесе көру алаңы 20 % кемінде құрайтын азамат.

3.6 Қоршау: Жаяу жүргіншілер жолдарының үстіңгі бетіндегі белгі айырмасынан, еденнен 0,45 м жоғары орнатылатын құрылыс конструкциясы.

3.7 *Пандус: Дөңгелекті көлік құралдарын (кресло-арбалар, балалар арбалары және т.б.) көлденең беттіктегі бір деңгейден екіншісіне жылжытуға арналған еңісті көлбеу ғимарат (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

3.8 Жиектас пандусы: Тротуардан жол төсеміне түсуге арналған құрылыс.

3.9 *Ымдау тілі маманы (сурдоаудармашы): Ымдау тілі мен ымдау тіліндегі

дыбыстық ақпаратты кәсіби тілге аударуға, оның ішінде еститін адамдар мен саңырау адамдардың арасында байланыс қызметтерін көрсететін маман (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

3.10 Көтеру: Қозғалыстың жақын көлденең жазықтық еңісінің арасындағы деңгейдің әртүрлілігі (тік көлем).

3.11 Өрт қауіпсіздігі аймағы: Эвакуациялау мен құтқаруды жүргізу үшін кешенді шаралармен қамтамасыз етілген берілген уақыт ішінде (өрт туындаған кезден бастап құтқару жұмыстарын аяқтағанға дейін) адамдарды өрттің қауіпті факторларынан қорғау үшін өртке қарсы қоршаулармен бөлінген ғимараттың, құрылыстың, өрт бөлігінің бөлігі.

3.12 Қозғалыс алабы: Бір қатардағы бір бағыттағы қозғалысқа арналған жаяу жүргіншілер жолының бөлігі.

3.13 Жеке қызмет көрсету жайы: Өз-өзіне қызмет көрсету немесе қимылы шектеулі келушілерге мекеме (кәсіпорын) қызметкерлері қызмет көрсету жүзеге асырылатын кабина немесе бөлме. Кабина (бөлме) габариті, әдеттегідей, орналастыру мүмкіндігі мен ілесуші тұлғаны ескеруі тиіс.

3.14 Көлденең бағыт: Қозғалыс бағытына перпендикуляр үстіңгі беттің бағыты.

3.15 Тұтқа: Бағыт беретін және қозғалыс кезінде қол деңгейінде ұстап тұруды қамтамасыз ететін баспалдақ немесе пандус компоненті.

Ескертпе – Тұтқа қоршаудан жоғары болуы мүмкін.

3.16 Үй жанындағы аумақ: Кіреберіске жаяу жүргіншілер жолдарын, үйге кіреберістер және осы үй тұрғындарына арналған – балалар, спорт, демалысқа арналған, контейнерлерге арналған, иттерді серуендетуге арналған және т.б. алаңдарды қамтитын тұрғын көп пәтерлі ғимараттың маңындағы учаске.

3.17 Бойлық еңіс: Қозғалу бағытына параллель үстіңгі бет еңісі.

3.18 Өткел: Конструктивтік және (немесе) функционалдық элементтер (қондырғылар) арасындағы жаяу жүргіншілер кеңістігі.

3.19 Қозғалыс жолы: Халықтың қимылы шектеулі топтары, оның ішінде кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдар учаскеде (жолдар, тротуарлар, пандустар және т. б.), сондай-ақ ғимарат пен имараттың ішінде (тік және көлденең коммуникациялар) орын ауыстыру үшін пайдаланатын жаяу жүргіншілер жолы.

3.20 Дұрыс бейімделу: «Бұл мүгедектігі бар адамдарды адамдардың барлық басқа құқықтары мен негізгі еркіндігіне теңдестіруді іске асыру немесе жүзеге асыру мақсатында лайықты немесе қисынды қалыптаспаған ауыртпалықты қажетті және қолайлы түрлендіру мен түзетудің әрбір жағдайында енгізу» - Мүгедектігі бар адамдар құқықтары туралы конвенция. БҰҰ.

3.21 Ақпарат құралдарының жүйесі (ақпараттық құралдар): Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін жүру қауіпсіздігі мен ыңғайлылығына, сондай-ақ тіршілік ету ортасының қасиеттері туралы ақпараттандыруға ықпал ететін, кеңістікке өз уақытында бейімделуді қамтамасыз ететін ақпарат тасымалдаушылардың жиынтығы.

3.22 Тактильдік жерүсті көрсеткіштері: Көруі бойынша мүгедектігі бар адамдарға аяқ табанымен, таяқпен немесе көздің қалған көргіштігін пайдалана отырып сезу арқылы кеңістікке бейімделуге мүмкіндік беретін белгілі сурет пен түстің бедерлік жолағын білдіретін ақпаратты бейнелеу құралы. Олар типі бойынша жол және еденүсті, сондай-ақ

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

ескертуші және бағыттаушы болып бөлінеді.

3.23* **Әмбебап кабина:** Жалпы қозғалыс жолдарынан автономды кіреберісі бар ерлер мен әйелдерге арналған, ілесіп жүретін кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдар үшін габариттер бойынша, ал жабдықтар бойынша - мүгедектіктің барлық топтары мен халықтың басқа да жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімді дәретхана. *(Толықтырылды – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР

4.1 Жалпы ережелер

4.1.1 Қоғамдық, тұрғын және өнеркәсіптік ғимараттарды халықтың қимылы шектеулі топтары үшін өмір тіршілігіне барынша қауіпсіз және жайлы жағдай жасауды ескере отырып жобалау және салу керек.

4.1.2 Кресло-арбадағы адам жүретін алаңның ең төменгі көлемі 1,2 м × 0,9 м құрайды.

4.1.3 Кресло-арбамен айналуға арналған кеңістіктің ең төменгі ені 1,8 м. 1-кестеде келтірілген қоғамдық ғимараттар учаскесі халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс. Кресло-арбаның габариті А қосымшасында келтірілген.

4.1.4 Кресло-арбадағы адам үшін қол жетерлік аймақ Б қосымшасында келтірілген.

***1-кесте – Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс әртүрлі типтегі қоғамдық ғимараттар жайлары**
(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)

Ғимарат типі	Қолжетімді үй-жайлар
Тұрғын үй ғимараттары - 4 қабат және одан төмен (лифтсіз) - 4 қабат және одан жоғары (лифтімен) - 5 қабат және одан жоғары	1-ші қабаттағы барлық қоғамдық аймақтар және кеңістіктер барлық қоғамдық аймақтар және кеңістіктер барлық қоғамдық аймақтар және кеңістіктер
Кеңсе ғимараттары	Жұмыскерлер мен келушілерге арналған барлық кеңістіктер
Дүкендер	Қызметкерлер және келушілер үшін қолжетімді бірінші қабаттағы тұрғын үйге арналмаған кеңістіктер
Сауда және көп қызметті кешендер	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Қонақ үй, пансионаттар және саяжайлар	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Қоғамдық демалыс орындары	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Саябақтар және ашық кеңістіктер, оның ішінде зообақтар және аллеялар және т.б.	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік, сонымен қатар әкімшілік, шаруашылық, санитарлық-гигиеналық үй-жайлар
*Мектептер, колледждер, ЖОО <i>(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 01.08.2018)</i>	Қызметкерлер мен оқушыларға арналған барлық кеңістік

ж. №171-НҚ бұйрық)	
*Мектепке дейінгі білім беру мекемелері (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 01.08.2018 ж. №171-НҚ бұйрық)	Қызметкерлер мен келушілерге арналған барлық үй-жайлар
Жатақхана	Қызметкерлер және тұрғындарға арналған барлық кеңістік
Спорттық кешендер және қоғамдық бассейндер	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Мейрамханалар және қоғамдық тамақтану орындары	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Базарлар және сауда орталықтары	Келушілерге арналған барлық кеңістік
Ауруханалар, емханалар, диспансерлер, карттар үйі	Қызметкерлер, емделушілер және келушілерге арналған барлық кеңістік
Фабрикалар, шеберханалар, қоймалар және т. б.	Қызметкерлер, келушілерге арналған барлық үй-жайлар
Көлік станциялары, тоғыстар, жолаушылар терминалдары, депоның әкімшілік ғимараты, такси және автобус аялдамалары	Қызметкерлер және келушілерге арналған барлық үй-жайлар

4.1.5 *Еден деңгейінен 1,2 м арақашықтық кресло-арбасымен қозғалатын адамдар үшін ең жоғарғы қолжетімділік болып табылады. Еден деңгейінен 0,4 м арақашықтық кресло-арбамен қозғалатын адамдар үшін ең төменгі қолжетімділік болып табылады (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.1.6 Лифтілер нүктелерін, есік тұтқаларын, шкафтарды, киім ілгіштерді ғимаратқа балалардың бойын ескере отырып орналастыру қажет. Көзделген элементтерді орналастыру үшін балалардың бойын ескере отырып қолжетімді биіктік 2-кестеде келтірілген.

2-кесте – Өртүрлі жастағы балаларға арналған қолжетімді биіктік

Балалардың жасы	3-4 жас	5-8 жас	9-12 жас
Ең жоғарғы биіктік, мм	915	1015	1120
Ең төменгі биіктік, мм	510	455	405

4.2 Өрт қауіпсіздігі

4.2.1 Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттарда мынадай жайларды қосымша қауіпсіздік жүйелерімен қамтамасыз ету ұсынылады:

- а) қазандықтар;
- б) жанармай және басқа жоғары жанғыш немесе химиялық заттарды сақтауға арналған орындар;
- в) зертханалар;

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

- г) асханалар;
- д) кітапханалар;
- е) киім ілетін орындар.

4.2.2 *Мүгедектігі бар адамдар мен егде жастағы адамдардың тұруына арналған пәтерлері бар көппәтерлі тұрғын үйлерді отқа төзімділіктің екінші дәрежесінен төмен емес етіп жобалау керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.2.3 Халықтың қимылы шектеулі топтары пайдаланатын эвакуация жолдарының ені төменде келтірілген мынадай өлшемдерден кем болмауы тиіс:

- жайдың ішіндегі өткелдер есіктері мен ойықтар – 0,9 м;
- өтпелі лоджия мен балкон, пәтераралық дәліздер (есікті ішке ашқан кезде) – 1,5 м.
- эвакуациялауға пайдаланылатын дәліздер, пандустар – 1,8 м.

Мүгедектігі бар адамның кресло-арбамен қозғалу үшін қажетті кеңістік В қосымшасында көрсетілген.

4.2.4 Қимылы шектеулі топтар келетін ғимараттың жайдың тұйық дәлізінен шығатын есіктен қабаттан эвакуациялық шығаберіске дейінгі қашықтық 15 м аспауы тиіс.

4.2.5 Егер есеп бойынша халықтың барлық қимылы шектеулі топтарын қажетті уақыт ішінде өз уақытында эвакуациялауды қамтамасыз ету мүмкін болмаған жағдайда, оларды құтқару үшін эвакуациялау жолдарында олар құтқару бөлімшелері келгенше болатын қауіпсіз аймақ қарастыру керек немесе олардың бірінен олар барынша ұзақ уақытта көшірілуі және (немесе) іргелес түтіндемейтін баспалдақ торы мен пандус бойынша жеке құтқарылуы қарастырылуы керек.

4.2.6 Өрт сөндіру бөлімшелерінің қозғалысына арналған лифт дәлізінде, сондайақ халықтың қимылы шектеулі топтары мен пайдаланылатын лифт дәліздерінде қауіпсіздік аймақтарын қарастыру ұсынылады. Аталған лифтілер өрт кезінде мүгедектерді құтқару үшін пайдаланылуы мүмкін.

4.2.7 * Қауіпсіздік аймағының алаңы, маневр жасау мүмкіндігі болған жағдайында бір құтқарылушыға келетін меншікті аудан есебінен қабатта қалған барлық халықтың жүріп-тұруы шектеулі адамдарына есептелуі керек, м²/адам:

- кресло-арбада - 2,4;
- ілесіп жүретін адамы бар кресло-арбада - 2,65;
- өздігінен қозғалатын - 0,75;
- ілесіп жүрушімен бірге жүретін мүгедектігі бар адам - 1,0.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.2.8 Қауіпсіз аймақ құрамына қауіпсіздік аймағына кірмейтін қабаттағы басқа үй-жайлардан өртке қарсы бөгеттермен бөлінген лоджия немесе балконмен іргелес аудандар кіруі мүмкін. Егер лоджия және балкондар астындағы сыртқы қабырға бітеу, өртке төзімділік шегі (EI 30) кем емес немесе осы қабырғадағы терезе және есік жақтаулары өртке қарсы есік және терезелермен толтырылса, онда ол өртке қарсы шынымен қапталмауы мүмкін.

4.2.9 Қауіпсіздік аймағын тік коммуникацияларға жақын қарастыру және оларды Н1 типіндегі түтіндемейтін баспалдақ торына шығатын бірыңғай торап ретінде немесе ұқсас қоршау конструкциялары бар пандусқа арналған жайда жобалау керек.

4.2.10 Қауіпсіздік аймағы басқа жайлардан және іргелес дәліздерден өртке қарсы бөгеттермен бөлінуі қажет, олардың өртке қарсы тұрақтылық шектері: қабырғалар, арақабырғалар, аражабындар - REI 60 кем емес, есік, терезелер – бірінші типті болуы керек.

4.2.11 Қауіпсіздік аймағының конструкциясы K0 (отқа қауіпті емес) класты болуы тиіс, ал әрлеу материалдары мен жабындар қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес болуы тиіс.

4.2.12 Қауіпсіздік аймағы түтінделмейтін болуы тиіс. Өрт кезінде оған эвакуациялық шығаберістің бір ашық есігі кезінде 20 Па артық қысым болуы тиіс.

Қауіпсіздік аймағына шығатын жері бар лифтілер шахталарында ҚР ЕЖ 2.04-104 талаптарына сәйкес ауа тіреуіш жасалуы тиіс.

4.2.13 Қоғамдық ғимараттың әрбір қауіпсіз аймағы селекторлық байланыспен немесе басқада көзге көрінетін немесе диспетчермен берілетін мәтіндік байланыс немесе өртке қарсы бекетті (күзет бекеті) орналастыру қондырғыларымен жабдықталуы қажет.

Эвакуация жоспарында қауіпсіз аймақтардың орналасу орындары белгіленуі керек.

4.2.14 Апаттық дыбыстық сигнализация үшін жайдағы дыбыстың ең жоғарғы деңгейі 5 дБА асқан кезде, дыбыс деңгейін 30 сек. бойында кемінде 15 дБА қамтамасыз ететін аспаптарды қолдану керек.

4.2.15 *Баспалдақтың әр маршындағы жоғарғы және төменгі сатылар контрастты түсте орындалуы керек. Баспалдақпен жүру кезінде контрастты бөлектеу жақсы көрінуі керек. Контрастты жолақтың ені кемінде 0,03 м болуы керек және сатының шетінде орналасуы керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.2.16 Эвакуация жолындағы баспалдақ сатылары немесе жақтаулардың шеті қараңғыда шағылысатын бояулармен боялуы немесе оларға шағылысатын таспалар жабыстырылуы керек.

4.2.17 Егер олар қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына жауап берсе, эвакуациялауға қажетті сыртқы эвакуация баспалдақтарын қарастыруға жол беріледі. Бұл жағдайда бір мезгілде мынадай шарттар орындалуы тиіс:

- баспалдақ терезе және есік жақтауларынан 1,0 м астам қашықтықта орналасуы қажет;

- баспалдақ апаттық жарықтандыру жүйесімен жабдықталуы қажет.

4.2.18 Кресло-арбамен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар және көру қызметі бұзылған тұлғалар үшін эвакуация жолдарын ашық сыртқы металл баспалдақтар арқылы қарастыруға жол берілмейді.

4.2.19 Эвакуациялау жолындағы есік тиектері ретінде басу әрекетіндегі тұтқаларды қарастыру керек. Есіктің ашылу күші 50 Нм аспауы тиіс.

4.3 Сәулет-жоспарлау шешімі

4.3.1 Жер телімі мен аумақ шешімі

4.3.1.1 *Объектілерге негізгі жаяу жүргіншілер көлік өткелдерінен оқшаулап қарастырылу керек.

Учаскедегі көлік өткелдері мен жаяу жүргіншілер жолдарын бөлу керек. Өткелдерге іргелес жаяу жүргіншілер тротуарлары бордюрмен немесе күрделі боллардтармен

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

(биіктігі 1,2 м-ге дейінгі төмен жол бағаналарымен) оқшаулануы керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.1.2 *Ғимаратқа кіреберістегі немесе жер теліміндегі жаяу жүргіншілер жолдарын көлік құралдары қиып өткен кезде, автомобильдердің қозғалысын тыныштандыру элементтерін (жасанды, тегіс емес, көтеріңкі өткелдер, қауіпсіздік аралдары және т.б.) көздеу не реттелетін жаяу жүргіншілер өткелдерін орнату керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.1.3 Мүгедектігі бар адамдарды (әлеуметтік такси) тасымалдайтын қоғамдық көліктің мамандандырылған құралдарын аялдау орындары қоғамдық ғимараттардың кіреберісінен 50 м артық емес қашықтықта қамтамасыз етілуге тиіс.

Мүгедектігі бар адамдар мен халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарының автокөлікке кедергісіз қол жеткізуі үшін отырғызу алаңының биіктігі аялдау алаңынан 0,15-0,20 м болуы керек.

Отырғызу алаңының ені кемінде 3,0 м, ал ұзындығы аялдау алаңының ұзындығынан кем емес. Отырғызу алаңының жалпы алаңы, көрсеткіштері 2,0 x 2,0 м болатын мүгедектігі бар адамдарды отырғызу және түсіру алаңдарын қамтиды.

Отырғызу алаңдары пандуспен жабдықталуы керек және аялдау алаңдары бетінен 0,15-0,20 м жоғары көтерілген.

Аялдау алаңдарында (пункттерде) үлкен қаріппен (шрифтпен) және түстердің қарама-қарсылығын пайдалана орындалған, жақсы оқылатын бағдарлар туралы нақты ақпаратты орнату қажет *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.1.4 Көлік шығатын (өтетін) қақпа алдындағы жолдың ені 3 м кем болмауы тиіс.

4.3.1.5 *Мүгедектігі бар адамдардың жеке автокөліктеріне арналған орындары халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарына қолжетімді кіреберіс маңында, қоғамдық ғимараттардан - 50 м қашық емес, ал тұрғын үйлер үшін - 100 м қашық емес қарастырылуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

*4.3.1.6 «Мүгедектігі бар адам» тану белгілері бар көлік құралдарына арналған тұрақ орындарының саны:

- егер тұрақ орындарының саны 10-ға дейін болса, бір орын;
- егер тұрақ орындарының саны 10-нан артық болса, 10 %-дан кем емес.

Ескертпе - егер есептеу қорытындысы бойынша «Мүгедектігі бар адам» тану белгілері бар көлік құралдарына арналған тұрақ орындарының саны 0,5-тен жоғары бөлшек мәнді құраса, мұндай мән тұтас бірлікке дейін дөңгелектеуге жатады.

«Мүгедектігі бар адам» тану белгілері бар көлік құралдарына арналған тұрақ орындары: - ені 3,66 м; - ұзындығы 5,38 м кем емес жобаланады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)*.

4.3.1.7 *Көп қабатты және жерасты автотұрақтарда, кем дегенде, бір деңгейде, «Мүгедектігі бар адам» сәйкестендіру белгісі бар көлік құралдарына арналған тұрақтар орындары болуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.1.8 *Автотұрақтарды белгілеуде көлік құралының ашық есіктерінен негіздерге, бағандарға, портикаға, балюстрадааларға, жақтауларға дейінгі арақашықтық кемінде 0,7 м болуы керек екенін ескеру керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.1.9 *«Мүгедектігі бар адам» деген айырым белгілері бар көлік құралдарына арналған барлық тұрақ орындары қолжетімділіктің халықаралық рәміздерімен, сондай-ақ

тұрақ орнының жазықтығында таңбамен белгіленуі тиіс. Таңба тұрақ орнының шекарасын және жаяу жүргіншілер өткелін белгілеуі тиіс.

Қолжетімді тұрақ орындары 1,2 м-ден бастап жаяу жүргіншілер өткелімен болуы тиіс. Егер екі тұрақ іргелес болса, жаяу жүргіншілер өткелі оны Г-қосымшасында көрсетілгендей 1,5 м-ге дейін ұлғайту шартымен ортақ болуы мүмкін. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.1.10 Жаяу жүргіншілер жолдары, жаяужолдар мен пандустар төсемі қатты материалдардан жасалуы, тегіс, кедір-бұдырлы, саңылаусыз болуы тиіс. Бетоннан жасалған төсемдер плиталарының арасындағы жапсарлар қалыңдығы 0,015 м аспауы тиіс. Борпылдақ материалдардан, оның ішінде құм мен қиыршық тастан жасалған төсемдерге жол берілмейді.

4.3.1.11 *Тротуар жолдары бетінің деңгейі 0,015 м артық болған жағдайда пандустармен жабдықталады.

Барлық қауіпсіз жаяу жүргіншілер жолдары контрасты түспен немесе бетінің ерекше құрылымымен белгіленуі керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.1.12 Жекелеген жағдайларда, қайта құрастыру кезінде жылжымалы пандус қолданылуы мүмкін. Жылжымалы пандустардың үстіңгі үстіңгі бетінің ені кемінде 1,0 м болып, еңісі қалыпты пандустың мәніне жақын болуы қажет.

4.3.1.13 *Жаяу жүргіншілер жолының ені, алдағы адамдардың кресло-арбалардағы мүгедектігі бар адамдар қозғалысын есепке ала отырып, 2,0 м кем болмауы керек. Қолданыстағы құрылыстың жағдайында, көру жолындағы қашықтықта жолдың жүру жолының енін 1,2 м дейін азайтуға рұқсат етіледі. Бұл ретте, кресло-арбаларымен жүретін адамдардың өтуін қамтамасыз ету үшін өлшемдері 2,0 м × 1,8 м кем емес әрбір 25 м сайын көлденең алаңдар (қалталар) орналастыру керек.

Кресло-арбаларымен жүретін адамдардың жүруін қамтамасыз ететін жол қозғалысының бойлық еңістігі 5 %-дан, көлденең еңістігі – 2 %-дан аспауы керек **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).**

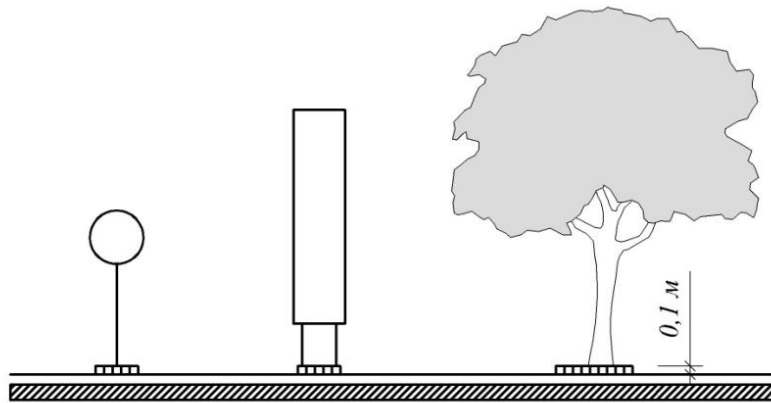
4.3.1.14 *Жаяужолдан көлік жолына келуді жасаған кезде ғимараттың жанындағы бойлық еңіс 1:20 (5%) аспауы тиіс және тығыз орындарда 10 м аспайтын қашықтықта 1:10 (10%) дейінгі еңіске жол беріледі **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).**

4.3.1.15 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін ең жоғарғы қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында қоғамдық және тұрғын-үй ғимараттары және құрылыстары аумағында төмендегідей іс-шараларды іске асыру ұсынылады:

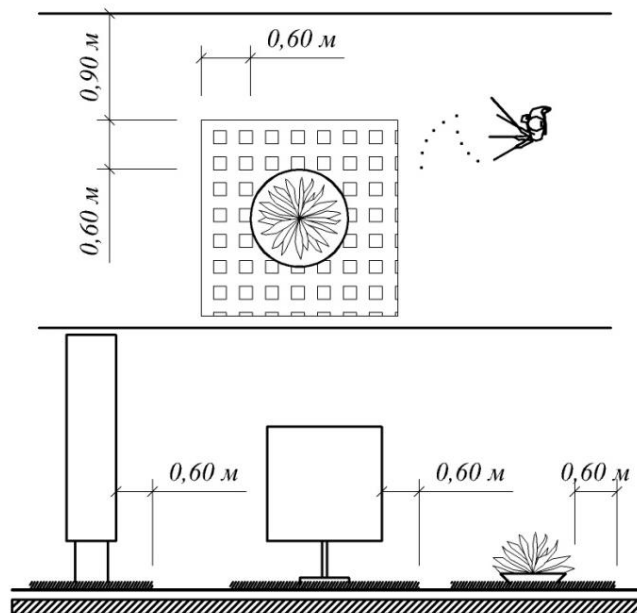
- әлеуетті қауіпті объектілерді 1-суретте көрсетілгендей биіктігі кемінде 0,10 м қоршау;
- 2-суретте көрсетілгендей бөгет маңына кемінде 0,6 м арақашықтықта тактильдік ескерту белгілерін орнату;
- аспа белгілерді 3-суретте көрсетілгендей биіктігі кемінде 2 м биіктікте орнату;
- 3-суретте көрсетілгендей биіктігі кемінде 2 м салбырап тұратын өсімдіктерді кесу;
- жаяу жүргіншілер аймағындағы тіректердегі шамдардың биіктігі кемінде 0,75 м сәндік қорғаныс бөгеттермен қоршау қажет немесе оларды кіші сәулеттік қалыптар құрамында биіктігі кемінде 0,75 м орналастыру.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

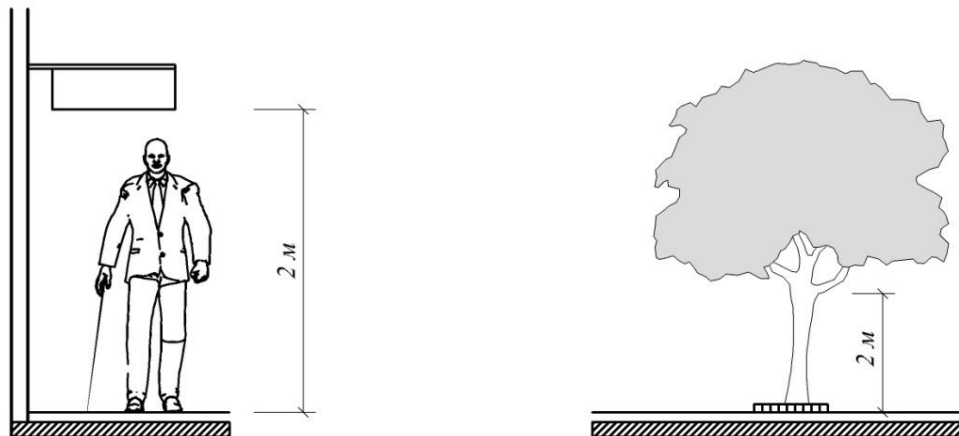
Ескертпе – Климаттық жағдайларға байланысты тактильдік ескертпелерден басқа халықтың қимылы шектеулі топтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін қосымша құралдарды қолдануға жол беріледі.

1-сурет. Қозғалыс жолындағы кедергілерді қоршау

2-сурет. Тактильдік ескертпелер

3-сурет. Аспалардың, салбырап тұратын өсімдіктердің және т. б. ең төменгі биіктігі

4.3.1.16 Қимылы шектеулі топтарының жүру жолында орналасқан тік бөгеттер Д қосымшадағы талаптарға сәйкес орнатылады.

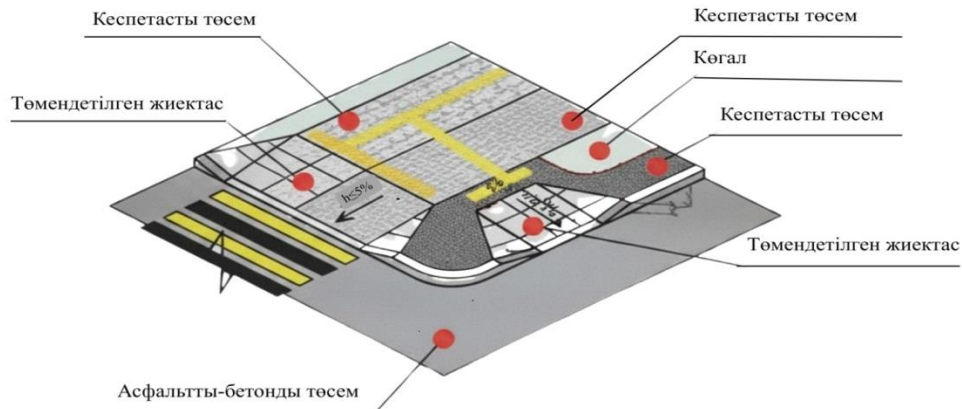
4.3.1.17 Жаяу жүргіншілер қозғалыс жолымен шектесетін пайдалануға берілген газон және көгалдандырылған алаңқай бойындағы жиектас, бүйір тастар биіктігінің өзгерісі 0,025 м аспауы қажет.

4.3.1.18 Аумақтағы жаяу жүргіншілер жолдарының шетіндегі жиектеменің биіктігін кемінде 0,05 м етіп қабылдау ұсынылады.

4.3.1.19 *Жаяу жүргіншілер өткелдеріндегі жиектегі пандустар жаяу жүргіншілерге арналған аймақтың шегінде толық орналасуы және жүру бөлігіне шықпауы тиіс. Жүру бөлігіне шығатын жерлердегі биіктік айырмашылығы 0,015 м аспауы тиіс.

Нормативтік бойлық еңісі 8% - дан аспайтын, көлденең еңісі 2% - дан аспайтын трапеция тәрізді жиектас пандустарды қолдану қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.1.20 * Ені кемінде 1,5 м трапеция тәрізді жиек пандустарды 4-суретте көрсетілгендей ені кемінде 0,6 м контрастты (ашық/қараңғы контраст) және айрықша құрылымның ескерту жолақтарымен жабдықтау қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

*4-сурет - Трапеция тәрізді жиектас пандусының мысалы (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.3.1.21 Адамдардың негізгі қозғалыс жолдары төңірегінде кемінде 100 м бастап 150 м дейін халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді демалыс орындарын қарастыру ұсынылады. Олар аспалармен, орындықтармен, автоматты телефон дүңгіршектерімен, нұсқаулармен, шамдармен, қоқыс шелектерімен және т. б. жабдықталуы тиіс.

4.3.1.22 Демалыс орындары басқа деңгейде орналасқан жаяу жүргіншілер жолымен шектесетін болса, осы аралық беттерінің бірқалыпты ауысуын қамтамасыз ету қажет.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

Демалыс орындарында арқа тірегіші бар биіктігі 0,38 м бастап 0,58 м дейінгі әртүрлі орындықтарды қолдану қажет. Орындықтарда кемінде бір шынтақ қоятын қанаты болуы қажет. Орындық астындағы аяққа арналған ең аз бос кеңістік орындық тереңдігінен 1/3 кем болмауы тиіс.

4.3.1.23 Таксофондар және басқа да арнайы қондырғылар көру қызметі бұзылған адамдар үшін көлденең жазықта орналасуы қажет, жер бетіне орнатылған немесе 0,04 м дейінгі биіктіктегі жекелеген платформада тактильдік көрсеткіштерді қолдану, олардың шеті орнатылған қондырғыдан 0,7 м - 0,8 м дейінгі арақашықтықта орналасуы тиіс, таксофонды орналастыру нұсқалары Е қосымшасында көрсетілген.

4.3.1.24 *Тұрақ кеңістігі арқылы ғимараттарға (объектілерге) бөлінбеген жаяу жүргіншілер жолдарын орнатуға жол берілмейді. Бұл ретте тұрақ орындары мен тұрақ орындары арқылы өтетін жаяу жүргіншілер жолдарын ені кемінде 2 м оқшауланған тротуармен бөлу қажет. **(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.1.25 *Ғимараттардың жүріс бөлігіне немесе тұрақ кеңістігіне және тұрақ орындарына тікелей кіру және шығу жолдарын орнатуға жол берілмейді. Ғимараттарға кіру және шығу алдында тек шұғыл қызметтерге ғана қолжетімді алаңдар орнатқан жөн. **(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.1.26 *Ғимараттың бойында балкондардың, шатыр ілгектерінің астында орналасқан сыртқы пандустарда, сондай-ақ атмосфералық жауын-шашыннан және желден қорғалмаған ашық учаскелерде пандустың барлық ұзындығы бойынша қалқаны көздеу ұсынылады. **(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.2 Үй-жайлар мен олардың элементтері

4.3.2.1 *Шығатын есіктері 1-ден 3-ке дейінгі қоғамдық ғимараттарда ең болмағанда бір шығатын есікті жер бетінен және осы ғимаратпен жалғанған жерасты немесе жерүсті деңгейіндегі халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қол жетімді әрбір шығатын есікпен жабдықтау қажет. Шығатын есіктері 3-тен 5-ке дейінгі ғимараттарда кем дегенде екі шығатын есікті халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімді етіп жабдықтау қажет. Шығулардың кемінде 50% 5-тен артық шығатын есігі бар ғимараттарда халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс.

Қайта жаңарту және күрделі жөндеу кезінде жоспарлы мүмкіндік болған кезде негізгі кіру топтарында бір деңгейде кедергісіз кіру жолдарын жобалау ұсынылады. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.2.2 Пандусы бар кіреберіс алаңның көлемі кемінде 2,2 м × 2,2 м болуы тиіс. Кіреберіс алаң мен тамбур жабынының бетінде 1 % - 2 % шегінде көлденең еңіс болуы тиіс.

4.3.2.3 *Көпшілік жиналатын қоғамдық орындардағы қозғалыс жолдарында, кіреберістен тіркеу тіреуіне дейін, анықтама нүктелерінде қозғалыс жолдарының тактильді белгілерін, естуге бағдарлану үшін электрондық қоңырау-сигналдарды көздеу қажет.

Ені 4 м-ден аз және ұзындығы 7 м-ден аз дәліздерде еден түйсіну көрсеткіштерінің орнына тұтқалар мен тактильді қабырға навигациясын пайдалану қажет. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.2.4 Мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді кіреберіс есіктердің ені кемінде 0,9 м болуы тиіс.

4.3.2.5 *Есік ойықтарында өндірістік қажеттілік жағдайларын қоспағанда, еден биіктігінің табалдырықтары мен айырмашылықтары болмауы тиіс, бірақ бұл ретте биіктік немесе биіктік айырмашылығы 0,015 м аспауы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.2.6 Қоғамдық орындарда айналатын есіктер орнату ұсынылмайды. Егер айналатын есіктер орнатылса, онда оның жанында жарма есіктер қарастырылуы тиіс.

4.3.2.7 Мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді кіреберіс есіктерді автоматты, қол немесе механикалық жобалау керек.

Автоматты екі жаққа ашылатын немесе жылжымалы есіктерді қолданған жөн (егер олар эвакуациялық шығатын жер болмаса).

Эвакуация жолдарына оларда мыналардың болуы шартымен жылжымалы есіктерді қолдануға жол беріледі:

- «байбаламға қарсы» функциясы болса;
- жылжымалы есіктермен қатар, эвакуациялық екі жаққа ашылатын есіктер болса;
- автоматты істен шыққан кезде есіктегі кнопкадан бастап немесе механикалық әдіспен өрт постысы (күзет постысы) арқылы қашықтан ашылады және бекітіледі.

Қосарлы жарма есіктер кезінде бір жұмыс жармасында бір еденді есіктер үшін талап етілетін ені болуы тиіс.

Халықтың қимылы шектеулі топтарының жүру жолдарында «ашық» және «жабық» жағдайдағы бекіткіші бар бір жақты әрекетті тиекті есіктерді қолдану керек.

4.3.2.8 Сондай-ақ есіктерді автоматты жабуды кемінде 5 секунд ұзақтыққа кешіктіруді қамтамасыз ететін есіктерді қолдану керек.

*4.3.2.9 Егер кіреберісте бақылау болса, ашық ені кемінде 1,2 м болатын кресло-арбаларды өткізуге бейімделген бақылау-өткізу құрылғылары және турникеттер (айналмалы есіктер) қолданылуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.2.10 Тамбурларға, баспалдақ торларына және эвакуациялық шығаберістерге айна қабырғаларды (үстіңгі беттерді), ал есіктерге – айна шыныны қолдануға жол берілмейді.

4.3.2.11 *Кіреберістер мен ғимараттардағы ашық есіктер, сондай-ақ қоршаулар соққыға төзімді материалдан жасалуы тиіс. Есіктердің ашық төсемдерінде кеңістік дизайнынан ерекшеленетін жарқын контрастты таңбалау, жұмыс режимі, логотипі бар объектінің атауы туралы жазулар көзделуі тиіс, дизайнерлік шешімдер немесе таңбалау биіктігі кемінде 0,1 м және ені кемінде 0,2 м болуы және жаяу жүргіншілер жолының бетінен кемінде 1,2 м және 1,5 м жоғары емес деңгейде орналасуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.2.12 Аспалы немесе айналмалы есіктерді дәйекті орналастырған кезде, олардың арасында ені кемінде 1,4 м бос кеңістік пен есік арасындағы кеңістікте ішке қарай ашылатын есік енін қамтамасыз ету қажет.

*4.3.2.13 «Өзіңнен» бағытына ашу кезінде есіктің алдында мүгедектігі бар адамдар кресло-арбамен маневр жасау (орағыту) кеңістіктігінің тереңдігі кем дегенде 1,2 м болуы

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

керек, ал ені бойынша 1,5 м кем емес «өзіңе» бағытына ашу кезінде – кем дегенде 1,5 м болуы керек (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

*4.3.2.14 Үй-жайдағы есіктер ені кемінде 0,9 м болуы тиіс. Мүгедектігі бар адамдар кресло-арбасымен жүріп-тұру үшін есік алдындағы кеңістік өлшемі Ж қосымшада көрсетілген (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.2.15 Тамбур тереңдігі кемінде 1,8 м бастап 1,5 м дейін (реконструкциялау кезінде) болған кезде оның ені кемінде 2 м болуы тиіс.

4.3.2.16 Есіктер бірден қозғалған және бір жақты ашылған кезде тамбурлар мен тамбур-шлюздардың тереңдігі ені кемінде 1,5 м болған кезде кемінде 2,3 м болуы тиіс.

Тамбурлар немесе кіреберіс алаңдар еденіне орнатылатын дренаждық және су жинау торлары еден жабынының беті деңгейінде орнатылуы тиіс. Олардың ұяшықтары саңылауының ені 0,013 м, ал ұзындығы 0,015 м аспауы тиіс. Ромб тәрізді немесе шаршылық ұяшықтары бар торларды қолданған дұрыс. Дөңгелек ұяшықтардың диаметрі 0,018 м аспауы тиіс.

4.3.2.17 *Ғимаратқа кедергісіз кіруді қамтамасыз ету үшін бір деңгейде кіру құрылғысы мүмкіндігі болмаған жағдайда, халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарына пандустар орнату ұсынылады. Пандустардың үш түрі болуы мүмкін:

- тура;
- 90° бұрылыспен;
- 180° кері бұрылыспен.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.3.2.18 Еден деңгейінің өзгерісі 3-кесте бойынша еңіске сәйкес келуі тиіс.

3-кесте. Еңіске сәйкес еден деңгейінің өзгеруі

Көлденең еден деңгейінің өзгерісі, мм	Еңіс артық болмауы керек
0 бастап 15 дейін	1:2
15 бастап 50 дейін	1:5
50 бастап 200 дейін	1:10
200 жоғары	1:20

4.3.2.19 Еден деңгейі 15 мм бастап 200 мм дейін көлденеңінен өзгерген кезде мыналар ұсынылады:

- пандусты немесе алаңдарды ашық түске бояу немесе И қосымшасында көзделгендей тактильдік ескерту жолағымен белгілеу;
- 5-суретте көзделгендей ескерту жолақтарының жоғарғы және төменгі деңгейлерін ашық түске бояу;
- жоғарғы және төменгі деңгейлерге тактильді ескерту жолақтарын орнату.

4.3.2.20 *Көтергіш платформаларды пайдалана отырып, жаңа объектілерді жобалауға тыйым салынады.

Ғимаратты қайта жаңарту және күрделі жөндеу кезінде ерекше жағдайларда ені толық бұрылу кезінде кемінде 2,0 м, көлбеу бұрышының 5% - на сәйкес келетін

бұрандалы пандустарды немесе шахта үлгісіндегі электрлік көтергіш құрылғыларды орнатуды көздеуге жол беріледі.

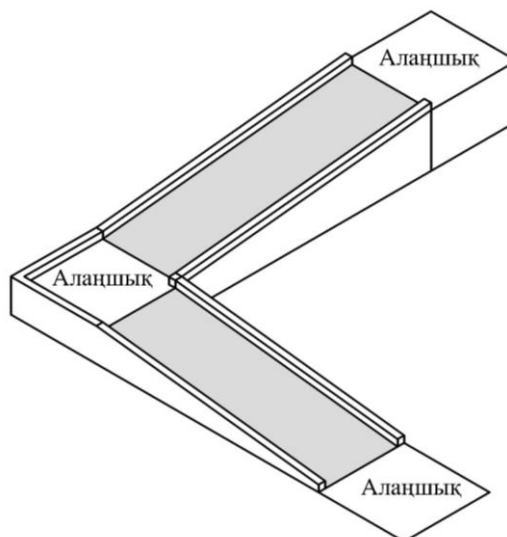
Ғимараттарда эвакуация жолдарында және ғимаратқа кіре берістен лифтке дейінгі жолдарда көтергіш құрылғыларды қолдануға жол берілмейді. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

*4.3.2.21 5 суретте көзделгендей пандустың әрбір деңгейінің басында және соңында ең төменгі өлшемі кемінде $1,2 \text{ м} \times 1,5 \text{ м}$ алаңдар болуы қажет.

Әрбір 8,0-9,0 м пандус маршының ұзындығынан кейін көлденең алаң орнатылуы керек. Көлденең алаңдар пандустың бағытындағы әрбір өзгерістер кезінде де орнатылуы керек.

Пандустың көлденең бөлігіндегі алаң тура жолдағы қозғалыста немесе бұрылыстағы қозғалыс барысында кемінде 1,5 м өлшемде, ал бұрандалы пандуста - кемінде 2,0 м болуы керек.

Пандустардың алдындағы тактильдік кереғарлық едендік белгілер, мына жағдайларда жүзеге асырылуы тиіс, көру қабілеті нашар адамдар қозғала алатын, пандустармен бірге (баспалдақ маршы) балама жол болмаған жағдайда *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

5-сурет. Пандустарды безендіру

4.3.2.22 *Пандустар маршының (негізінің) ені 1,2 м кем болмауы тиіс. Пандустың тұтқалары арасындағы қашықтық 0,9 м кем болмауы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.2.23 Пандустардың көтергіш конструкцияларының отқа төзімділігі кемінде REI 60, ал пандус жайындағы қоршау конструкцияларынікі – кемінде R 120 шегіндегі жанбайтын материалдардан орындау керек.

*4.3.2.24 Пандустар маршының бойлық шеті бойынша биіктігі кемінде 0,05 м, ал таяқтың немесе аяқтың сырғанауының алдын алу үшін (базалық талап) биіктігі 0,45 м астам деңгей айырмасы кезінде көлденең үстіңгі бет жиегінің бойына борттар қарастыру керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)*.

4.3.2.25 Барлық баспалдақтар мен пандустардың екі жағының бойында, сондай-ақ биіктігі 0,45 м артық барлық деңгей айырмасына тұтқалары бар қоршау орнату қажет.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

Пандустар тұтқаларын, әдеттегідей, 0,7 м - 0,9 м биіктікте, ал баспалдақтардікін – шамамен 0,9 м биіктікте, ал балалар келуі ықтимал жайларда – шамамен 0,5 м биіктікте орнату керек.

4.3.2.26 Бос кеңістік биіктігі жердің үстіңгі бетінен бастап кемінде 2,1 м баспалдақтар конструкциясына дейін төмен түсетін жерлерге қоршау немесе көгалдандыруды (бұтақтар) қарастыру керек.

4.3.2.27 Пандустар мен баспалдақтар астындағы кеңістік биіктігі кемінде 0,7 м тұтқалармен қоршалуы тиіс.

*4.3.2.28 Ашық баспалдақтардың баспалдақтар марштарының ені 1,35 м кем болмауы керек.

Сатының көлденең тақтасының ені сыртқы баспалдақтар үшін кемінде 0,4 м, ішкі баспалдақтар үшін - кемінде 0,3 м болуы керек.

Сыртқы баспалдақтың көтергіштері сатыларының (саты асты) биіктігі 0,12 м аспауы керек, ішкі - 0,15 м аспауы керек.

Баспалдақтың барлық сатылары бір марш ішінде жоспардағы нысан бойынша, сатының көлденең тақтасы енінің өлшемдері мен сатылардың көтеру биіктігі бойынша бірдей болуы керек. Сатылардың көлденең еңісі 2 %-дан аспауы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.2.29 *Баспалдақ қабырғасының радиусы 0,05 м-ден аспайтын дөңгелектенуі тиіс. Баспалдақтардың қабырғаға жанаспайтын бүйір жиектерінің биіктігі 0,05 м-ден кем емес ернеулері болуы тиіс. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық*)

*4.3.2.30 Пандустың бойлық еңісі 5 %-дан аспауы керек, (1:20). Ерекше жағдайларда тығыз орналасқан орындарда ең жоғары көтеру биіктік (маршты) 8 %-дан (1:12) көп емес еңісте 0,8 м аспауы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.2.31 Ашық баспалдақ маршы үш баспалдақтан кем болмауы және 12 баспалдақтан аспауы тиіс. Пандустармен ауыстырылатын жалаң баспалдақтарды қолдануға жол берілмейді.

4.3.2.32 *Ашық баспалдақтың алдында 0,3-0,5 м қашықтықта ені кемінде 0,56 м ескерту тактильді жолақтарын көздеу керек. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық*)

4.3.2.33 Тұтқа мен қабырға арасындағы арақашықтық кемінде 4 см, егер қабырғаның беті кедір-бұдырлы болса, онда кемінде 6 см болуы тиіс.

4.3.2.34 Егер тұтқалар қуысқа орнатылса, онда таяныш пен қуыстың жоғарғы деңгейінің арасындағы ең төменгі арақашықтық 0,45 м болуы тиіс.

4.3.2.35 Тірек құрылғыларының тұтқасын, әдеттегідей, диаметрі 0,035 м бастап 0,045 м дейінгі дөңгелек қимадай жасау ұсынылады.

4.3.2.36 *Баспалдақтар мен пандустардың тұтқалары екі жағынан да жоғарғы және төменгі деңгейде баспалдақ маршынан немесе пандустан 0,3 м ұзынырақ көлденең дөңгелектелген ұшып шығуы болуы тиіс.

Тұтқалар бекітілетін тіректер бірінші саты мен пандус төсемі басталғанға дейін орнатылуы, сондай-ақ соңғы сатыдан және пандус төсемі аяқталғанға дейін созылуы тиіс. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық*)

4.3.2.37 Тұтқалар мен таяныштар кемінде 1,3 кН тік және көлденең күштерге төзуі тиіс.

*4.3.2.38 Мүгедектер үшін қолжетімді қоғамдық ғимараттардағы дәліздер ені кемінде 1,5 м болуы тиіс. Мұнда ені кемінде 1,8 м болатын дәлізде бір мезгілде екі кресло-арбаның өтуі жоспарланады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.2.39 Қондырғылар мен жиһаздар бар жайдағы өту енін кемінде 1,2 м қабылдау керек.

4.3.2.40 Балкондар мен лоджиялар ені, әдеттегідей, жарықта кемінде 1,4 м болуы тиіс.

4.3.2.41 Басқа ғимараттағы дәліз бен өту жолының енін кемінде 2,0 м қабылдау керек.

4.3.2.42 Өртүрлі қондырғылар мен жиһаздарға жақындау кемінде 0,9 м, ал қажет жағдайда кресло-арбаның 90 ° айналуы – кемінде 1,2 м болуы тиіс.

*4.3.2.43 Мүгедектігі бар адамның кресло-арбада 90° – 180° жеке айналу аймағының диаметрін кемінде 1,5-1,7 м қабылдау керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.2.44 Үстелдердің, сөрелердің және басқа да қызмет көрсету орындарының, қабырға аспаптардың, мүгедектігі бар адамдарға арналған аппараттар мен құрылғылардың жанына жоспардағы көлемі кемінде 0,9 ´ 1,5 м бос кеңістік қарастыру керек.

4.3.2.45 Қоғамдық және тұрғын ғимараттарда танымдық маңдайшалар, бөлмелер кабинеттер нөмірлері көздің 1,4 м бастап 1,6 м деңгейінде орналастырылуы тиіс. Бөлмелер нөмірі қабырғаға немесе есік жақтауына орнатылуы тиіс.

4.3.2.46 Есік ойықтары мен есік жапқыштары іргелес қабырға беттерінен тактильді түрде ажыратылуы тиіс. (Толықтырылды – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.3.3 Ішкі қондырғылар мен құрылғылар

4.3.3.1 * Қоғамдық және өндірістік ғимараттардың санитариялық тораптарында 4.3.3.6 тармағы талаптарына сәйкес мүгедектігі бар адамдардың пайдалануы үшін қолжетімді кабиналар қарастырылуы керек. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық*).

Қосымша эмбебап кабинаны қолданған кезде оған кіретін жерді мүгедектігі бар адамды ертіп жүрушінің басқа жынысты болуын ескере отырып жобалау керек.

Тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы бар және көру қызметінің бұзушылығы бар мүгедектігі бар адамдар үшін сыртқа ашылатын және тайғанамайтын еден мен табалдырығы жоқ тұғырық арқылы тікелей гардеробтан шығатын кіретін есігі бар жабық душ кабиналарын қарастыру керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.3.2 Алға қойған техникалық міндеттерге сәйкес электр жарығын, пердені ашып-жабуды, электрондық қондырғыларды және басқа да техникаларды қашықтан басқару тетіктерін пайдалануға жол береді.

Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимарат пен аумақтардың аймақтары мен элементтері мынадай орындарда К қосымшасының талаптарына сәйкес Халықаралық қолжетімділік таңбаларымен белгіленуі керек:

- автотұрақ орындары;
- жолаушыларды отырғызу аймағы;

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

- есіктер, егер ғимараттарға, құрылыстарға кіретін барлық есіктер қолжетімді болмаса;

- жалпы дәретхана орындары;

- ғимараттардағы гардероб, киім ілетін бөлме, киім шешетін бөлме сияқты қолжетімді емес бөлмелер;

- лифті және басқа да көтергіш қондырғылар;

- қауіпсіз аймақтар;

- халықтың қимылы шектеулі топтарына қызмет көрсететін есеп айырысу-кассалық аймақтардағы және басқа да жерлердегі өткелдер, ондағы өткелдердің барлығының қолжетімді болмауы.

Жақын маңдағы қолжетімді элементке жол көрсететін бағыт көрсеткіші мынадай орындарда қарастырылуы керек:

- қолжетімсіз ғимараттарға кірер есікте;

- қолжетімсіз қоғамдық дәретханаларда, душтарда, жуынатын бөлмелерде;

- мүгедектігі бар адамдарды тасуға арналмаған лифтілерде;

- мүгедектігі бар адамдарды эвакуациялау жолдары болып табылмайтын шығу есіктері мен баспалдақтарда.

4.3.3.3 Ғимараттың ішіндегі конструктивтік элементтердің және қабырғалардағы және басқа тік үстіңгі беттердегі қозғалыс жолдарының габариттеріне орналастырылған құрылғылардың дөңгелек шеттері болуы тиіс, сондай-ақ еден деңгейінен 0,7 бастап 2,0 дейінгі биіктікте 0,1 м артық шықпауы тиіс. Құрылғыларды, көрсеткіштерді жеке тұрған бағандарға орналастырған кезде олар 0,3 м артық шықпауы тиіс.

4.3.3.4 *Автоматтарды, банкоматтарды баскарудың ашылатын бөлігінде электр ажыратқыштар, розеткалар:

- еден деңгейінен 0,4 м бастап 1,2 м дейінгі биіктікте орналастырылуы керек;

- ені кемінде 1,5 м ашық алаңы болуы керек;

- бір қолмен қозғалысқа келтірілуі керек;

- 22 Н аспайтын күшпен қозғалысқа келтірілуі керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.3.5 *Есік тұтқалары, иінтіректер, крандар, түймелер және т. б. 0,8 м-ден 1 м-ге дейінгі биіктікте орналасуы тиіс.

Есіктің тұтқалары пішіні мен беті қолмен жабуға ыңғайлы болуы керек және қолдың немесе білектің қозғалысы арқылы есікті оңай ашуға мүмкіндік береді. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.3.6 *Келушілердің есептік саны 50 және одан көп адам кезінде немесе келушілердің ғимаратта болуының есептік ұзақтығы 60 мин. және одан көп болған кезде кез келген қоғамдық ғимараттарда әр қабатта әмбебап кабинасы бар санитариялық торап көзделуі керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.3.7 Қимылы шектеулі қызметкерлер жұмыс істейтін ғимараттағы санитарлық тораптар жұмыс істейтіндер санына қарамастан, әрбір қабатта болуы тиіс, бұл жағдайда кабиналардың жалпы санының кемінде біреуі әмбебап болуы тиіс.

4.3.3.8 Көру кемшілігі бар және кресло-арбаны пайдаланатын мүгедектігі бар адамдарға арналған санитарлық тораптар жұмыс орнынан 60 м аспайтын жерде орналастырылуы тиіс.

4.3.3.9 Қоғамдық душ бөлмесі жайында кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдар үшін жабдықталған кемінде бір кабина қарастырылуы керек, оның алдында кресло-арба жүретін кеңістік қарастыру керек. Есігі сыртқа ашылатын және тікелей гардеробтан кіретін жері бар жабық душ кабиналарын қарастыру керек.

4.3.3.10 Қимылы шектеулі адамдар үшін қолжуғышты тікелей гардеробтық блокта немесе олармен аралас орналастыру керек. Бұл жағдайда қолжуғыштың есептік мөлшерінің 40 % жұмыс орындарына жақын орталастырған жөн.

4.3.3.11 Кәсіпорындар мен мекемелерде жұмыс істейтін тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы мен көру кемшілігі бар мүгедектігі бар адамдар үшін қажет санитарлық-гигиеналық жайлардағы кабиналар мен құрылғылар санын мыналардың есебінен анықтау керек: 3 мүгедектігі бар адамға кемінде 1 әмбебап душ кабинасы, өндірістік процестердің санитарлық сипаттамасына қарамастан, 7 мүгедектігі бар адамдарға кемінде 1 қолжуғыш раковина.

4.3.3.12 *Жалпыға ортақ пайдаланылатын санитариялық тораптардың әмбебап кабинасы жоспардағы: ені - кемінде 1,65 м, тереңдігі - кемінде 2 м өлшемде болуы тиіс. Дәретхананың бүйірі жағындағы кабинада өлшемі кемінде 0,75 x 1,2 м кресло-арбаларды, сондай-ақ киімге, балдақтарға және басқа да керек-жарақтарға арналған ілмектерді орналастыруға арналған кеңістік көзделуі тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.3.13 *Әмбебап кабинада және азаматтардың барлық санаттарын, оның ішінде мүгедектігі бар адамдардың пайдалануға арналған басқа да санитарлық-гигиеналық үй-жайларда тұтқаларды, штангаларды, бұрылмалы немесе жиналмалы орындықтарды, балдақтарға, киімдерге, сөмкелерге арналған ілмектерді орнатуды көздеу қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.3.14 Тұрғын ғимараттардағы жеке пайдалануға арналған санитарлық-гигиеналық жайлар жоспарындағы көлем кемінде мынадай болуы тиіс, м:

- ванна бөлмесі немесе біріккен санитарлық торап	2,2 × 2,2
- қолжуғышы бар дәретхана	1,6 × 2,2
- қолжуғыш жоқ дәретхана	1,2 × 1,6

Ескертпе – Габариттік көлем қолданылатын қондырғыларға және оларды орналастыруға байланысты жобалау барысында нақтылануы мүмкін.

4.3.3.15 *Қоғамдық және өндірістік ғимараттардың санитариялық-тұрмыстық жайларында мүгедектігі бар адамдар, оның ішінде кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын аймақтың геометриялық параметрін мынадан кем емес деп қабылдау керек:

- душ кабиналары:	
- жабық	1,8 м × 2 м;
- ашық және саңылау өткелі бар, жартылай душ	1,2 м × 0,9 м;
- әйелдердің жеке гигиенасы кабинасы	1,8 м × 2,6 м;
- дәретхана кабинасы	1,65 м × 2 м;
- гардеробтағы орындықтар	0,6 м × 0,8 м;
- көше киімі үшін гардеробтағы шкафтар	0,4 м × 0,5 м.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)

*4.3.3.16 Жеке дәретханалар мен себезгі кабиналарының есіктері болуы тиіс.:

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

- ені кемінде 0,9 м;

- сыртқа ашылатын немесе жылжымалы есіктер пайдаланылуы тиіс;

- көлденең, тік тұтқалары болуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық).*

4.3.3.17 Есіктер бір қолмен пайдалануды және 22 Нм артық күш жұмсамауды ескере отырып, ішінен құрсаулау мүмкіндігін қамтамасыз етуі тиіс.

Есіктер:

- күрделі құрсаулау құрылғысымен жабылмауы;

- адам құрсаулау үшін барынша күш жұмсамауы;

- құрсаулау кезінде білік айналмауы тиіс.

4.3.3.18 *Дәретхана мен душ бөлмесінің кіреберісіндегі есігінде тұтқалар болуы керек:

- жарма есіктің ішкі жағында ұзындығы кемінде 0,6 м;

- құлып пен есік ілмектерінен кемінде 0,14 м қашықтықта орналасқан;

- 0,8-ден 0,9 м-ге дейінгі биіктікте орнатылған.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.3.3.19 *Дәретханадағы санитарлық құралдар:

- айнаның төменгі шеті еден деңгейінен 0,9 - 1 м биіктікте орналасады, бұл ретте жоғарғы шеті әртүрлі ұзындықтағы пайдаланушылар үшін көріністі қамтамасыз етуі тиіс;

- сүлгі ұстағыш, сабын салғыш, қол кептіргіш, қоқысқа және санитариялық аспаптарға арналған урналар түсі мен реңі бойынша қарама-қарсы түсті болуы және ашылатын бөліктері еден деңгейінен 1 м-ден 1,2 м-ге дейінгі биіктікте орналасуы тиіс.

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

4.3.3.20 *Қолжуғыш:

- стандартты өлшем шамамен 0,5 м × 0,4 м;

- қол жуғыштың орталық осі мен ең жақын қабырға арасындағы қашықтық кемінде 0,5 м болатындай етіп орнатылған;

- жоғарғы шеті еден деңгейінен 0,8 м-ден 0,85 м-ге дейін болатындай етіп орнатылған;

- қолжуғыш астындағы тізе кеңдігі ені 0,75 м-ден кем емес, тереңдігі 0,68 м-ден кем емес, Аяқ саусақтарына арналған қосымша кеңдігі ені 0,75 м-ден кем емес, тереңдігі 0,23 м-ден кем емес және биіктігі 0,23 м-ден кем емес болуы тиіс.

Қолжуғыштың алдында минималды бос орын 0,75 м × 1,2 м болуы керек, оның 0,48 м қолжуғыштың астында болуы мүмкін.

Тұтқалар қабырғаға орнатылуы керек:

- ұзындығы 60 см раковинаның екі жағында 1-1,6 м биіктікте тік күйде;

- немесе раковина бойымен еденнен 0,85 см биіктікте және тіректер арасындағы арақашықтық бір-бірінен кемінде 80 см көлденең күйде қабырғаның тұрақты жабыны болмаған кезде. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.3.21 Писсуар алдындағы баспалдақсыз ең аз қажетті бос кеңістік 0,75 м × 1,2 м.

Еден деңгейінен 1 м бастап 1,5 м дейінгі биіктікте орналастырылған писсуардың екі жағынан тұтқалар қарастырылуы тиіс, сондай-ақ қабырғаға дейінгі арақашықтық кемінде 0,12 м болуы тиіс.

4.3.3.22 Иінтіректі немес басу әрекетіндегі су крандарын, ол мүмкін болмаған кезде электронды басқарылатын жүйелерді қолдану ұсынылады.

Унитазға су ағызуды басқаруды кабинаның бүйірлік қабырғасына орналастыру ұсынылады.

4.3.3.23 *Жедел жәрдем түймелері болуы керек:

- еден деңгейінен 0,4 м-ден 0,6 м биіктікте және дәретхананың шетінен 0,15 м-ден 0,3 м-ге дейінгі қашықтықта орналасқан. Жатқан күйде көбірек қол жеткізу үшін бауы бар түймелерді пайдалану ұсынылады;

- қабырғамен контрастты түсті болуы.

Жедел жәрдем түймелері «Мүгедектігі бар адам», «Қоңырау» таңбалары бейнеленген ақпараттық тақтайшамен және Брайль шрифтімен жазылуы керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.3.24 Мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді таксофондарды еденнен 0,8 м аспайтын нөмір теру осіне дейінгі биіктікте орнату керек.

4.3.3.25 Қимылы шектеулі адамдарға қолжетімді жайларда жабын қалыңдығы (түгінің биіктігін қоса алғанда) – 0,013 м артық түкті кілемдерді қолдануға жол берілмейді.

4.3.4 Лифтілер

4.3.4.1 *Ғимараттың негізгі кіреберісінің қабатынан (бірінші қабат) үй-жайлары жоғары немесе төмен орналасқан барлық ғимараттарда лифтілер қарастырылуы керек.

Көп қабатты ғимараттарда кем дегенде кабиналар тереңдігінде 2,1 м кем емес бір лифтімен қамтамасыз ету ұсынылады.

Кресло-арбалармен қозғалатын адамдар пайдалануына арналған лифт кабиналарының параметрінің ішкі өлшемі кемінде 1,3 м × 2,1 м болуы тиіс **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)**.

4.3.4.2 Қоғамдық және өндірістік ғимараттардың жаңа құрылысы үшін есік ойығының ені кемінде 0,9 м лифтілерді қолдану ұсынылады. Қалған жағдайларда есік ойығының көлемі қолданыстағы нормативтік құжаттар бойынша жобалау тапсырмасымен орнатылады.

4.3.4.3 Лифтіні шақыру тетігінің алдындағы ең аз бос кеңістік көлемі кемінде 0,9 м × 1,2 м болуы тиіс. Шақыру тетігі еден деңгейінен 0,9 м бастап 1,2 м дейінгі биіктікте орнатылады.

4.3.4.4 *Көру және есту бойынша шектеулері бар адамдар үшін тоқтаған кезде және қозғалыста бір мезгілде жанумен және тиісті қабат нөмірін дауыспен сүйемелдеумен визуалды және дауыстық сүйемелдеу болуы тиіс.

Лифт түймелерінде Брайль шрифтімен қабат нөмірінің белгілері болуы керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.4.5 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді лифтілерде еден деңгейінен 0,8 м бастап 0,9 м дейінгі биіктікте үш жақтан тұтқа орнатуды қарастыру қажет. Тұтқа арасындағы саңылау 150 мм аспауы тиіс.

4.3.4.6 Лифтілер санын Л қосымшасына сәйкес есептеу ұсынылады.

4.3.4.7 *Жаңа құрылыс кезінде ғимаратқа кіре берістен ішкі лифтке дейінгі жолды

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

бір деңгейде орналастыру қажет.

Ерекше жағдайларда немесе реконструкция жағдайында деңгейдің төмендеуі осы қағидалар жинағының талаптарына сәйкес келетін ішкі пандусты орналастыру арқылы өтелуі тиіс.

Ғимараттың кіреберісінен лифтке дейінгі жолда көтергіш платформаларды пайдалануға реконструкциялау кезінде және 800 мм-ден аспайтын құлама кезінде ерекше жағдайларда ғана жол беріледі. *(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.4.8 *Көтергіш платформаларды пайдалануға ғимаратты немесе құрылысты реконструкциялау жағдайында ғана бір қабат шегінде 800 мм-ден аспайтын деңгей айырмасы болған кезде және интерьерде пандус орнату мүмкін болмаған кезде (белгіленген көрсеткіштен 5% - дан аспайтын еңіспен) жол беріледі. *(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.5 Тұрғын ғимараттар мен жайлар

4.3.5.1 Тұрғын үйлерге мүгедектігі бар адамдардың жекелеген санаттары бойынша пәтерлер саны мен мамандандуды жобалау тапсырмасымен орнату ұсынылады.

4.3.5.2 Галереялық типтегі тұрғын үйлердегі галерея ені кемінде 2,4 м болуы тиіс.

4.3.5.3 Сыртқы қабырғадан бастап балкон қоршауына дейінгі лоджияның арақашықтығы кемінде 1,4 м; қоршау биіктігі – шамамен 1,15 м бастап 1,2 м дейін болуы тиіс. Балконға немесе лоджияға арналған сыртқы есік табалдырығының әрбір деңгейінің биіктігі 0,014 м жоғары болмауы тиіс.

Ескертпе - Балкон есігінің ойығынан әрбір жаққа кемінде 1,2 м бос кеңістік болған кезде, қоршаудан бастап қабырғаға дейінгі арақашықтықты 1,2 м дейін қысқартуға жол беріледі.

4.3.5.4 Пәтерішілік тамбур мен көтергіш құрылғы арқылы жекелеген кіретін жер үшін пәтер алаңын кемінде 12 м² ұлғайту ұсынылады.

4.3.5.5 Мүгедектігі бар адам тұратын тұрғын аймақта кем дегенде мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді санитарлық торапен біріккен тұрғын бөлме, алаңы кемінде 4 м² алдыңғы-холл және қолжетімді жүру жолы болуы тиіс. Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік ескерілген санитарлық торапты орналастыру нұсқасы М қосымшасында келтірілген.

4.3.5.6 *Жүріп-тұруы шектеулі адамдар үшін тұрғын үй-жайдың ең төменгі өлшемі кемінде мынадай болуы тиіс:

- кресло-арбамен қозғалатын халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін кемінде - 16 м²;

- жеке еңбек қызметімен айналысатын мүгедектігі бар адамдар үшін - 16 м² дейін
(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.5.7 Мүгедектігі бар адамдардың тұруына арналған тұрғын бөлменің ені (сыртқы қабырғасы бойынша) кемінде 3,0 м (мүмкіндігі шектеулілер үшін – 3,3 м; кресло-арбамен қозғалатындар үшін - 3,4 м). Бөлме түкпірі (сыртқы қабырғаға көлденеңінен) оның

қосарлы енінен аспауы тиіс. Терезесі бар сыртқы қабырғаның алдында түкпірі 1,5 м және одан жоғары жазғы жай болған кезде, бөлме түкпірі 4,5 м аспауы тиіс.

4.3.5.8 *Мүгедектігі бар адамдарға арналған жатын бөлменің ұсынылатын ені кемінде 2,0 м болуы тиіс (халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін – 2,5 м; кресло-арбамен қозғалатын адамдар үшін - 3,0 м). Үй-жайдың түкпірі кемінде 2,5 м болуы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.5.9 Жалпы (қонақ) бөлменің алаңын:

- бір-екі бөлмелі пәтерлерде – кемінде 18 м²;
- үш-төрт бөлмелі пәтерлерде – 20 м² қабылдау ұсынылады.

4.3.5.10 *Кресло-арбаларымен жүретін адамдармен бірге тұратын отбасыларға арналған тұрғын үйлер пәтерлеріндегі ас үй бөлмесінің алаңы 9 м² кем болмауы керек.

Мұндай ас үйдің ені кемінде мынадай болуы тиіс:

- қондырғыларды бір жаққа орналастырған кезде - 2,3 м;
- қондырғыларды екі жаққа немесе бұрышта орналастырған кезде - 2,9 м.

Ас үйді электр пешпен жабдықтау қажет (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.5.11 *Кресло-арбамен қозғалатын адамдармен бірге тұратын отбасыларға пәтерлерде дәретхана қондырғысы орнатылған бөлмеге кіреберіс есікті тұрғын бөлмеден жобалауға және жылжымалы есікпен жабдықтауға жол беріледі (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.5.12 *Мүгедектігі бар адам бар отбасыларға арналған пәтерлердегі қосалқы бөлменің (оның ішінде кресло-арбасын пайдаланатын) ұсынылатын ені кемінде:

- үйдің кіреберісіндегі залда (мүгедектігі бар адамдар кресло-арбасын сақтау мүмкіндігімен) – 18 м;
- пәтер ішіндегі дәліздер – 1,5 м (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.5.13 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін пәтер құрамында құралдарды, үй ішіндегі жұмыстар кезінде мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын және жасап шығаратын материалдар мен өнімдерді сақтау, сондай-ақ брайльдік әдебиетті және тифлотехниканы орналастыру үшін алаңы кемінде 4 м² қойма қарастырған жөн.

4.3.5.14 Өмір сүрудің мамандандырылған нысанында, оның ішінде әлеуметтік тұрғын үй қорында (мүгедектігі бар адамдардың жекелеген санаттары бойынша пәтерлер саны мен мамандануы) мүгедектігі бар адамдар қажеттігін ескеру кезінде, ғимараттар мен олардың жайларының бейімделуін жобалау тапсырмасымен нақтыланған міндеттерді ескере отырып, жеке бағдарлама бойынша жүргізу ұсынылады.

4.3.5.15 Есік құлыптары еден деңгейінен 0,75 м бастап 1,0 м дейінгі биіктікте орнатылуы қажет.

4.3.5.16 Өзіне-өзі қызмет көрсету кезінде ілгіштер арасындағы немесе ілгіш пен қабырға арасындағы арақашықтық кемінде 1,5 м, ілгектер биіктігі 1,6 м аспауы тиіс.

4.3.6 Қоғамдық ғимараттар

4.3.6.1 Өрттүрлі мақсаттағы қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарға келушілерге қызмет көрсету аймағында мүгедектігі бар адамдар мен халықтың қимылы шектеулі

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

басқа топтары үшін мекеменің жалпы сыйымдылығының кемінде 5 % есебінен немесе келушілердің есептік мөлшерінен, оның ішінде ғимаратта халықтың қимылы шектеулі топтарына мамандандырылған қызмет көрсету аймағын бөлген кезде орын қарастыру керек.

4.3.6.2 *Ғимараттың конструктивтік-жоспарлау құрылымына, жүріп-тұруы шектеулі келушілердің есептік санына, қызмет көрсету мекемесінің функционалдық ұйымына байланысты мынадай нысандарды қолдануға жол беріледі:

- «А» нұсқасы (әмбебап жоба) - ғимараттың кез келген жеріндегі халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін, атап айтқанда, жалпы қозғалыс жолдары мен қызмет көрсету орындары үшін қолжетімділік - қызмет көрсетуге арналған осындай орындардың жалпы санының кемінде 5% - ы;

- «Б» нұсқасы (ақылға қонымды құрылғы) барлық ғимараттың қол жетімді жабдықтары мүмкін болмаған жағдайда, осы ғимаратта бар қызметтердің барлық түрлерін қамтамасыз ете отырып, халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарына қызмет көрсетуге бейімделген арнайы үй-жайларды, аймақтарды немесе блоктарды кіру деңгейінде бөлу.

«Б» нұсқасы ғимараттың конструктивті схемасымен немесе тарих және мәдениет ескерткішінің мәртебесімен объективті түрде негізделген айтарлықтай қайта құру мүмкін емес қолданыстағы ғимараттар үшін ғана рұқсат етіледі. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.6.3 *Жаппай бару ғимараттарының ішінде (көліктің барлық түріндегі вокзалдар, әлеуметтік мақсаттағы мекемелер, сауда кәсіпорындары, әкімшілік-басқару мекемелері, көпфункционалды кешендер және т. б.) көру қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдар үшін келушілердің негізгі ағымына кедергі келтірмейтін, ғимараттағы үй-жайлар туралы ақпаратты көрсететін ақпараттық мнемосхема (қозғалыстың тактильдік схемасы) орнатылуы тиіс. Ол алдыңғы есіктен 3 м-ден 5 м-ге дейінгі қашықтықта қозғалыс барысында оң жақта орналасуы керек. Кіреберістен ақпараттық терезе аймағына дейінгі негізгі қозғалыс жолдарында суреттің биіктігі 0,025 м аспайтын тактильді бағыттаушы жолақ көзделуі тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.6.4 *Халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін, оның ішінде кресло-арбамен қозғалатын адамдар үшін қолжетімді әрбір қабатта 2-3 орын демалыс аймағы қарастырылуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.6.5 Ішкі көріністі жобалау, аспаптар мен құрылғыларды, технологиялық және басқа да қондырғыларды іріктеу мен орналастыру кезінде кресло-арбадағы келушілер үшін қолжетімділік аймағы мынадай шекте болуы керек:

- келушілерді бір жағынан орналастырған кезде – еденнен 1,4 м жоғары емес және 0,3 м төмен емес;

- қарсы алдына жақындаған кезде – еденнен 1,2 м жоғары емес және 0,4 м төмен емес.

Жеке пайдаланатын үстелдердің, сөрелер мен кресло-арбадағы келушілер пайдаланатын басқа да қызмет көрсету орындарының беті еден деңгейінен 0,8 м аспайтын биіктікте болуы тиіс.

4.3.6.6 Қоғамдық орындарда кемінде бір автоматты есік орнату ұсынылады.

4.3.6.7 Сыйымдылығы 800 орыннан асатын залды қосымша телемонитормен жабдықтау ұсынылады.

4.3.6.8 *Халыққа қызмет көрсетудің барлық мекемелері (коммерциялық, әлеуметтік, медициналық және т.б.) халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін толық қолжетімді болуы тиіс. Күту үшін пайдаланылатын дәліздердің ені кабинеттердің екіжақты орналасуы кезінде кемінде 3,2 м, біржақты орналасуы кезінде кемінде 2,8 м жобалануы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.6.9 Келушілерге және мүгедектігі бар адамдарға қолжетімді жеке қабылдауға арналған үй-жайлар ауданы кемінде 12 м², ал екі жұмыс орны үшін кемінде 18 м² болуы тиіс. Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді үй-жайларда немесе қабылдау, бірнеше тұрғындарға қызмет көрсету орындарының аймақтарында, жалпы аймаққа ықшамдалған бір орын немесе бірнеше орын болуы тиіс.

4.3.6.10 *Барлық медициналық мекемелерге көлік құралдарымен келушілерге, кресло-арбасымен қозғалатын, автотұрақтарда 10 % дейін орынды бөлу керек.

Жолаушыларды түсіру аймағы медициналық мекеменің қолжетімді кіреберіс есік маңында қарастырған жөн, онда адамдар ем қабылдайды немесе көмек көрсетіледі *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.6.11 Келушілер және ем қабылдаушылар үшін медициналық мекемеге кірер есік үй-жайлар тобын көрсететін (бөлімдер) көзге көрінетін, тактильдік және акустикалық (сөз және дыбыстық) ақпаратты беруі керек, оған осы кіретін есік арқылы келуге болады.

Дәрігер бөлмесіне және ем қабылдау бөлмелеріне кіру емделушіні шақыратын жарық сигнал берушімен жабдықталуы керек.

4.3.6.12 *Орналасқан киім ілетін бөлмені қоса алғанда, емдік және шипалы балшық ванна залдары бөлігінің кемінде біреуі кресло-арбаның көмегімен қозғалатындар үшін бейімделуі тиіс. Қозғалысқа бағыттайтын және шектейтін қоршау ретінде емдік дене шынықтыру залдарында болжанбаған құлау жағдайында барынша қауіпсіз құралдар мен материалдарды қолдану керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.6.13 Монша мен монша-сауықтыру кешендерінің қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында кіреберіс есік пен алаңының шеңбер диаметрі кемінде 1,5 м бос кеңістік сөрелерінің арасында жуатын жай қарастыру керек.

4.3.6.14 Бу жайындағы сөрелерді тірек тұтқаларымен жабдықтау керек.

4.3.6.15 Тас алынбалы қорғаныс торымен қорғалуы тиіс.

4.3.7 Еңбекті қолдану орындары

4.3.7.1 *Ғимараттағы барлық жұмыс орындары мүгедектігі бар жұмысшылар үшін қолжетімді болуы тиіс. Мүгедектігі бар қызметкерлерге ғана арналған оқшауланған немесе мамандандырылған жұмыс үй-жайларын құруға жол берілмейді. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.7.2 Қызметтік жайлар алаңын кресло-арбаны пайдаланатын әрбір жұмыс істейтін мүгедектігі бар адамдарға мыналарды бөлу есебінен қабылдау керек, кемінде:

- кеңселік, әкімшілік және офистік жайларда - 5,65 м²;
- конструкторлық бюрода - 7,65 м².

4.3.7.3 Дәретханаға, шылым шегу орнына, қыздыруға немесе салқындатуға арналған жайға, жартылай душқа және тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы мен көру кемшілігі бар мүгедектігі бар адамдарға арналған жұмыс орнындағы ауыз сумен жабдықтау

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

құрылғысына дейінгі арақашықтық мыналардан аспауы тиіс:

- ғимараттың 60 м шегінен;
- мекеме, кәсіпорын аумағының 150 м шегінен.

4.3.8 Тамақтандыру кәсіпорындары

4.3.8.1 *Өзіне-өзі қызмет көрсету кәсіпорындарында кемінде 5 % орын бөлу, ал залдың сыйымдылығы 80 орыннан көп болса – кемінде 4 %, бірақ кресло-арбамен қозғалатын адамдар мен көру қызметінің бұзушылығы бар тұлғалар үшін кемінде бір орын бөлу, әрбір орынның алаңына кемінде 3 м² болуы ұсынылады.

Тамақтандыру кәсіпорындарының тамақтану залында (немесе халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін арнайы қызмет көрсететін тамақ ішетін аймақтарында) официанттармен мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсету ұсынылады. Осындай тамақтану залдарының алаңын бір орынға 3 м² кем емес алаң нормативтің негізге ала отырып белгілеу керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.8.2 *Кафелер, барлар, мейрамханалар кресло-арбаның көмегімен қозғалатын адамдарды қоса алғанда, халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы керек. Жиһаздар, жабдықтар мен басқа да жылжымайтын объектілер арасындағы бос кеңістік өлшемі жоспарда 0,9 м × 1,5 м кем болмауы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.8.3 Негізгі өткелдер ені кемінде 1 м, екінші деңгейлі өткелдер ені кемінде 0,9 м болуы тиіс.

4.3.8.4 Егер кафеде кассалық аппараттармен есептеу қарастырылса, онда касса алдындағы кемінде 0,9 м × 0,75 м бос алаңды ескере отырып, халықтың қимылы шектеулі топтары үшін кемінде бір аппарат қарастырылуы тиіс.

4.3.8.5 Тамақ таңдау үшін көрме орнатылған орындарда, оларды көрмені халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескеріп, оның төменгі шеті 0,9 м биіктікте, ал жоғарғы шегі 1,2 м аспайтын биіктікте болатындай жобалау керек. Асхана аспаптарын, қоқыс жәшіктерін Н қосымшасына сәйкес еден деңгейінен 1 м аспайтын биіктікте орналастыру керек.

4.3.8.6 *Кресло-арбаның көмегімен қозғалатын адамдарға арналған үстел биіктігі 0,8 м аспауы керек, тізеге қажетті кеңістік кемінде 0,7 м, ал тереңдігі кемінде 0,5 м болуы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.8.7 *Кресло-арбамен қозғалатын адамдардың кәсіпорындар мен мекемелердегі қоғамдық тамақтандыру орындарына қолжетімділігі қиын болған кезде әрбір мүгедектігі бар адамға 1,65 м² алаң есебінен, бірақ 12 м² кем емес қосымша тағам қабылдау бөлмесін қарастыру керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.9 Сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары

4.3.9.1 *Халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары болып табылатын сатып алушыларға сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорнын жобалауға тапсырмада қабылданған, оның ішінде қайта құру және күрделі жөндеу кезінде ішкі сәулет ортасын жобалаудың екі нұсқасы болуы мүмкін:

а) «А» нұсқасы - халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары болып табылатын сатып алушылар үшін сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорнының сатып алушылар үшін ашық барлық үй-жайлары қолжетімді болуы тиіс. Бұл жағдайда қабаттылығына қарамастан бүкіл ғимарат бойынша сатып алушылардың осы санаты үшін қолжетімділік, қауіпсіздік, ақпараттандыру және қолайлылық жағдайларын қамтамасыз ету қажет;

б) «Б» нұсқасы - халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарына жататын сатып алушылар үшін арнайы бөлінген үй-жайда толық ассортименттегі тауарларды сатып алу үшін сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорнында жағдай жасау. Осы контингентке қызмет көрсетуге арналған қосымша үй-жайлар немесе арнайы аймақтар сыртқы кіру есіктерімен ыңғайлы байланыста орналасуы тиіс.

«Б» нұсқасы елеулі қайта жаңартудың мүмкін еместігі ғимараттың конструктивтік схемасымен немесе тарих және мәдениет ескерткішінің мәртебесімен объективті негізделген қолданыстағы ғимараттар үшін ғана рұқсат етіледі. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.9.2 Анықтама бағандарын 0,8 м аспайтын биіктікте жобалау керек. Егер баған беті жазуға арналмаған болса, онда оның биіктігі 0,85 м дейін ұлғайтылуы мүмкін.

4.3.9.3 *Үстелдерді кресло-арбасының габаритін ескере отырып жобалау керек. Шығу үшін үстел алдындағы ең аз кеңістік 0,9 м × 1,5 м *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.9.4 Банкоматтар, дисплейлер, пернетақталар, пайдалану жөніндегі нұсқаулық халықтың қимылы шектеулі топтары үшін пайдалануы қолжетімді және сенімді бекітілуі керек. Банкомат алдындағы алаңның кіші өлшемі 0,9 м × 1,2 м және тізе кеңістігі үшін тереңдігі 0,7 м болуы тиіс. Банкоматты басқарудың барлық элементтері, ауыстырып-қосқыш, дисплей, пернетақта, қолма-қол ақша беру ұяшығы еден деңгейінен 1,2 м биіктікте орналасуы тиіс.

4.3.9.5 Залдағы есептік-кассалық постылардың кемінде біреуі мүгедектігі бар адамдарға арналған қолжетімділік талаптарына сәйкес жабдықталуы тиіс. Есептік-кассалық аймақта кемінде бір қолжетімді бақылау-кассалық аппарат бейімделуі тиіс. Есептік-кассалық аппараттың маңайындағы өткел ені кемінде 1,1 м болуы тиіс. Жалпы пайдаланатын және халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді кассалық аппараттардың арақатынасы 4 кестеде көзделген.

4.3.9.6 *Кассалық аппараттар мен бағандардың біреуінің арасындағы дәліздердің ені кемінде 1,2 м болуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.9.7 Сөрелерді орнатқан кезде панельдің төменгі шетінің биіктігі кемінде 0,7 м және 45 ° аспайтын бұрышта болуы тиіс.

4.3.9.8 *Көру қызметінің және есту қабілетінің бұзушылығы бар адамдардың қажетті ақпаратқа назар аударуы үшін тактильдік, жарық көрсеткіштерді, таблолар мен пиктограммаларды, сондай-ақ интерьер элементтерінің қарама-қарсы түс бояуын белсенді түрде пайдалану ұсынылады.

Көру қабілеті нашар адамдарға және оларға қолжетімді түрде ыңғайлы жерде сауда залдарының және секциялардың орналасуы, тауарлардың ауқымы, сондай-ақ әкімшілікпен байланыс құралдары туралы ақпарат ұсынылады *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4-кесте – Қоғамдық ғимараттағы жалпы пайдаланылатын өткелдердің ара-қатынасы және олардың халықтың қимылы шектеулі топтарының пайдалануы үшін қолжетімділігі

Өткелдердің жалпы саны	Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді өткелдер саны, кем емес
1-4	1
5-8	2
9-15	3
15 жоғары	3 + 20 % қосымша өткелдер

4.3.9.9 Сөрелер бұрыштары мен шығыңқы бөліктердің шеңберлік радиусы кемінде 0,05 м болуы тиіс.

4.3.9.10 Киім ауыстыру, киіну және т. б. кабиналарды жоспарлауда өлшемі кемінде 1,5 м × 1,5 м бос кеңістік болуы тиіс.

4.3.9.11 Кәсіпорындар мен мекемелердің тұрмыстық жайларындағы жеке шкафтар біріккен болуы тиіс (көше, үй және жұмыс киімдерін сақтау үшін).

4.3.10 Оқу-тәрбие мақсатындағы ғимараттар мен үй-жайлар

4.3.10.1 Жалпы білім беретін мекеме ғимаратын оқу стандарттарына сәйкес оқушылардың барлық санаттары үшін қолжетімді болатындай жасау ұсынылады.

4.3.10.2 Кәсіби білім беретін мекемелер жобаларында заңмен белгіленген мамандарға қойылатын дене талаптарына сәйкес мүгедектігі бар адамдар түрі және саны жобалау тапсырмасымен белгіленеді.

4.3.10.3 Оқуды сырқаттың белгілі түрі бойынша даму кемшілігін өтеу мен түзету арқылы үйлестіретін арнайы оңалту-білім беру мекемелерінің ғимараты бөлмелер тізбесі мен алаңын, арнайы қондырғыларды, мүгедектік түрі мен оқу және оңалту процесін ұйымдастыруды ескере отырып, жобалаудың арнайы технологиялық тапсырмасы бойынша жобаланады.

4.3.10.4 *Жалпы білім беру, сондай-ақ бастауыш және орта кәсіптік білім беру мекемелерде кресло-арбаның көмегімен қозғалатын оқушыларға арналған лифтіні бөлінген лифті холлында қамтамасыз ету керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.10.5 *Мүгедектігі бар оқушыларға арналған оқушы орындары бір оқу орнының мекемесінде бір үлгідегі оқу бөлмелерінде біркелкі орналасуы керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.10.6 * ТҚА (тірек-қимыл аппараты) бұзылған оқушыларға арналған орындарды еденнің көлденең учаскелерінде, өтетін жерлерге тікелей жанасатын қатарларда акт залына кіретін есікпен бір деңгейде қарастыру керек.

Акт залында сахнаны кресло-арбаларды пайдаланатын адамдардың қолжетімділігін ескере отырып жобалау қажет.

Білім беру мекемесі кітапханасының оқу залында оқу орындарының кемінде 5% – ы ТҚА бұзылған оқушылардың қолжетімділігін ескере отырып және көру функциялары бұзылған оқушылар үшін бөлек жабдықталуы тиіс. Көзі көрмейтін мүгедектігі бар адамдарға арналған жұмыс орнының периметрі бойынша қосымша жарығы болуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.10.7 *Білім беру мекемелерінде дене шынықтыру залы мен бассейннің киім ауыстыратын бөлмесінде мүгедектігі бар оқушыларға қол жетімді душы, унитазы, қолжуғышы бар жабық киім ауыстыратын бөлме көзделуі тиіс. Бассейнді пайдалануды қоса алғанда, мүгедектігі бар оқушылардың осы үй-жайларды өз бетінше және қауіпсіз пайдалануы үшін қажетті әмбебап дизайн мен ақылға қонымды құрылғылар қолданылуға тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

4.3.10.8 Білім беру мекемелерінің барлық бөлмелерінде есту мүшесі қызметінің бұзушылығы бар оқушыларға арналған мектеп қоңырауымен қоса, жарық дабылын, сондай-ақ төтенше оқиға болғанда, эвакуация туралы хабарлайтын жарық дабылын орнатуды қарастыру қажет *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.11 Вокзал ғимараттары

4.3.11.1 Арнайы күту және демалыс аймақтарын негізгі қабатта, вокзал ғимаратына кіру және платформаға (перронға, айлаққа), олардың арасы айқын, қауіпсіз және қысқа өткелмен қамтамасыз етілгенде, шығатын есік деңгейімен бірдей қылып орналастыру ұсынылады.

4.3.11.2 *Жолаушыларға арналған перрондар ТҚА (тірек-қимыл аппараты) зақымданған адамдарды, оның ішінде кресло-арбасының көмегімен қозғалатын адамдарды отырғызу және түсіру үшін биіктігі бойынша қолайлы болуы керек. Осындай құралдармен жабдықталмаған перрондар мүгедектігі бар адамдарды отырғызу және түсіру үшін тұрақты немесе жылжымалы көтергіштерді пайдалануға бейімделуі керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)*.

4.3.11.3 Кіру және шығу турникеттерінің әрбір қатарында кресло-арбаның өтуі үшін кеңейтілген кемінде бір өткел қарастыру керек. Оны жолаушы билетін бақылау аймағында орналастырып, шығатын есіктегі аймақты ерекшелейтін 1,2 м арақашықтықта көлденең тұтқалармен жабдықтау, сондай-ақ арнайы таңбамен белгілеу қажет.

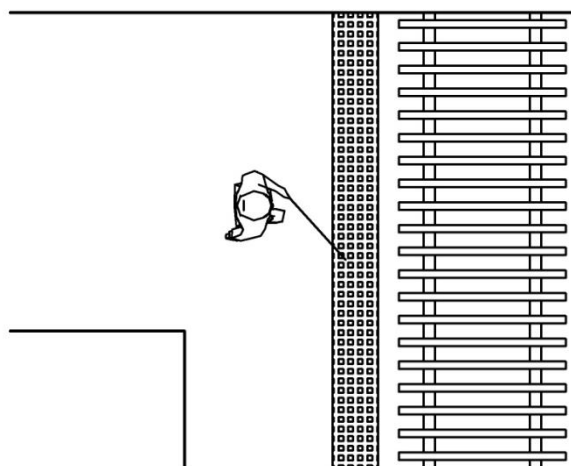
4.3.11.4 Вокзал ғимаратындағы халықтың қимылы шектеулі топтары үшін күту және демалу аумағының алаңы, егер ол жасалатын болса, бір орынға 2,1 м көрсеткішпен анықталады. Залдардағы дивандардың немесе орындықтардың бөлігі бір-біріне қарама-қарсы кемінде 2,7 м қашықтықта орналастырылуы керек.

4.3.11.5 Күту және демалыс аймағындағы арнайы орындарды мынадай жеке ақпарат және байланыс құралдарымен жабдықтау қажет: вокзалдық ақпараттық қамтамасыз ету жүйесіне қосылатын құлаққаптармен, ақпараттық табло бейнесімен және дыбыстық хабарламаларды қосарландыру дисплейлерімен, қолжетімді жанасу арқылы қабылдайтын әкімшілікпен жедел байланысатын техникалық құралдармен, дыбыстық-ақпараттық қамтамасыз ету арнайы басқа да жүйелерімен (компьютерлер, телефонмен анықтау және т. б.).

4.3.11.6 * Көру функциялары бұзылған адамдар үшін перрондарда кемінде 70% контрастпен (пайдаланылатын материалдардың түстерінің жарықтың (өрімдердің)

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

шағылысу коэффициенті шкаласы бойынша) және платформаның бүкіл ұзындығы бойынша ені кемінде 0,6 м контрастты түсті бедерлі тактильді жолақтар орнатылуы тиіс. (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

6-сурет. Перрондағы жанасу ескертпелерінің құрылғылары

4.3.11.7 Аэровокзалдарда екінші қабат деңгейінен бастап отырғызу галереяларында әрбір 9 м сайын өлшемі кемінде 1,5 м × 1,5 м демалысқа арналған көлденең алаңдар қарастыру керек.

Көтерілу немесе түсу (шығу) үшін жер бетінің деңгейінен халықтың қимылы шектеулі топтарын ұшаққа отырғызу кезінде арнайы көтеру қондырғысын қарастыру қажет: амбулаторлық автолифт (амбулифт) және т. б.

4.3.11.8 Аэровокзалдарда шығарып салу арнайы қызметі үшін, сондай-ақ мүгедектігі бар адамдарға және басқа да халықтың қимылы шектеулі топтары үшін жеке бөлмелер, сондай-ақ тіркеуден, бақылаудан, тексерістен өту және ұшу кезінде мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсету үшін пайдаланылатын шағын өлшемді кресло-арбаларды сақтау аймағын қарастыру ұсынылады.

4.3.11.9 Қасында алып жүрушісі жоқ халықтың қимылы шектеулі топтары үшін багаждарды ресімдеу мен билеттерді тіркеу қажет жағдайда еден деңгейінен 0,85 м аспайтын биіктіктегі арнайы бағанда жүзеге асырылуы тиіс.

4.3.12 Дене шынықтыру-ойын-сауық, спорттық мақсаттағы объектілер

4.3.12.1 *Спорт және ойын-сауық ғимараттарының трибуналарында кресло-арбасының көмегімен қозғалатын көрермендер үшін орындар жалпы көрермендер орындарының санының кемінде 1,5 % есебінен қарастыру қажет. Бұл ретте 0,5 % орын көрермендерге арналған кресло бөліктерін уақытша түрлендіру (уақытша бөлшектеу) жолымен ұйымдастырылуы мүмкін (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.12.2 Мүгедектерді қоса алғанда, спортпен айналысушыларға арналған қызмет көрсетілетін жайларды арнайы павильондарда немесе трибуна астына орналастыру керек,

бұл жағдайда оларды дене шынықтыру-спорттық сабақтар өтетін жерден қашықтату 150 м аспауы тиіс.

4.3.12.3 *Кресло-арбаларда отыратын мүгедектігі бар адамдар қатарларының арасындағы өту жолдың ені мүгедектігі бар адамдар қозғалатын кресло-арбаны ескере отырып, таза күйінде кемінде 1,8 м (отыруға арналған орнымен - 3,0 м) орнату ұсынылады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.12.4 Спорттық корттарда кемінде бір қолжетімді қозғалыс жолы корттың екі жағынан тікелей жалғасуы тиіс.

4.3.12.5 Мынадай үй-жайларда қолжетімді шешінетін жерлер болуы тиіс: медициналық пункттер, алғашқы медициналық көмек көрсетуге арналған бөлме, жаттықтырушылар, судьяларға және ресми тұлғаларға арналған бөлмелер. Бұл бөлмелер үшін екі жынысты өкілдерге есептелген және дәретханамен жабдықталған бір қолжетімді әмбебап шешінетін бөлменің болуына жол беріледі.

4.3.12.6 Егер спорттық, спорттық-ойын-сауық объектілерінің трибуналарынан дыбыстық ақпарат беру қарастырылған болса, онда ол мәтіндік ақпаратпен қайталануы тиіс.

4.3.13 Дене шынықтырумен және спортпен айналысуға арналған үй-жайлар

4.3.13.1 Мүгедектігі бар адамдардың зал жайына келуінің кез-келген жерінен бастап дәлізге, фойеге, сыртқа эвакуациялық шығатын жерге дейінгі немесе спорттық-ойын-сауық залдарындағы трибунаның эвакуациялық люгіне дейінгі арақашықтық 40 м аспауы тиіс.

4.3.13.2 Көру қабілетінен толық айрылған және нашар көретін тұлғаларды бағдарлау үшін мыналар ұсынылады: мамандандырылған бассейн ваннасының залы қабырғасының бойында және киім ауыстыру мен душ бөлмесінің жайынан залға кіретін жерге еденнен 0,9 м бастап 1,2 м дейінгі шектегі биіктікте, ал балалар үшін бассейні бар залдарда - еден деңгейінен 0,5 м көлденең тұтқалар орнату керек.

4.3.13.3 *Тірек-қимыл аппараты қызметінің бұзушылығы бар мүгедектігі бар адамдарға арналған бассейн ваннасының таяз жерлеріне жайпақ баспалдақ орнату қажет, оның баспалдақтың көлденең тақтайының өлшемдері кемінде - 0,12 м және сатының көлденең тақтасы кемінде - 0,4 м болуы керек. Баспалдақты ванна габариттерінен тыс орнату ұсынылады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.13.4 Ванна периметрі бойынша айналма жолдың ені жабық ваннада 2 м және ашық ваннада кемінде 2,5 м болуы тиіс. Айналма жол алаңында кресло-арбаларды сақтауға арналған орындар қарастыру керек.

Бассейн ваннасының шеті бүкіл периметрі бойынша айналма жол түсіне қатынасы бойынша қарама-қарсы түсті жолақпен айқындалуы керек. Бассейн көлемі II қосымшасында келтірілген.

4.3.13.5 Спортпен айналысатын мүгедектігі бар адамдар үшін спорттық құрылыс қарастырылған шешінетін бөлмелерде мыналарды қарастыру керек:

- кресло-арбаны сақтауға арналған орындар;

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

- бір кабинада бір мезгілде кресло-арбаны пайдаланатын спортпен айналысатын үш мүгедектігі бар адамдардың болу ықтималдығымен, әрқайсысының алаңы кемінде 4 м² жеке кабиналар;

- биіктігі 1,7 м аспайтын жеке шкафтар (екіден кем емес), сондай-ақ балдақтарды және протездерді сақтауға арналған жайлар;

- кресло-арбаны пайдаланатын мүгедектігі бар адамдар киімін сақтауға арналған жеке шкафтарды биіктігі еденнен 1,3 м аспайтын төменгі яруста орналастыру керек;

- ұзындығы 3 м кем емес, ені 0,7 м және еденнен биіктігі 0,5 м аспайтын орындық. Орындық маңында кресло-арбаның өтуін қамтамасыз ететін бос кеңістік қамтамасыз етілуі керек. Аралдық орындық орнату мүмкіндігі болмаған жағдайда, бір қабырға бойына көлемі кемінде 0,6 м × 2,5 м орындық орнатуды қарастыру қажет;

- жалпы киім ілетін бөлмедегі орындықтар арасындағы жүретін жолдың көлемі кемінде 1,8 м болуы тиіс.

4.3.13.6 Жалпы киім ауыстыру бөлмесіндегі алаңда спортпен айналысатын мүгедектігі бар адамдар үшін бір орынның көлемі: залдарда 3,8 м², алдын-ала сабақ залындағы бассейнде – 4,5 м² қабылдануы тиіс. Спортпен айналысатын бір мүгедектігі бар адамның киім ауыстыру бөлмесіндегі қажетті алаң есебі, киім сақтау, жеке бөлмедегі гардероб – 2,1 м². Жеке кабинаға арналған алаң 4 м² бастап 5 м² дейін, алып жүрушісі бар мүгедектігі бар адамдар үшін жалпы киім ілетін бөлме – 6 м² бастап 8 м² дейін.

4.3.13.7 Мүгедектігі бар адамдарға арналған душ кабиналарының санын спортпен айналысатын үш мүгедектігі бар адам есебінен, алайда кемінде бір душ торын қабылдау қажет.

4.3.13.8 Гардеробта таза күйіндегі көлемі – 0,4 м × 0,5 м көше және үй киімдеріне арналған бірыңғай шкафты қолдану керек

Спортзалдар киім ауыстыру бөлмесіндегі кресло-арбаны пайдаланатын мүгедектігі бар адамдар киімін сақтауға арналған жеке шкафтарды төменгі қатарға орналастыру қажет, биіктігі еденнен 1,3 м үй киімдерін ашық әдіспен сақтаған кезде, киім ілетін бөлмедегі ілгіштер сол биіктікте орнатылуы керек. Гардеробтағы орындықтардың (бір мүгедектігі бар адам үшін) жоспар бойынша көлемі 0,6 м × 0,8 м болуы тиіс.

4.3.13.9 Киім ілетін жердегі демалыс бөлмесінде бір мезгілде спортпен айналысатын кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдардың әрқайсысына кемінде 0,4 м² құрайтын қосымша аудан қарастыру қажет, ал саунадағы демалыс бөлмесінің алаңы кемінде 20 м² болуы тиіс.

4.3.13.10 Қабырғадағы қуысқа тұтқа орнату керек, онда көзі көрмейтіндермен сабақ өткізуге арналған зал жабдықталады. Зал қабырғалары тегіс болуы тиіс. Қондырғылардың, реттегіштердің, электр ажыратқыштардың барлық бекітілетін бөлшектері қабырғаның үстіңгі беті арқылы адам бетпе-бет немесе түкпірге қарай орнатылуы тиіс.

4.3.13.11 *Көру қызметінің бұзушылығы бар мүгедектігі бар адамдардың спортпен айналысатын бөлмелері үшін еден беті мінсіз тегіс, әрі біркелкі болуы тиіс, ойын алаңының шекарасы бедерлі жапсырмалы жолақтармен белгіленеді (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.13.12 * Дене шынықтыру-спорттық кешенінде мүгедектігі бар адамдардың спортпен айналысуы үшін кемінде екі ванна болуы керек: жүзу үшін

(сауықтыру немесе спорттық) және судағы емдік жаттығулар үшін *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.13.13 *Көру шектеулері бар спортшылардың спортпен айналысуы ықтимал бассейн ванналарындағы айналмалы жолдарда ақпарат мен бағдарлау үшін арнайы жолақтар қарастырылуы керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.13.14 Ваннаға арналған бағдарлау жолағының ені - кемінде 1,2 м. Оның сыртқы жағында тұтқасы кемінде 1 м биіктікте орнатылған ескерту қоршаулар орнатылуы тиіс.

4.3.13.15 Түспен таңбаланатын ескерту бассейнге кіретін және шығатын жерлерде, борт аяқталғаннан кейін, трамплин орталықтарында және старттық тумбаларда орнатылуы тиіс.

4.3.13.16 Айырмашылықты дыбыстық ақпаратты қабылдау және шу деңгейін төмендету үшін перфорланған немесе қабатты акустикалық төбені қолдану ұсынылады.

4.3.13.17 Баспалдақты ванна габариттерінен тыс орнату ұсынылады. Баспалдақта тұрақты тұтқалар болуы тиіс. Суға түсуге арналған баспалдақтың ені кемінде 0,9 м болуы тиіс.

4.3.13.18 Қозғалу мүмкіндігі ортопедиялық қондырғыға толық тәуелді мүгедектігі бар адамдардың суға қауіпсіз түсуі үшін арнайы көтергіштер немесе науалар орнатуды қарастыру қажет. Науалар айналма жол деңгейінен шамамен 0,5 м биік орнатылуы мүмкін.

4.3.13.19 Кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдардың суға түсуіне арналған көтергіштер айналма жолда орнатылуы мүмкін және төбеге немесе қабырғаға бекітіледі.

4.3.13.20 Емдеу ваннасын қозғалатын аспалы көмекші құралдармен жабдықтау керек.

4.3.13.21 Киім ілетін бөлмеден бассейн залына өтетін кіреберісте аяқ шаятын ванналардың орнына антисептиктер себілген кілемшелер қолдану ұсынылады.

4.3.13.22 Айналма жолдың ішкі жағында биіктігі шамамен 0,5 м қалыпты орындықтар орнатуды қарастыру қажет. Айналма жол алаңында кресло-арбаларды сақтауға арналған орындар қарастыру керек.

4.3.14 Мәдени-ағарту, ойын-сауық мақсатындағы ғимараттар мен үй-жайлар және діни мекемелер

4.3.14.1 *Театр залдары кресло-арбамен қозғалатын адамдарға қолжетімді кем дегенде 1 % - 1,5 % отырғызу орындарын қамтуы керек.

Залдағы бекітілген немесе ауыспалы залдағы орында мүмкіндігі шетеулі адамдарға және қарт адамдарға арнап орнатылған арқалығы және шынтақшасы болуы тиіс *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.14.2 *Қабатты амфитеатр қатарына алып келетін залдардағы пандустарда қабырғалар бойында тұтқа және баспалдақтар жарығы болуы тиіс. Пандус еңісі 1:12 артық болса, кресло-арбамен қозғалатын адамдар үшін орынды бірінші қатардағы тегіс еденде қарастыру керек *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).*

4.3.14.3 *Көрермендер залындағы мүгедектігі бар адамдарға арналған орындарды жекелеген қатарларда орналастырған жөн, өзінің жеке эвакуациялау жолы бар, көрермендердің қалған бөлігін эвакуациялау жолымен қиылыспайды. Көрермендер залында 800 және одан көп орын саны бар, кресло-арбаның көмегімен қозғалатын адамдарға арналған орындарды әртүрлі аймақтарға, эвакуациялау жолдарына жақын

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

жерлерге орналастыру керек, бірақ бір жерде үштен артық емес.

Өту жолдарының ені кресло-арбаның ені еркін өтуі үшін 1,2 м ұлғайтылады (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.4 Зал жайларында кемінде екі бөлек шығатын жер халықтың қимылы шектеулі топтарының өтуі үшін бейімделуі тиіс.

4.3.14.5 *Амфитеатрлы аудиторияларда, көрермендер және дәріс залдарында кресло-арба көмегімен қозғалатын көрермендерге көрермен орындарында немесе аймақта бөгет, буфер жолағы және т.б. түріндегі қауіпсіздік шараларын сақтау керек (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.6 Бекітілген отыру орындарымен жабдықталған сыйымдылығы 50 адамнан көп аудиторияларда, көрермендер мен дәріс залдарында кемінде 5 % орындарды жеке тыңдау үшін алынбалы жүйемен жабдықтауды қарастыру керек.

4.3.14.7 *Есту қызметінің бұзушылығы бар адамдарға арналған орынды дыбыс көзінен 3 м аспайтын қашықтықта орналастыру қажет немесе дыбыс күшейткіштің арнайы жеке аспаптарымен жабдықтау керек.

Залдарда индукциялық контурды немесе басқа да жеке сымсыз қондырғыларды қолдануға рұқсат беріледі. Бұл орындарды сахнаны және ымдау тілінің маманын (сурдоаудармашы) жақсы көру аймақтарында орналастыру қажет. Сурдоаудармашы үшін қосымша аймақтар (жекелеген жарықтандырумен) бөлу қажеттілігі жобалау тапсырмасымен белгіленеді (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.8 *Сахнаға көтерілу үшін баспалдақтан басқа, стационарлық (мобильдік) пандус немесе көтергіш құрылғылар қарастырылуы керек. Баспалдақтар мен пандустар, сахнаға апаратын, бір жағынан қоршалуы керек (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.9 *Цирк ғимараттарында көрермендердің орындарына жетуі үшін қызметтік шығу есіктерін пайдалануға рұқсат беріледі, олар бірінші қатар алдындағы тегіс еденде орнатылады. Залдағы мүгедектігі бар адамдарға арналған орындарды фойе деңгейімен бір деңгейде орналасқан көшіру люктеріне жақын орналастыру керек. Мұндай жағдайда өту ауданы кемінде 2,2 м (кресло-арбамен қозғалатын адамдарды орналастыру жоспарланған орындар) қашықтыққа ұлғайтылуы керек (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.10 Көрме алаңы 2000 м² дейін музейге келуші мүгедектігі бар адамдар қажеттігін ескере отырып, экспозицияларды бір деңгейде орналастыру ұсынылады.

4.3.14.11 Тұрақты экспозиция аймағында анфиладтық немесе сақиналы қозғалыс маршрутын құру қажет. Тұйықталған жоспарлау аса қажет емес. Пандустарды салалы қозғалысты ұйымдастыру және экспозицияларды бір мезгілде қарау үшін пайдалану қажет.

4.3.14.12 *Аспалы көрме кресло-арбадан сырттан (еден деңгейінен 0,85 м аспайтын белгіде) қабылдауға қолжетімді биіктікте орналасуы тиіс.

Көлденең көрме алдында кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдардың қозғалуына қажетті кеңістік болуы тиіс.

0,8 м биіктіктегі көрмеге қажетті көлденең тұтқа қондырғысы дөңгелектенген бұрышты болып келеді. Көру шектеулері бар адамдар үшін экспозиция үстелінің айналасына еден деңгейінен ені 0,6 м бастап 0,8 м дейін болатын қарама-қарсы түсті ескерту жолағын қарастыру керек (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық).

4.3.14.13 Кітапхананың барлық элементтерін, төменгі сөрелерді қоса алғанда, кітапты қабылдау тірегі халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс. Кітап сөрелері арасындағы ұсынылатын арақашықтық жеңіл қолжетімділікті және орын ауыстыру мақсатында кемінде 1 м болуы тиіс. Шамдар жарығы кемінде 200 люкс кітап сөрелерінің үстінде биіктігі шамамен 0,9 м орнатылуы тиіс.

4.3.14.14 *Кітапханалардағы оқуға арналған үстелдер кресло-арбамен қозғалатын адамдарға есептелуі керек, және тізелік кеңістігі кемінде 0,7 м болуы керек. Кітаптары бар сөрелер, кітапты алу және қайтару бағанының биіктігі кемінде 1,2 м болуы керек (*Өзгертілген. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.14.15 Көру қызметінің бұзушылығы бар тұлғаларға қызмет көрсету аймағындағы оқушы орындарын және арнайы әдебиет сөресін қосымша жарықпен қамтамасыз ету керек. Бұл оқу аймағында табиғи жарықтың жоғарғы деңгейін (КЕО - 2,5 %), қарастыру керек, оқу үстеліндегі жасанды жарық деңгейі кемінде 1000 лк болуы тиіс.

4.3.14.16 Мазарлар мен қорымдар аумағына келушілердің қимылы шектеулі топтарына мыналарға қолжетімділік қамтамасыз етілуі тиіс: жерлеу мен колумбария учаскесіне, әкімшілік, сондай-ақ тұрмыстық және өндірістік ғимараттарға және келушілерге арналған құрылыстарға, қоғамдық мақсаттағы мемориалдық объектілерге.

4.3.14.17 Еске алу орындарын әрбір жерлеу телімі үшін жаназаның барлық түрінде, сондай-ақ мазардың әрбір телімі үшін, бауырластар қабірінің, ұжымдық жерлеу, қоғамдық бас ию орындарының, ашық колумбарийлердің жанында қарастыру керек.

4.3.14.18 Барлық қоғамдық діни ғимараттар мен құрылыстар халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс. Кресло-арбамен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін орын саны 100 орынға 2 немесе жалпы орын санынан 2 %.

4.3.15 Халыққа қызмет көрсету бойынша объектілерінің ғимараттары

4.3.15.1 *Халықтың қимылы шектеулі топтарын қабылдау өтетін негізгі үй-жайлар тобының қолжетімділігіне қойылатын жалпы талаптар мыналар болып табылады:

- оларды кіреберіс деңгейінде артықшылықпен орналастыру;
- ақпараттық-анықтамалық қызметтің міндетті болуы, ақпараттық-анықтамалық қызмет пен кезекші қабылдау бөлмесін ықтимал біріктіру;
- ұжымдық пайдалану үй-жайларын (конференц-залдарды, мәжіліс залдарын және т. б.) екінші деңгейден (қабаттан) жоғары орнатпау ұсынылады.

Ғимаратты реконструкциялау немесе бейімдеу кезінде, егер халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімділікке мекемедегі барлық үй-жайларды толық бейімдеу мүмкін болмаса, онда жүріп-тұруы шектеулі келушілер санаттарына арнайы қызмет көрсету үшін оларды сүйемелдеп жүретіндерді ескере, оның ішінде кресло-арбамен қозғалатын адамдарға, көру қабілеті мен есту қабілеті шектеулі адамдарға үй-жайлардың бір бөлігін, аймақ немесе орын бөлу керек (*Өзгертілген. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.15.2 *Сот мекемелерінің залдары мүгедектігі бар адамдардың барлық санаттары үшін қолжетімді болуы керек.

Алқа билер сотында кресло-арбаға арналған орындар қарастырылуы керек. Кафедраны қоса алғанда, талапкер мен қорғаушы орындары да қолжетімді болуы керек.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

Залда сурдоаудармашыға арналған орын қарастырылуы керек, ол барлық сот процесіне қатысушыларға сауал жүргізуге қолайлы, ыңғайлы орын болуы керек. Кресло-арбаның көмегімен қозғалатын айыпталушыларға арналған орындардың ені кемінде 1,5 м (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.15.3 Бірнеше қызмет көрсету орындарын қабылдайтын жайларда жалпы аймаққа тұтастырылған қызмет көрсетудің бір орны немесе қызмет көрсетудің бірнеше орны қимылы шектеулі келушілер үшін қолжетімді болуы тиіс.

4.3.15.4 *Технологиялық талаптарға сай клиенттердің келуі шектелмеген банк мекемелерінің бөлмелеріне мыналар кіреді:

- кассалық блок (касса залы және депозитарий);
- операциялық блок (бөлмеге кіру тобы, операциялық зал және касса);
- көмекші және қызмет көрсету бөлмелері (клиенттермен келіссөз жүргізу бөлмесі, вестибюль, аван-вестибюль, рұқсат қағаз беру бюросы).

Жоғарыда аталған банк мекемелерінің осы ережелері халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін операциялық және кассалық қызмет көрсетуге арналған басқа мекемелер мен ұйымдардың ғимараттарының үй-жайларына қолданылады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.16 Пайдалану кезінде ғимараттың қауіпсіздігін қамтамасыз ету

4.3.16.1 *1-кестеде келтірілген қоғамдық ғимараттарда барлық эвакуациялық шығуларды халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарын электр энергиясыз және жұмыс істейтін ассистивті құрылғыларсыз өз бетінше эвакуациялау мүмкіндігімен жобалау керек. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық*)

4.3.16.2 *Едендер мен қабырғалар 70% -дан кем емес (пайдаланылатын материалдардың түстерін шағылысу коэффициентінің шкаласы бойынша) қарама-қарсы реңкке ие болуы тиіс немесе балама ретінде плинтус қарама-қарсы түсті пайдалану есебінен еден мен қабырғалар арасындағы нақты шектеуді қамтамасыз етуі тиіс»; Жылтыратылған немесе үстіңгі беті шағылысатын еден төсеуді болдырмау керек, яғни ол көру қабілеті нашар адамдарға кедергі келтіруі мүмкін. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық*)

4.3.16.3 Халықтың қимылы шектеулі топтарына қолжетімді ғимараттар мен жайларда іргелес жайлар мен аймақтар арасындағы жарықтың деңгей айырмашылығы 1:4 аспауы тиіс.

4.3.16.4 *Тактильдік құралдарды ақпараттық объектіге дейін немесе қауіпті учаскелердің басталуында, қозғалыс бағыты өзгергенде, кіруге және т.б. кезде учаскеде жаяу жүргіншілер жолдарын жабу кезінде ескерту қызметін орындауға 0,6 м кем емес орнату керек (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.16.5 Ғимараттарға негізгі кіреберістегі баспалдақ маршының ені 2,5 м және одан артық болған кезде қосымша бөлу тұтқаларын қарастыру керек.

4.3.16.6 Ашық баспалдақтар маршы 3 сатыдан кем болмауы және 12 сатыдан аспауы тиіс.

4.3.16.7 Барлық пандус және баспалдақ сатысы бойының екі жағынан, сондай-ақ көлденең жазық биіктігі ауытқыған барлық жерлерге тұтқасы бар қоршаулар орнату қажет. Сатының ішкі жағындағы шарбақ тұтқасы оның ұзындығының бойымен тұтас болуы тиіс. Шарбақ 0,8 м бастап 0,9 м дейінгі биіктікте орнатылады. Шарбақтар пандустың жоғарғы және төменгі деңгейлерінде кемінде 0,3 м арақашықтықта жалғасуы тиіс.

4.3.16.8 Қабырғаға жанаспаған пандус жиектастармен, шарбақтармен қорғалуы тиіс, төменгі деңгейден шарбаққа дейінгі арақашықтық 0,075 м аспауы керек. Тұтқа ұстағыштардың оңтайлы габариттері Р қосымшасында көрсетілген.

4.3.16.9 *Екінші және жоғарғы қабаттардан эвакуациялау жолымен қызмет ететін пандус ғимараттан, құрылыстан шығумен тікелей байланысты болуы тиіс.

3,0 м және одан жоғары биіктік айырмашылығы бар пандустарды лифтпен ауыстыру керек. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.3.16.10 Өрт сөндіру бөлімшелерін тасымалдау үшін қауіпсіздік аймақтары ретінде лифті дәліздерін, сондай-ақ халықтың қимылы шектеулі топтары пайдаланатын лифті дәліздерін де қолдануға жол беріледі. Бұл лифтілер өрт сөндіру бөлімшелерін тасымалдауға арналған лифтілерге қойылатын талаптарға сәйкес автоматтандыру және түтінге қарсы қорғаныс құралдарымен жабдықталуы тиіс. Аталған лифтілер өрт кезінде мүгедектігі бар адамдарды құтқару үшін пайдаланылуы мүмкін.

4.3.16.11 Қауіпсіздік аймағының құрамына басқа бөлмелерден өртке қарсы кедергілермен бөлінген лоджия немесе балконмен жалғасатын алаң кіруі мүмкін.

4.3.16.12 Үстіңгі бетінің алдыңғы шеті жолдың нормаланған еніндегі жерден 0,7 м бастап 2,1 м дейінгі биіктікте орналасқан объектілер тік конструкциялар жазықтығынан 0,1 м аспауы, ал оларды жеке тұрған бағанға орналастырған кезде - 0,3 м аспауы тиіс. Аспалы қондырғылардың пішіні мен шеттері дөңгелектенген болуы тиіс.

4.3.16.13 Мінез-құлқы ауытқымалы тұлғалар тұрақты тұратын немесе уақытша келіп-кететін объектілердегі эвакуациялық шығатын есіктерге олардың төтенше құрсаулануын ескере отырып, электр магниттік құлыптарды қолдануға жол беріледі.

4.3.16.14 Осы жайлардың кіреберісіне дабыл нүктесін басқан кезде жұмыс істейтін жарық жыпылықтайтын хабарландырғыш орнату ұсынылады.

4.3.16.15 Баспалдақ марштары, есік ойықтары алдындағы, сондай-ақ коммуникациялық жолдар бұрылысының алдындағы 0,6 м қашықтықтағы қозғалыс жолдарының еден учаскесінде ескертпе кедір-бұдыр және/немесе марштың, ойықтың барлық енінің қарама-қарсы түске боялған үстіңгі беті болуы тиіс. Жарық маяктарын қарастыру ұсынылады.

4.3.16.16 Қабырғадағы, сондай-ақ жайдан шығатын жердегі есік пен ашық ойықтар ені кемінде 0,9 м болуы тиіс. 1,0 м артық ашық ойық бөлігінің тереңдігі кезінде ойық енін коммуникациялық өткел ені бойынша, алайда кемінде 1,2 м қабылдау керек.

4.3.16.17 Мүгедектігі бар адамдар қозғалатын жолдардағы ғимараттың және үй-жайлардың есіктерінде табалдырықтар болмауы тиіс, жобалауға арналған тапсырмаға сәйкес табалдырықтың әрбір деңгейінің биіктігі 0,014 м аспауы тиіс.

4.3.16.18 *Материалдардың түсі бойынша әртүрлі баспалдақ сатыларын және олардың алдында көлденең алаңдар қолдану керек.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

Көру шектеулері бар адамдарға бағдарлау және көмек көрсету үшін марштың ені бойынша әрбір қадамға қорғаныш бұрыштық профильді қолдануға болады.

Эвакуациялау жолындағы сатылар жиектерін немесе баспалдақтар тұтқаларын қараңғыда шағылысатын бояумен бояу немесе оларға жарық таспалар желімдеу ұсынылады (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.16.19 *Қабырғаға белгіні ені кемінде 150 мм етіп орындау ұсынылады және шығатын жердегі жолдардың сол жағында – қара түсті әріптер мен белгілері бар ашық реңк, оң жағында – ашық түсті әріптер мен белгілер бар қою реңк болуы тиіс. Реңк пен фон белгілерінің қарама-қарсылығы 1:4 кем болмауы тиіс. Белгі жолағын орнату биіктігі - 0,9 м бастап 1,6 м дейін.

Пайдаланушының көз деңгейіндегі қабырғадағы белгілердің ұсынылатын биіктігі - 1,2 м бастап 1,6 м дейін (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық*).

4.3.16.20 Көрсеткіштер, ақпараттық материалдар үлкен әріптермен басылуы, қою шрифтімен белгіленуі, әріптер фон түсіне қарама-қарсы болуы тиіс. Ақпарат сондай-ақ қолжетімді және Брайль шрифтісін немесе материалдың аудио-нұсқасын қоса алғанда, есту қызметінің бұзушылығы бар тұлғалардың пайдалануына қолайлы болу үшін басқа форматта болуы тиіс.

4.3.16.21 Көру қызметінің бұзушылығы бар тұлғалар, қарт адамдар үшін – көрсеткіштер және маңдайшалар, белгілер ірі қоғамдық ғимараттарда бейімделудің маңызды элементі болып табылады. Маңдайшалар еден деңгейінен 1,4 м бастап 1,5 м дейінгі биіктікте, көздің көру деңгейінде орнатылуы тиіс.

4.3.16.22 Белгілер мен таңбалардың айырып танудың есептік қашықтығына сәйкес көлемі болуы тиіс: 20 м дейінгі қашықтықта – белгінің биіктігі мен ені кемінде 0,3 м, 100м қашықтықта – кемінде 1,5 м. Аралық мәндер бар қашықтық арқылы қабылдануы мүмкін белгілер көлемін интерполяция бойынша анықтау керек.

4.3.16.23 Белгілерде бейнеленген әріптер мен сандарда еңнің биіктікке қатысты шегі 3:5 бастап 1:1 дейін, ал штрих енінің олардың биіктігіне қатысы 1:5 бастап 1:10 дейін шамалас болуы тиіс.

Еденнен бастап 2 м астам көрсеткіштің төменгі жиегіне дейінгі биіктікке орналастырылған көрсеткіштердегі ірі әріптер жазуларының биіктігі кемінде 0,075 м болуы тиіс.

4.4 Конструктивтік шешімдер

4.4.1 Ғимараттардың беріктігі мен орнықтылығы қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес конструкцияларды есептеу жолымен қамтамасыз етіледі.

4.4.2 Бар құрылыстардың ғимараттары мен құрылыстарын реконструкциялауға, күшейтуге және қалпына келтіруге жобалық құжаттаманы әзірлеу кезінде дайындау кезінде мыналарды ескеру керек:

а) ғимараттың және құрылыстың нақты жағдайын және құрылыс шешімдерін сипаттайтын зерттеу қорытындыларын, сондай-ақ нақты физикалық-механикалық материалдар сипаттамалары мен құрылыс өлшемдерін;

б) сапалық және сандық бағалаудың ғимараттар мен құрылыстардың қолданыстағы нормаларының есептік және конструктивтік шешімдер талаптарына сәйкестігін.

4.4.3 Ғимараттар мен құрылыстарды жобалаған кезде мыналарды ескеру керек:

- әдеттегідей ғимараттар мен құрылыстардың биіктігі бойынша және жоспардағы симметриялықты және салмақ пен қаттылықты бөлудің тұрақтылығын қамтамасыз ететін көлемдік-жоспарлық және конструктивтік шешімдерді қабылдауды;
- ғимараттар мен құрылысқа сейсмикалық жүктеменің барынша аз мәнін қамтамасыз ететін материалдарды, конструкциялар мен конструктивтік сызбаларды қолдануды;
- статистикалық айқындалуы қиын конструктивтік жүйелерге көбірек көңіл бөлуді;
- конструкциялар мен жалғанған жерлерде пластикалық деформацияның артуы кезінде конструктивтік жүйелердің геометриялық өзгермеушілігі мен тұрақтылықтылығын қамтамасыз ететін және олардың морт бұзылу мүмкіндігін жоққа шығаратын конструктивтік іс-шараларды қарастыруды;
- жапсарлық біріктіруді, тірек элементтерін және тораптарды жер сілкінген кезде күш-жігер беру мен көтергіш конструкциялардың бірлескен жұмысын қамтамасыз ететіндей құрастыруды;
- жапсарларды көтергіш элементтердің арасына ең жоғарғы күш аймағынан тыс жерде орналастыруды.

4.5 Инженерлік желілерді жобалау

4.5.1 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттардағы сумен қамтамасыз ету жүйесі ҚР ЕЖ 4.01-101 талаптарына сәйкес орнатылуы және пайдаланылуы тиіс.

4.5.2 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттардағы жылыту, желдету және ауа баптау жүйелері ҚР ЕЖ 4.02-101 талаптарына сәйкес жобалануы тиіс.

4.5.3 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттардағы сыртқы жарықтандыру желілерін қоса алғанда, электр желілері ҚР ЕЖ 2.04-104 және басқа да қолданыстағы құжаттар талаптарына сәйкес жобалануы тиіс.

5 ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

5.1 Энергия тұтынуды азайту

5.1.1 Энергияны үнемдеу мақсатында жобалау кезінде жылу шығынын мейлінше төмендету, оған алаңның ғимарат көлеміне арақатынасын азайту жолымен қол жеткізуге болады.

5.1.2 Пайдалануға енгізілген интернат-үйлер ғимаратында энергия тұтынуды азайту мақсатында мыналармен жабдықтаған дұрыс:

- жалпы пайдаланылатын жерлерде пайдаланылатын жылыту аспаптарымен, алғашқы екі кластан төмен емес энергетикалық тиімділік санатындағы лифтілермен (егер кластар белгіленген жағдайда);
- ғимаратты, құрылымды, құрылысты енгізуге, сондай-ақ қасбеттер немесе ғимараттың бөліктері бойынша жылытуға орнатылған жылу беруді автоматты реттеу құрылғысымен;

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*

- жылыту аспаптарында орнатылған тұтынатын жылу энергиясының шығынын өлшегіштермен және термостаттармен;
- оның температурасын автоматты реттеу құрылғысы бар ыстық сумен жабдықтауға арналған суды жылыту үшін жылу алмастырғыштармен;
- қысқы кезеңдегі уақытта пайдаланылмайтын жайдағы ауа температурасын автоматты төмендету құрылғысымен;
- суықты түнгі уақытта жинақтау үшін салқындататын аражабындарды пайдалану есебінен суықпен жабдықтау жүйесіндегі жүктеме шегін төмендетуге мүмкіндік беретін құрылғымен;
- жалпы пайдаланатын жерлердегі энергия үнемдейтін жарық аспаптарымен;
- жалпы пайдаланатын жерлерде адамдар болмаған кезде, жарықты ажыратуды қамтамасыз ететін қондырғылармен (қозғалыс датчигімен, ажыратқыштармен);
- есік жеткізгіштерімен;
- жылу энергиясының ең аз шығынын немесе айналмалы есіктерді қамтамасыз ететін кіреберіс топтарының тамбурындағы екінші есікпен;
- терезелерді ашу шектегіштерімен.

5.1.3 Ғимаратта мыналарды қамтамасыз ету ұсынылады:

- жарық түсетін жақтардан ғимаратты дұрыс бағдарлау арқылы күндізгі жарықтандыруға мүмкіндік;
- күндізгі жарыққа қолжетімсіз кеңістікті барынша азайту.

5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану

5.2.1 Ағаштарды отырғызу кезінде климаттық жағдайды, топырақ түрін, жауын-шашын мөлшерін, жел бағытын, өсімдіктерге техникалық қызмет көрсетуді ескеру керек.

5.2.2 Құрылыс материалдарын тиімді пайдалануды қамтамасыз ету мақсатында пайдаланылған материалдарды қайта өңдеу қажет.

5.2.3 Құрылыс алаңындағы құрылыс материалдарын қайта өңдеу үшін материалдарды қайта өңдеу, пайдалану және қайта пайдалану үшін жинау орнын нақты шектеу ұсынылады.

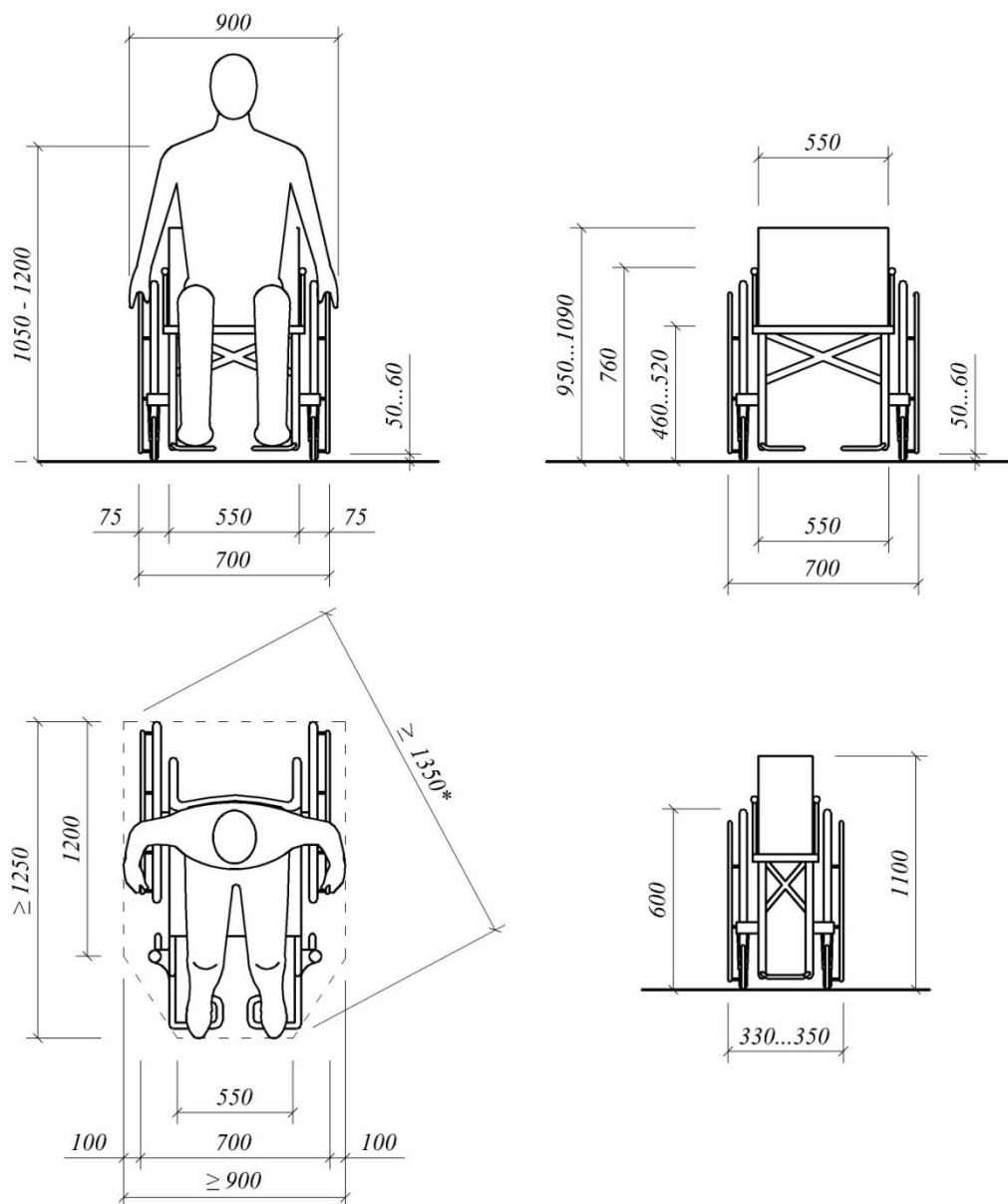
5.2.4 Су тұтынуды азайту үшін:

- тазаланған немесе жауын-шашын суын ағызу жүйесіне алдын ала тазарту мен залалсыздандыруды бірге пайдалану;
- әрбір тұтынушы үшін ыстық және суық су есептегіштерін орнату;
- су шығынын шектеу қондырғыларын орнату;
- ең аз суаруды талап ететін өсімдіктерді отырғызу;
- аула аумағына және жабындарға жергілікті ауа-райына бейімделген өсімдіктерді отырғызу және оларды суару үшін тазартылған немесе жауын-шашын суын пайдалану;
- барынша пайдаланылған канализация суын пайдалану, оларды тазартуды және қайта пайдалануды жүзеге асыру қажет.

А қосымшасы
(ақпараттық)

Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын кресло-арбасының

Өлшемдері, мм

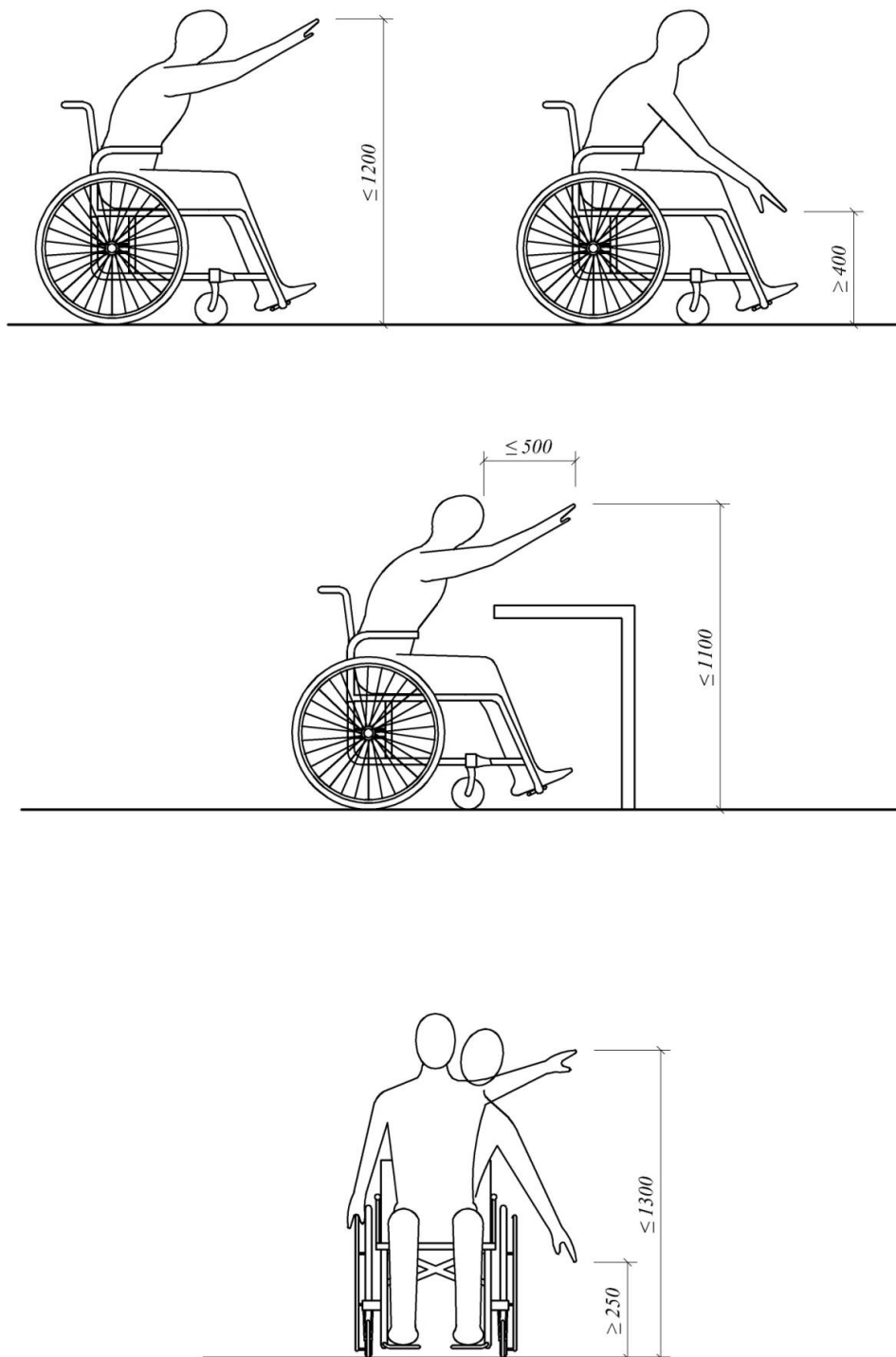

А.1-сурет. Ересектерге арналған кресло-арба

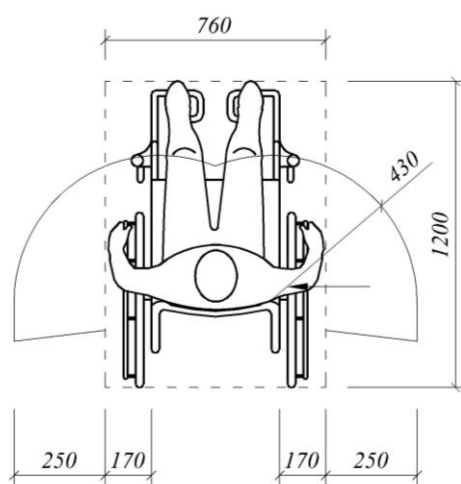
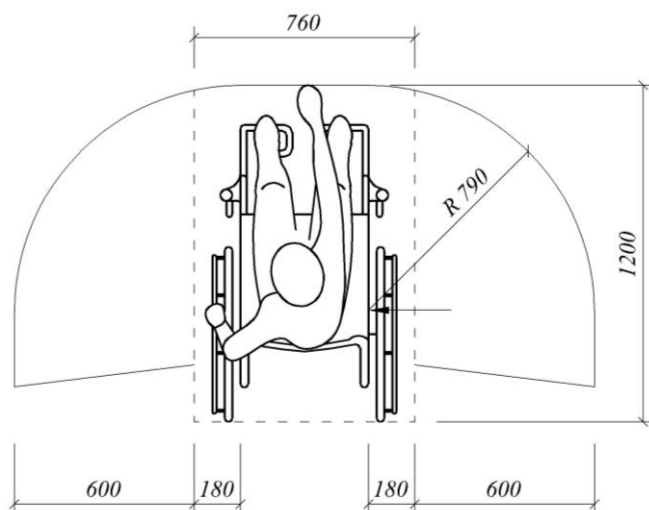
Б қосымшасы
(ақпараттық)

Мүгедектігі бар адамдар пайдаланатын кресло-арба үшін қолжетімді аймақ

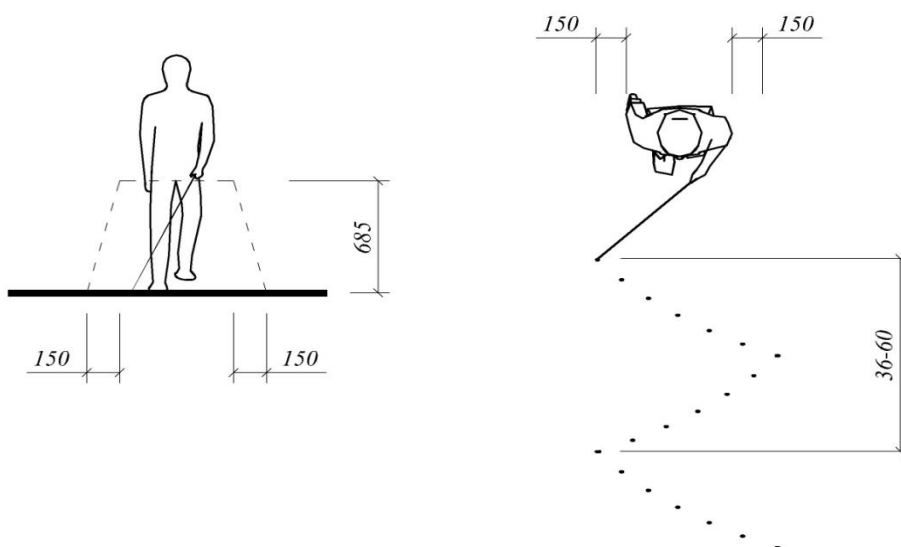
Өлшемдері, мм

Б.1-сурет. Отырған жағдайдағы ауқымды қолжетімділік параметрлер

Б.2-сурет. Мүгедектер арбасындағы адамдар үшін қолжетімді радиус

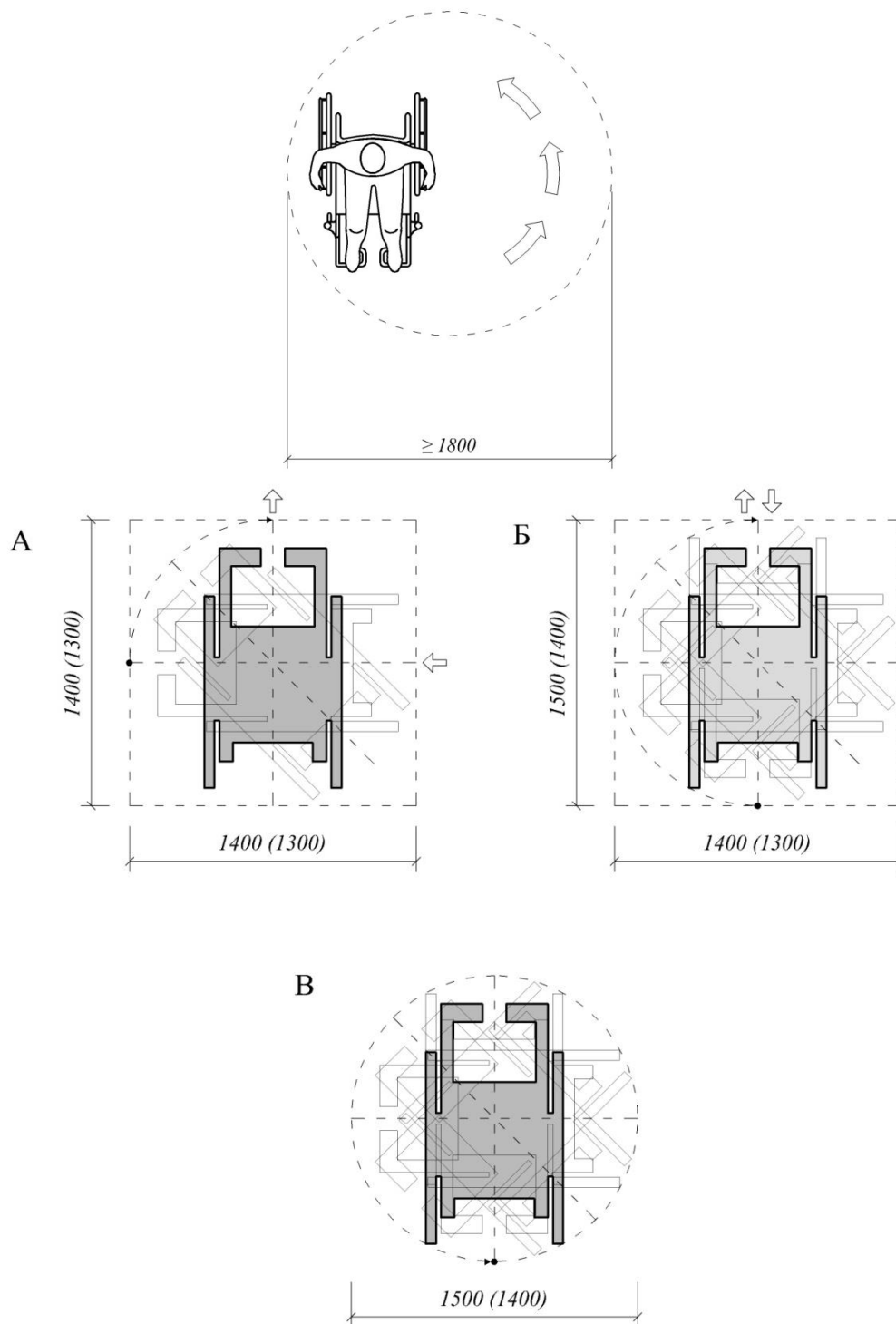

Б.3-сурет. Қозғалыс жолындағы оңтайлы габариттер

В қосымшасы
(ақпараттық)

Мүгедектігі бар адамның кресло-арбамен қозғалу кезіндегі қажетті кеңістік

Өлшемдері, мм

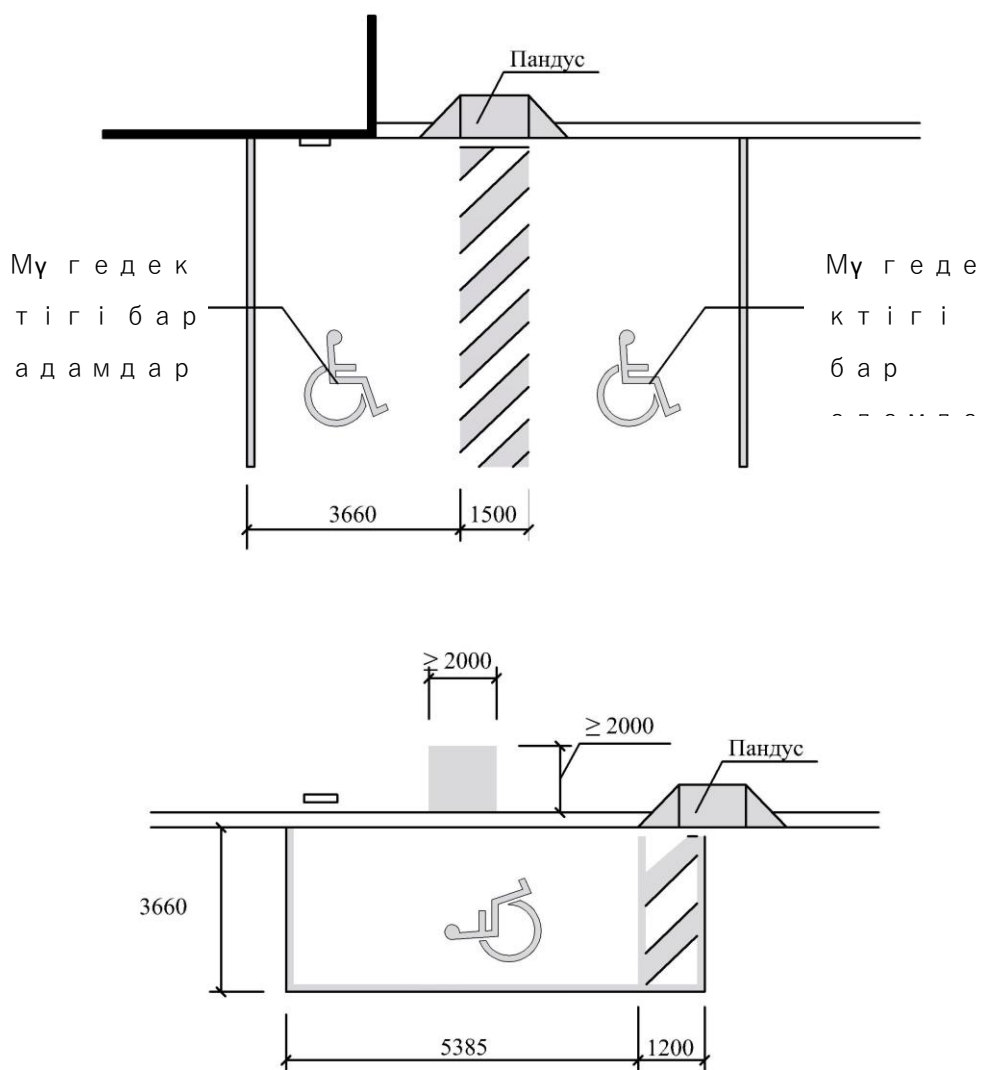

В.1-сурет. Кресло-арбаның айналу кезінде қамтылатын аймақ габариттері

Г қосымшасы
(ақпараттық)

Автотұрақ орындарын халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру

Өлшемдері, мм

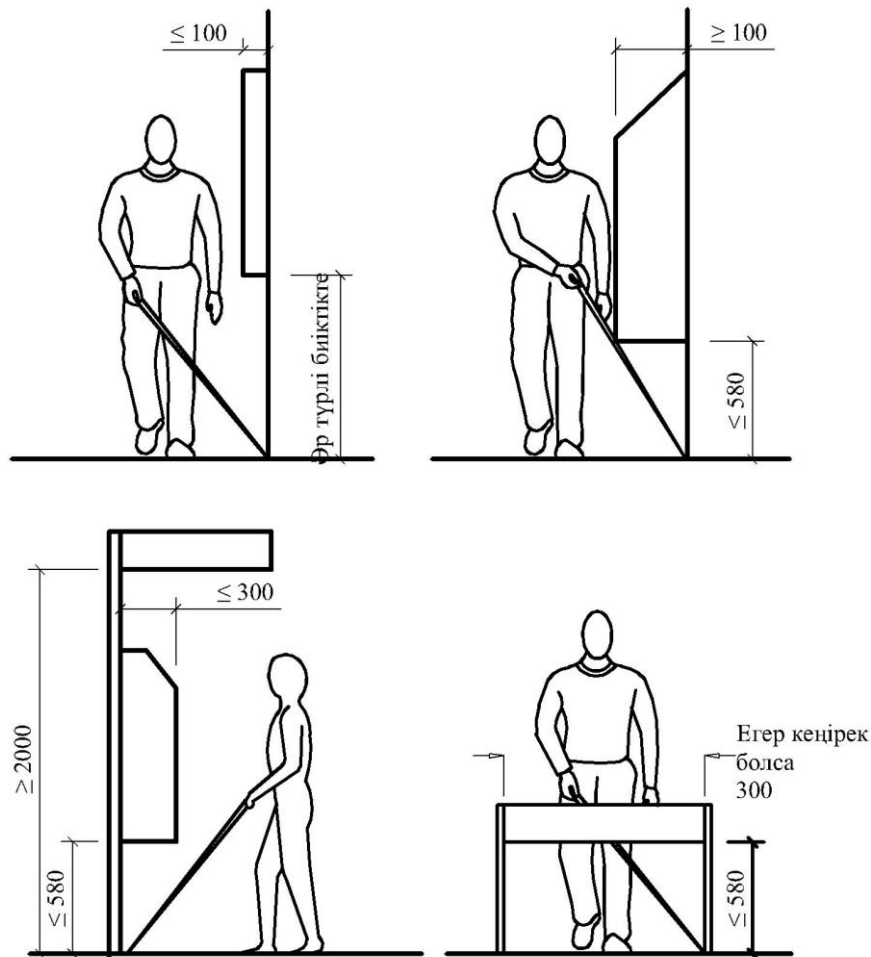

Г.1-сурет. Халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған автотұрақ орындары

Д қосымшасы
(ақпараттық)

Тік орналасқан кедергілер

Өлшемдері, мм

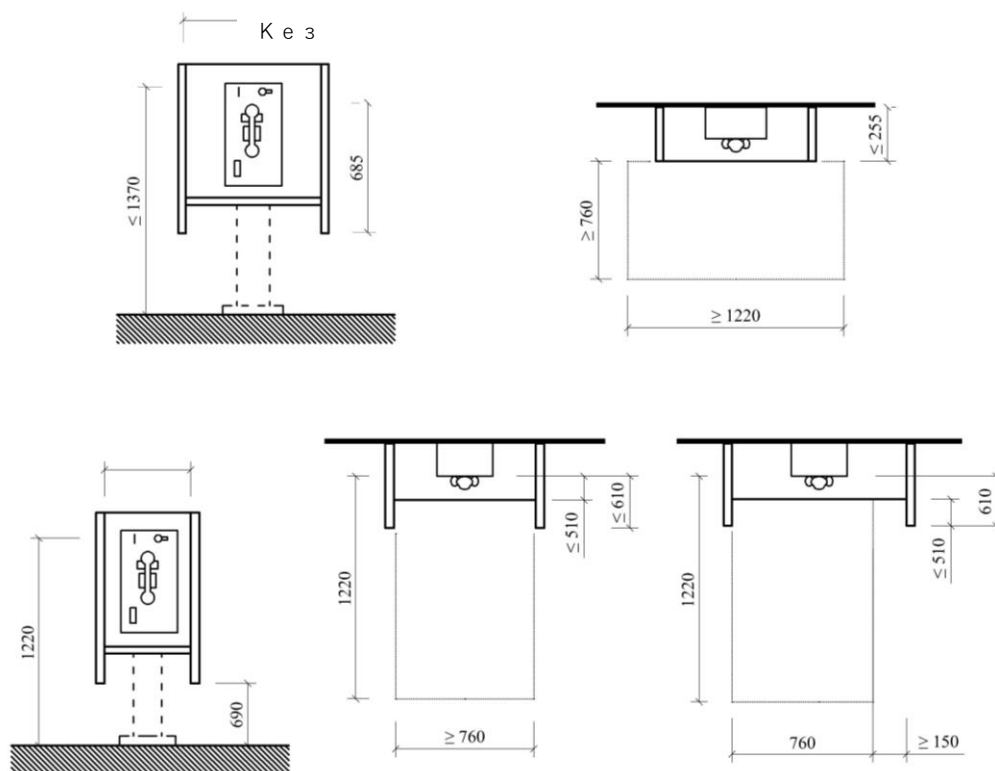

Д.1-сурет. Қимылы шектеулі адамдар жүретін жолдағы тік кедергілердің орналасуы

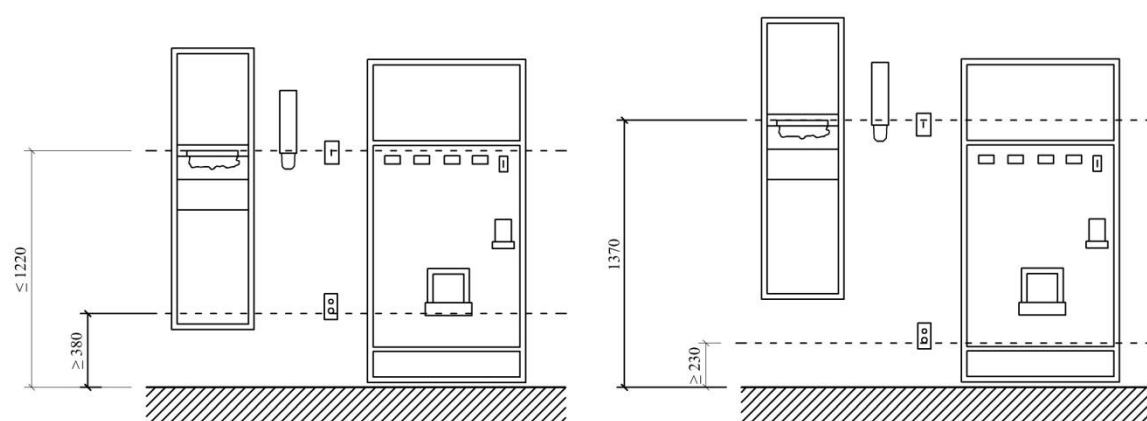
Е қосымшасы
(ақпараттық)

Қоғамдық телефондар мен сауда автоматтарын халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру

Өлшемдері, мм

Е.1-сурет. Қоғамдық телефондар габариттері

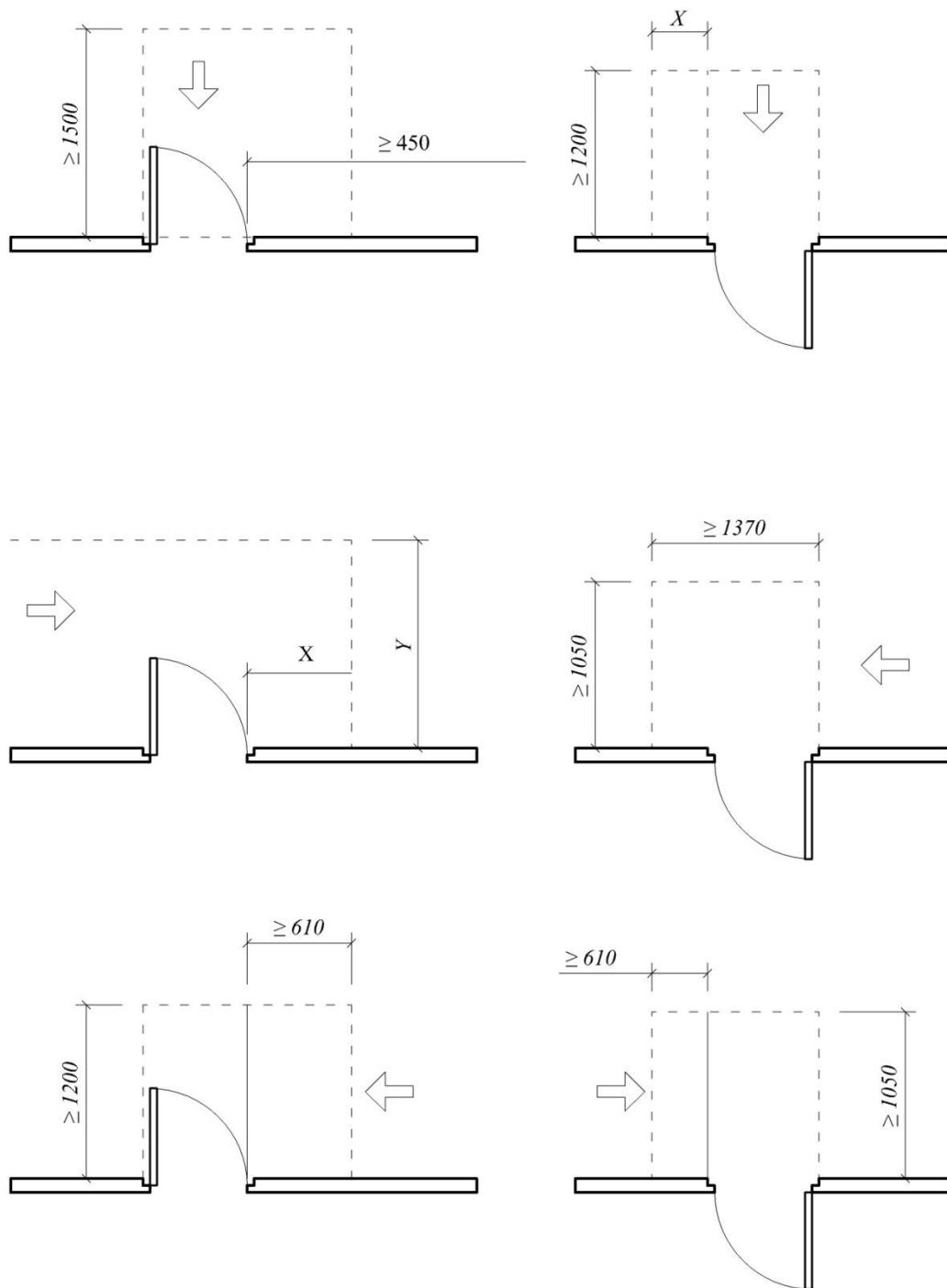

Е.2-сурет. Сауда автоматтарын халықтың қимылы шектеулі топтарының қолжетімділігін ескере отырып орналастыру

Ж қосымшасы
(ақпараттық)

Есіктер өлшемдері және орналасуы

Өлшемдері, мм

Ж.1-сурет. Мүгедектігі бар адамдар арбасындағы адамдардың жолын ескере отырып, есіктерді орналастыру мен өлшемдер нұсқалары

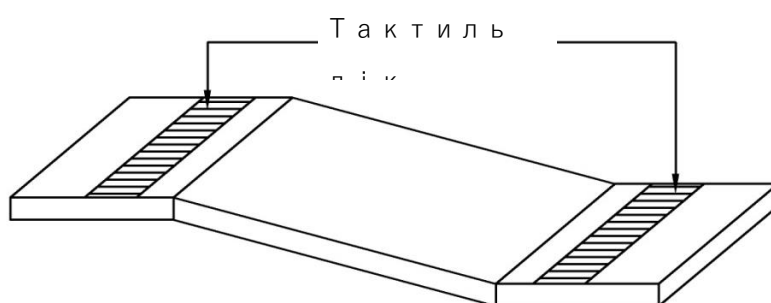
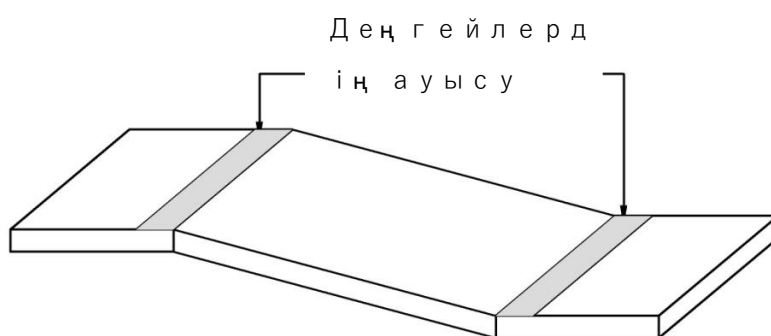
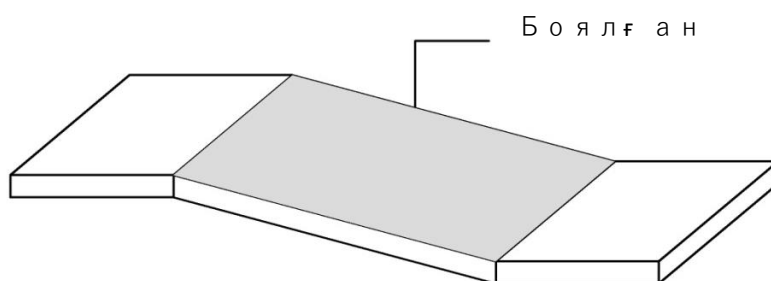
II қосымшасы
(ақпараттық)

Пандустар, баспалдақтар

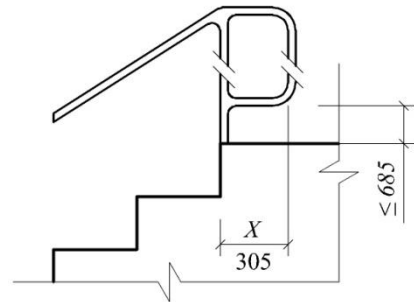
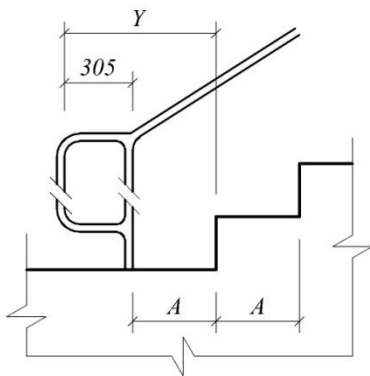
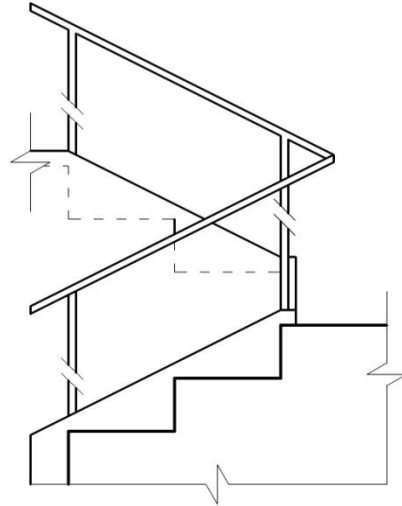
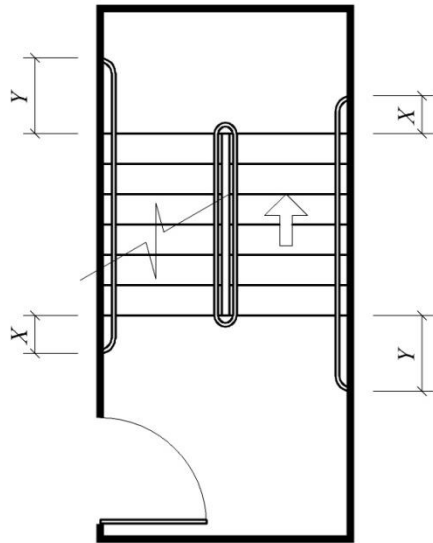
Өлшемдері, мм

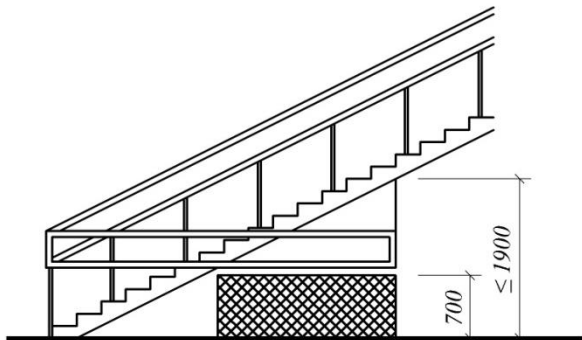
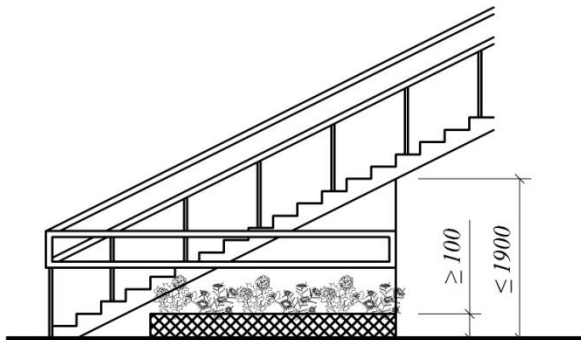
И.1-сурет. Пандустар мен баспалдақтарды орналастыру нұсқалары

И.2-сурет. Пандустардағы ескертпе жолақтардың орналасуы

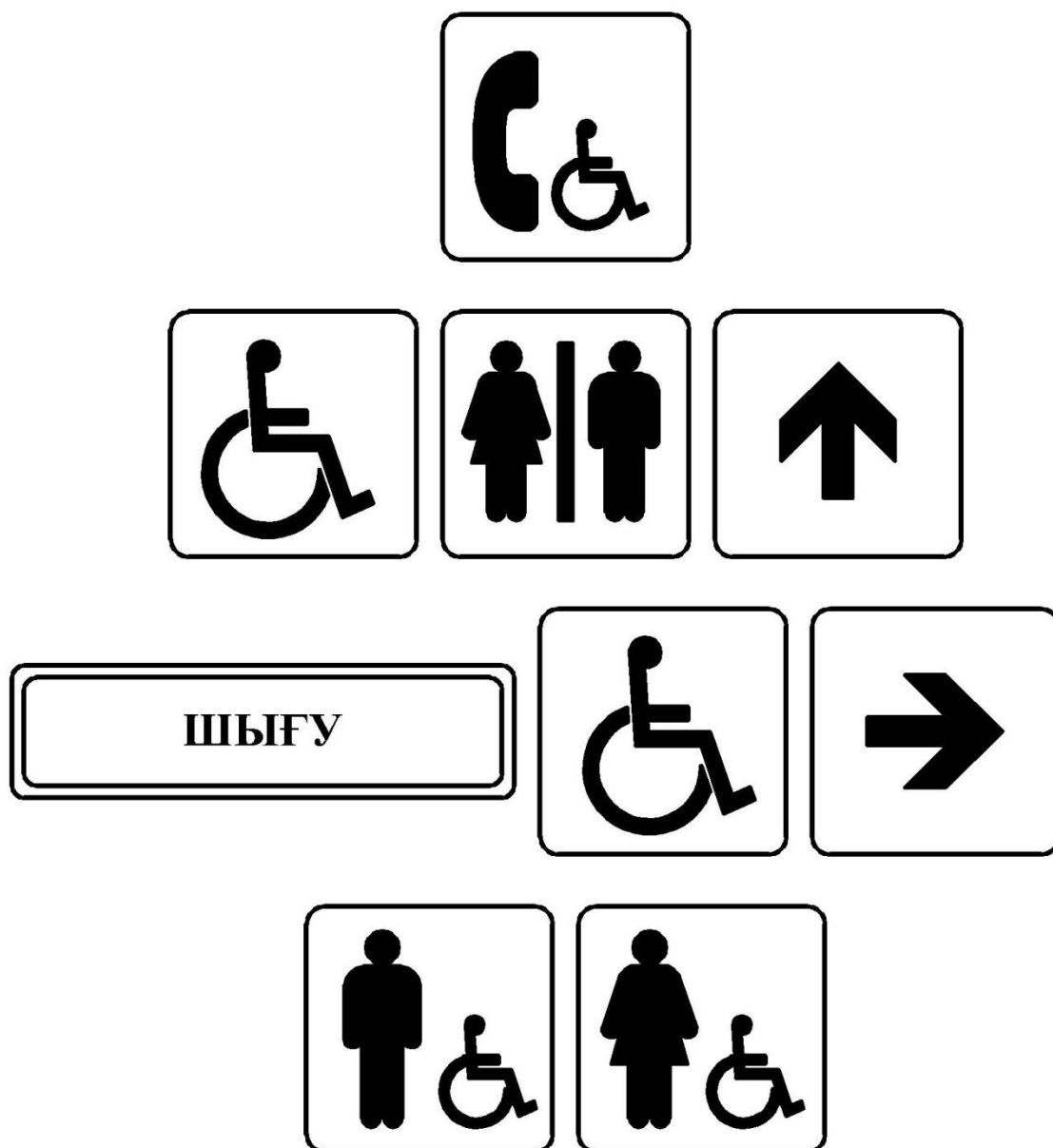
И.3-сурет. Баспалдақ тұтқаларының орналасуы

И.4-сурет. Баспалдақ астындағы кеңістікке кездейсоқ кіруден сақтандыру

К қосымшасы
(ақпараттық)

Таңбалар

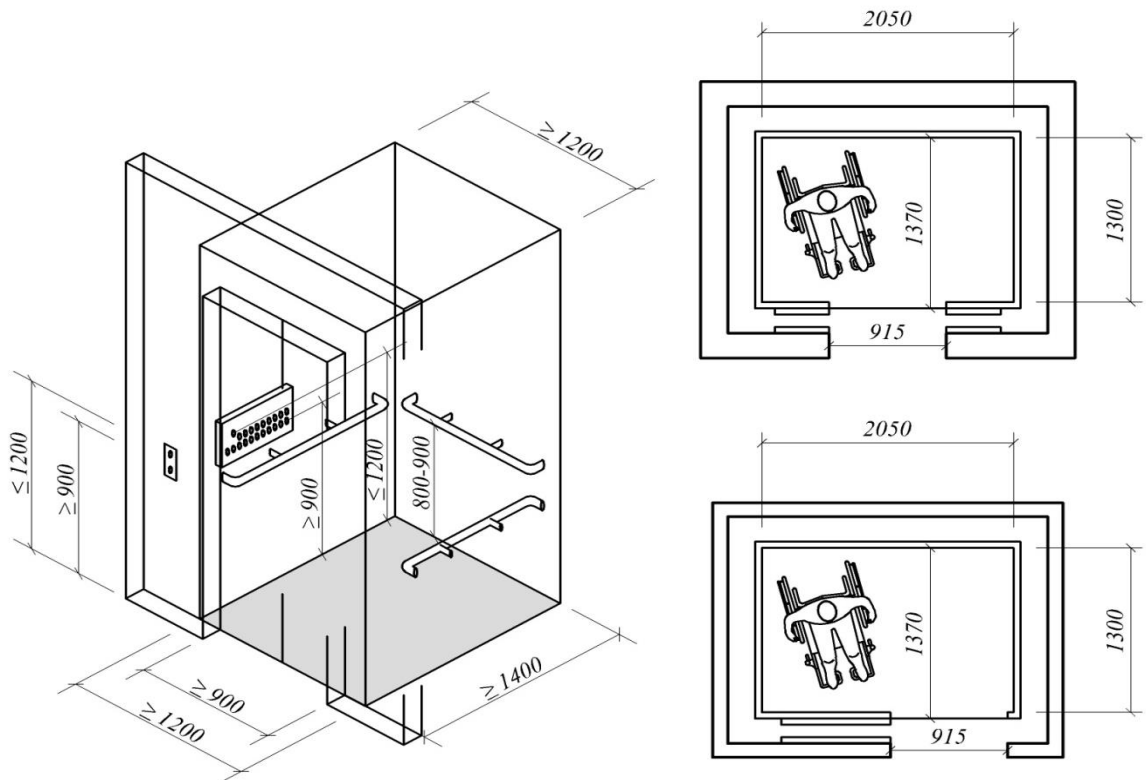
К.1-сурет. Қолжетімділіктің халықаралық таңбалары

Л қосымшасы
(ақпараттық)

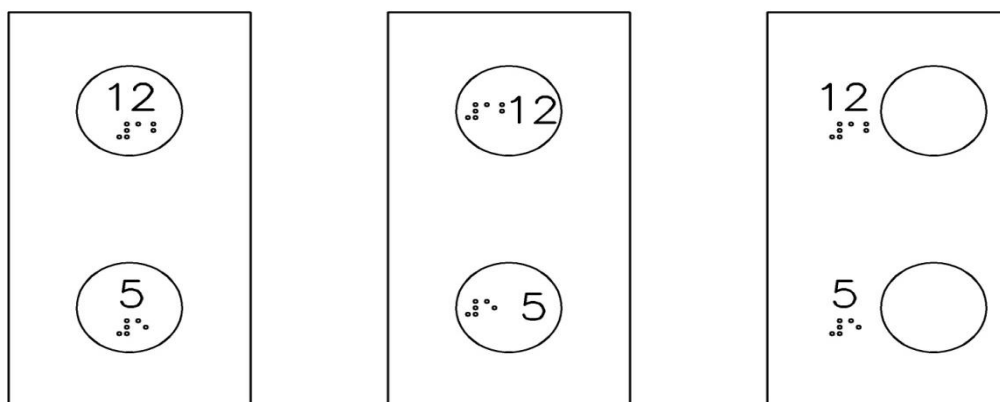
Лифтілер

Л.1 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді лифтілер параметрі

Өлшемдері, мм

Л.1-сурет. Лифтінің ең төменгі габариті

Л.2-сурет. Лифтілер құрал-жабдықтары

Л.2 Мүгедектігі бар адамдарды аймақтан қауіпсіз құтқару үшін қажетті лифтілер санының есебі

2.1 Мүгедектігі бар адамдарға қолжетімді және ғимаратта өрт болған жағдайда, оларды құтқару үшін пайдаланылатын n лифтілердің қажетті саны мынадай формуламен анықталады:

$$n = T_p / T_{cn}, \quad (\text{Л.2.1})$$

мұнда T_p – бір лифтімен құтқарудың есептік уақыты, с.;

T_{cn} – құтқарудың жол берілген уақыты, 10 мин. тең.

Өрт бөлімшелерінің тасымалдауға арналған лифтісі өрт кезінде мүгедектігі бар адамдарды құтқару үшін пайдаланылуы мүмкін.

2.2 T_p құтқарудың есептік уақыты мынадай формуламен анықталады:

$$T_p = TK \quad (\text{Л.2.2})$$

мұнда T – мүгедектігі бар адамдарды құтқару кезінде лифтінің айналым бағытының уақыты мынадай (Л.2.3) формула бойынша анықталады;

K - (Л.2.4) формуласы бойынша анықталатын мүгедектігі бар адамдарды құтқару үшін қажетті бағыттың есептік саны.

$$T = 2 S H_i / mV + 93 \quad (\text{Л.2.3})$$

мұнда $S H_i$ - қабат деңгейі белгісінің сомасы, олар арқылы мүгедектігі бар адамдарды құтқару бірінші қабат деңгейіне қатысты жүргізіледі, м;

m – қабаттар саны, олар арқылы мүгедектігі бар адамдарды құтқару жүргізіледі;

V – лифтінің номиналдық жылдамдығы, м/с;

$$K = 1,43 S M / E \quad (\text{Л.2.4})$$

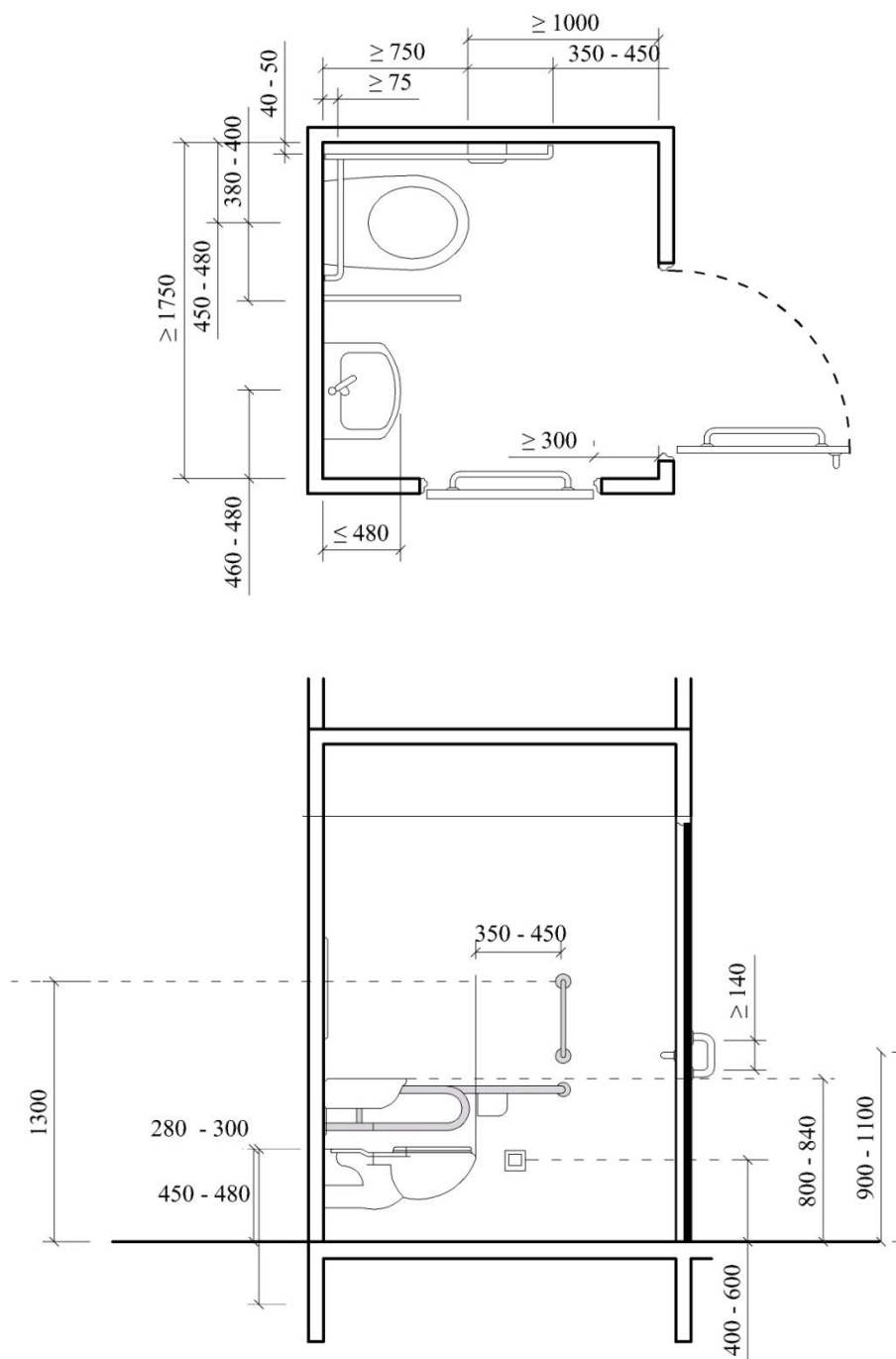
мұнда $S M$ – мүгедектігі бар адамдарды және жобалау тапсырмасында келтірілген оларды алып жүруші адамдардың жиынтық саны;

E – лифтінің номиналдық сыйымдылығы, адам.

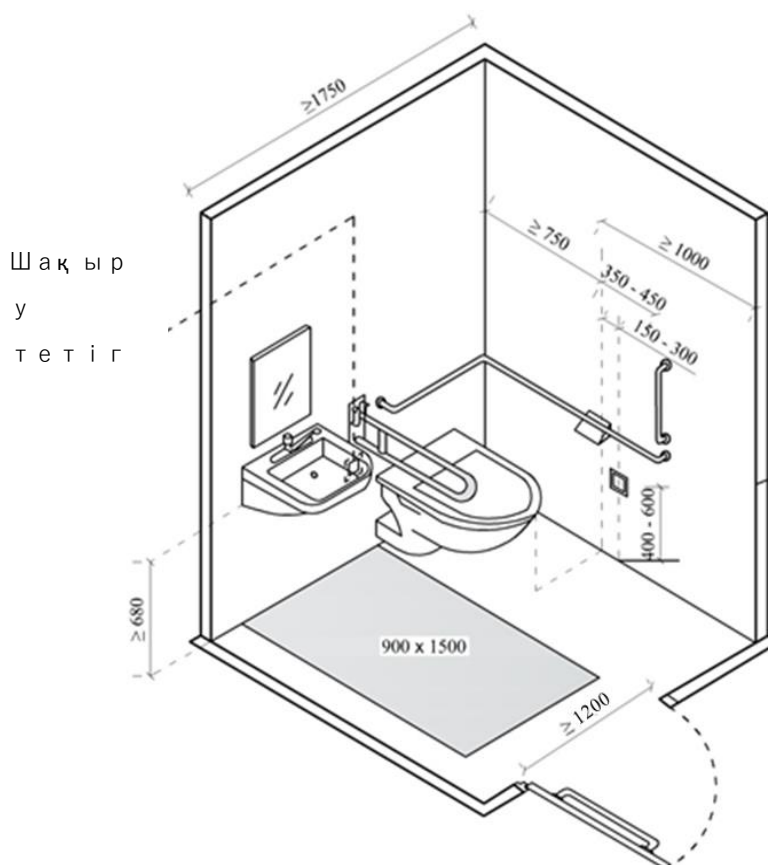
М қосымшасы
(ақпараттық)

**Санитарлық тораптарды халықтың қимылы шектеулі топтары үшін
қолжетімділікті ескере отырып орналастыру**

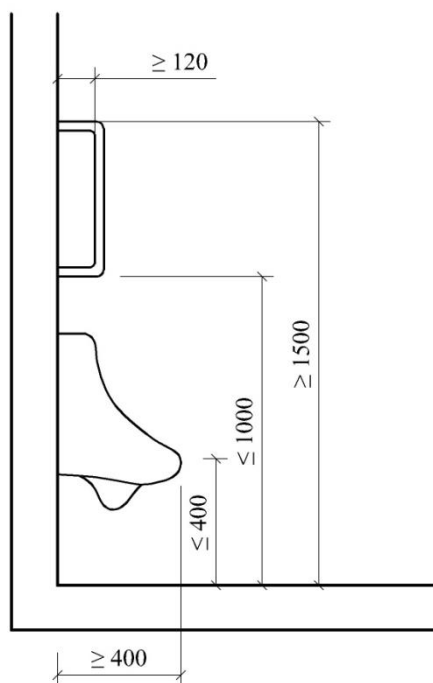
Өлшемдері, мм

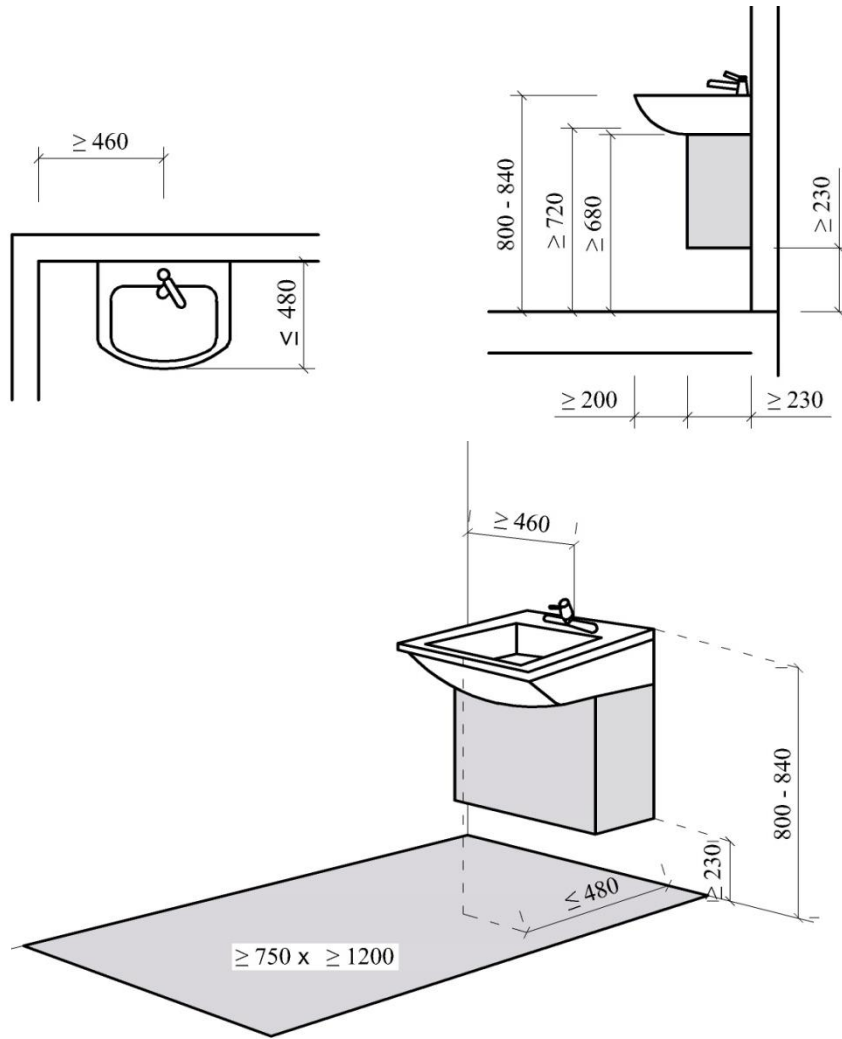
М.1-сурет. Дәретхана бөлмесінің орналасуы

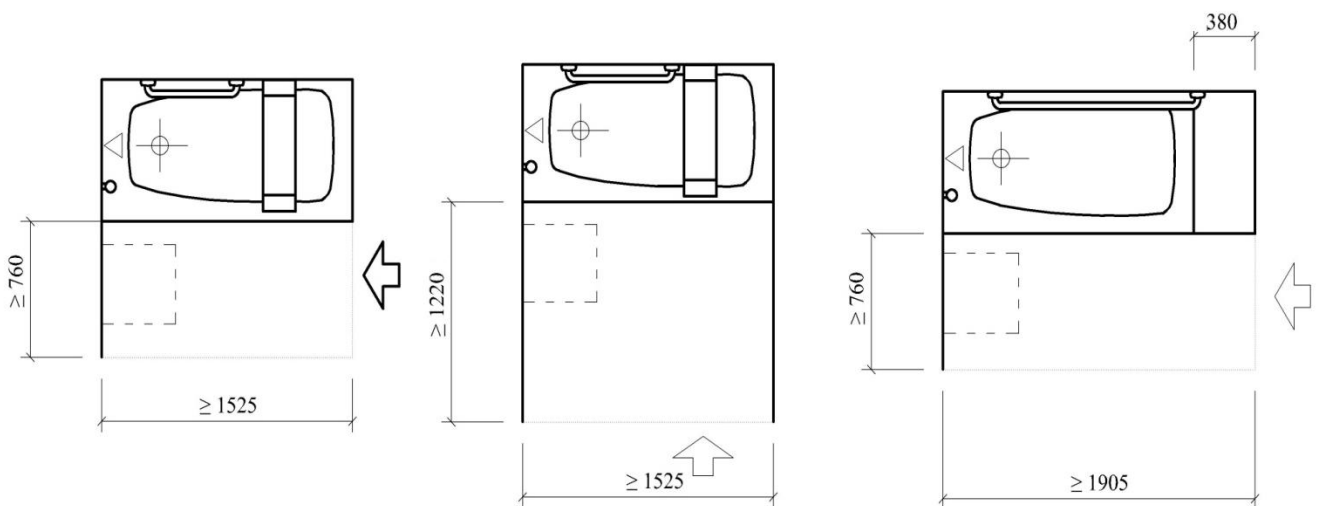
М.2-сурет. Дәретхана бөлмесінің орналасуы (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.02.2018 ж. №41-НҚ бұйрық)

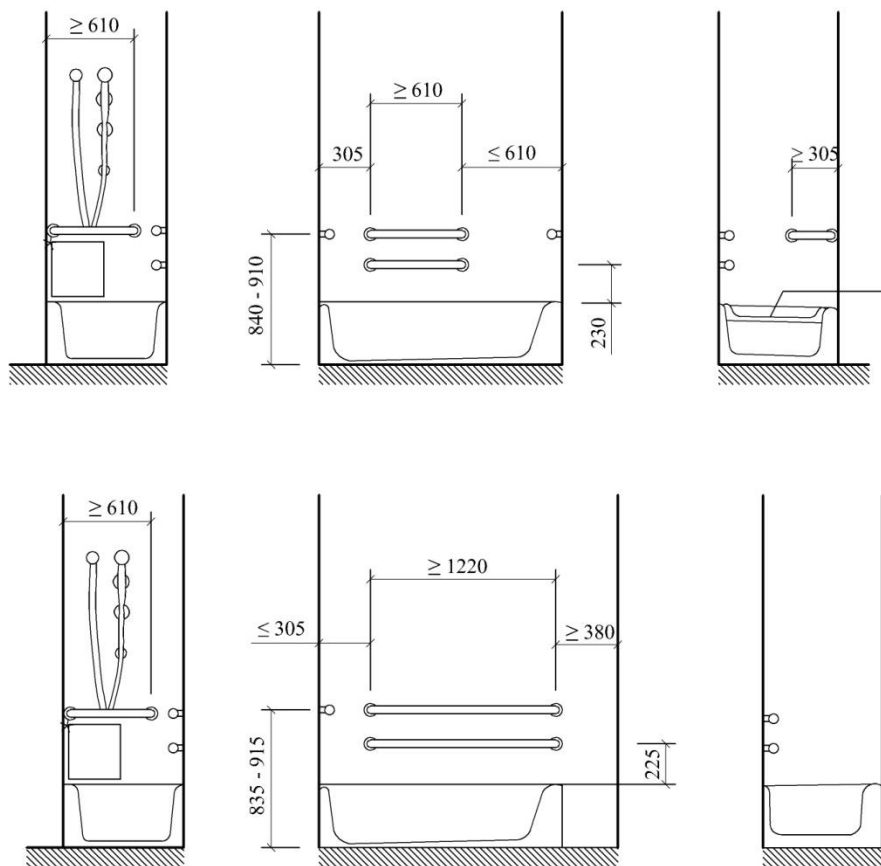
М.3-сурет. Писсуардың болжамдық орналасуы

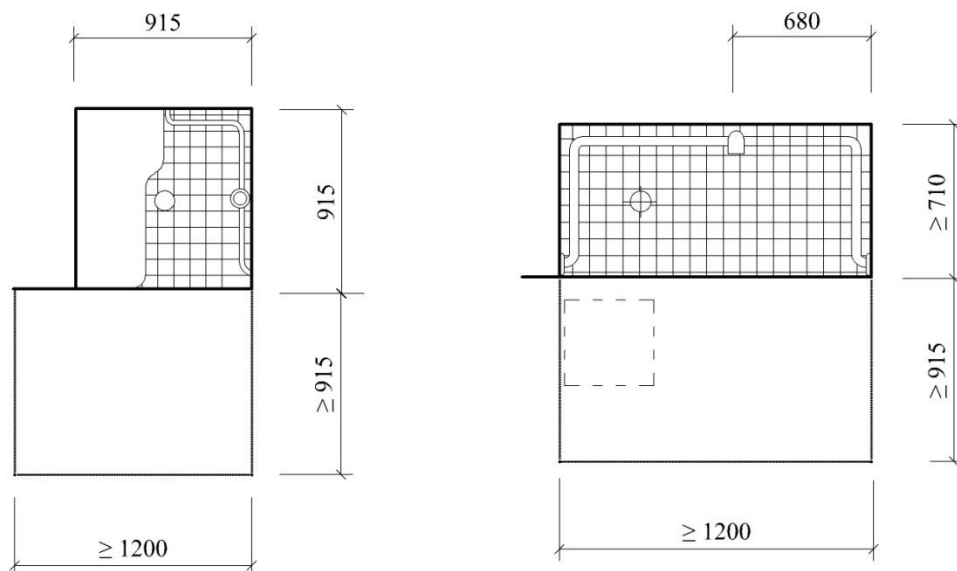
М.4-сурет. Қолжуғыштарды болжамдық орналастыру

М.5-сурет. Ванна габариттері

М.6-сурет. Ванна бөлмесіндегі құрал-жабдықтардың қолжетімді биіктігі

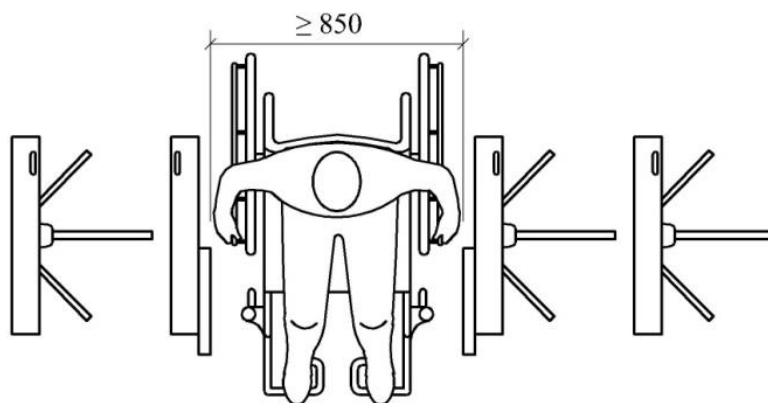

М.7-сурет. Душ кабинасының габариті

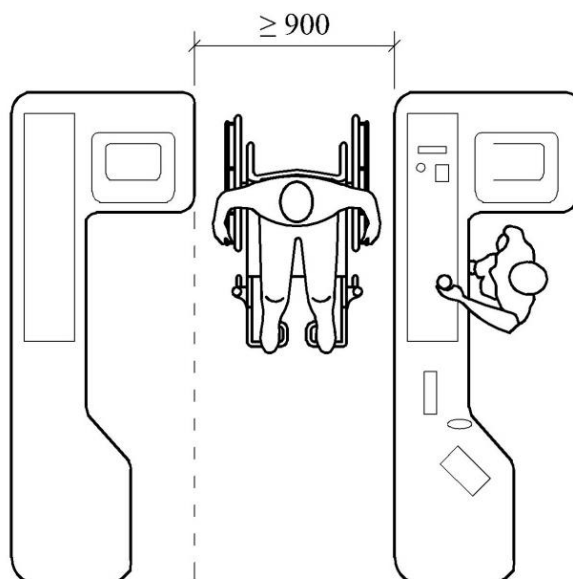
Н қосымшасы
(ақпараттық)

Өлшемдері, мм

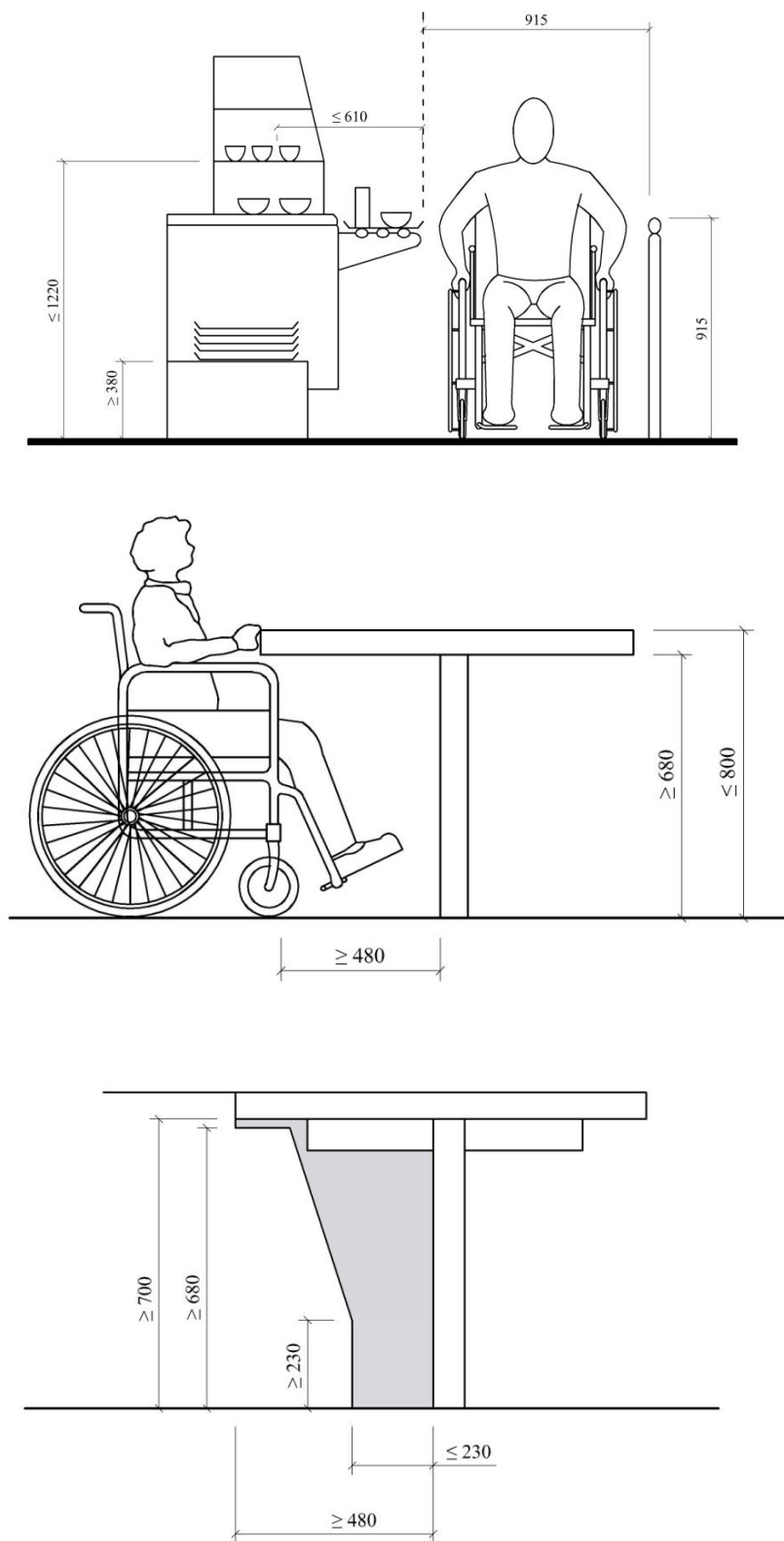
Қоғамдық орындарда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті қамтамасыз ету

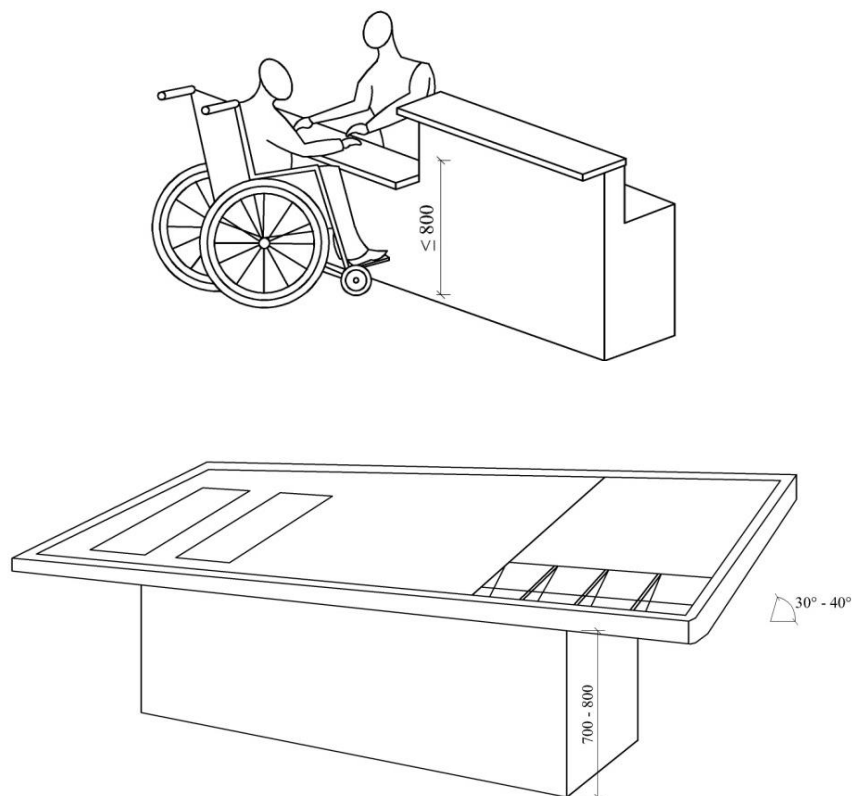
Н.1-сурет. Турникет арқылы кресло-арбамен қозғалатын мүгедектігі бар адамдарға арналған өту жолы

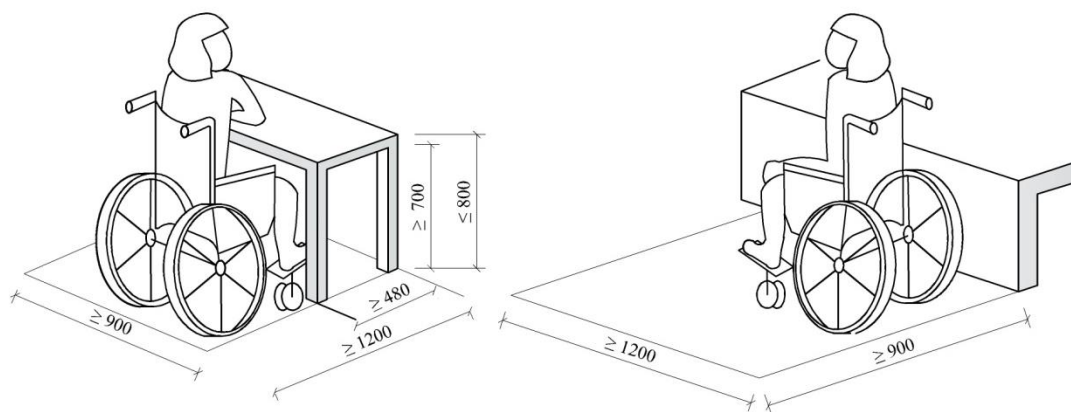
Н.2-сурет. Қоғамдық орындардағы кассалық аппараттар мен бағандар арасындағы өтпе жолдар

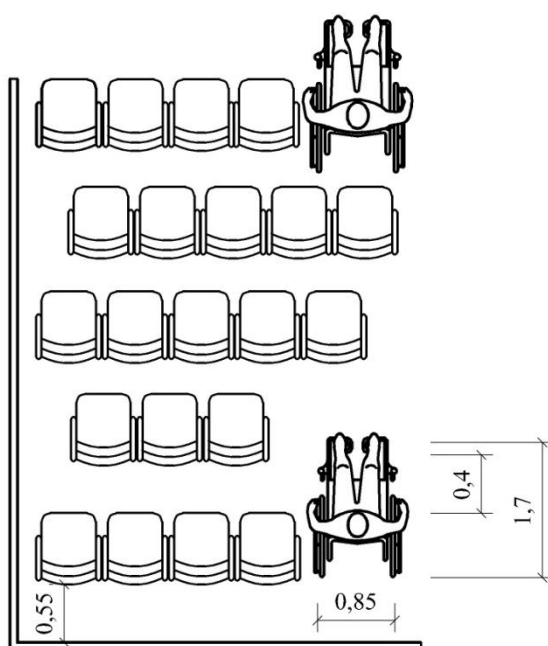
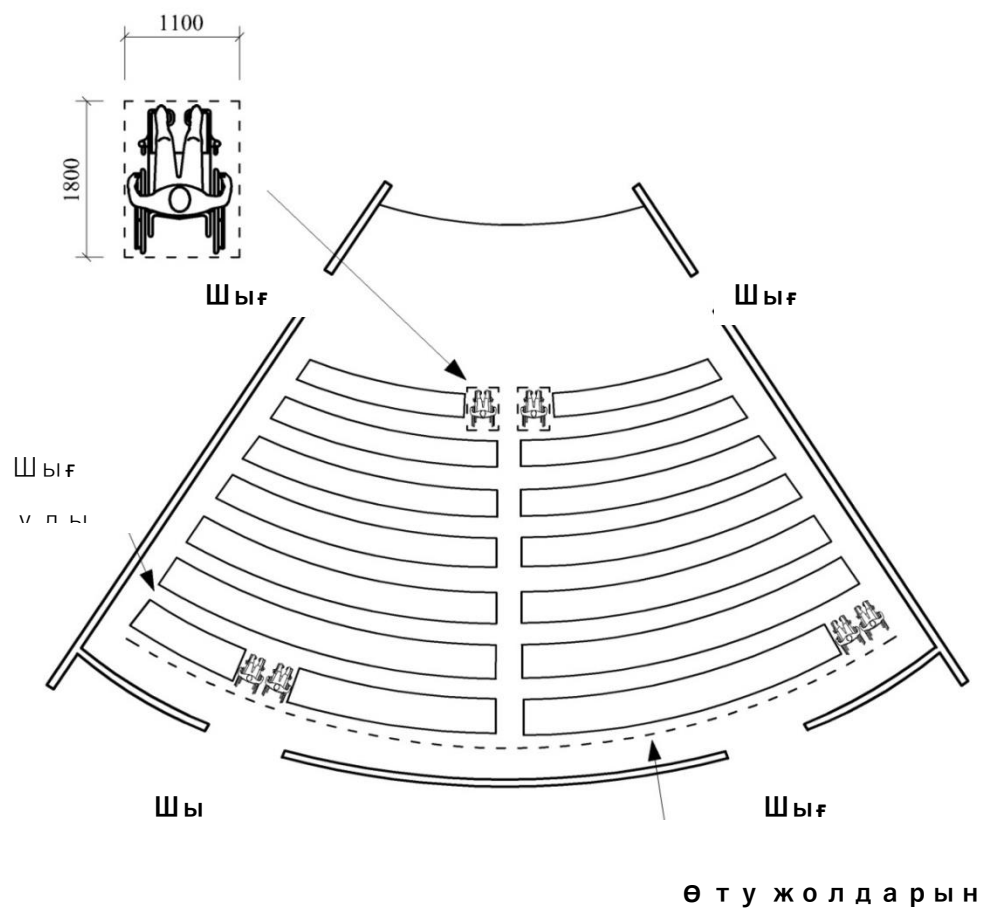
Н.3-сурет. Қоғамдық тамақтану орындарына сөрелерді, үстелдерді орналастыру

Н.4-сурет. Бағандар мен сөрелерді халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділікті ескере отырып орналастыру

Н.5-сурет. Жазу үстелін орналастыру

Н.6-сурет. Көрермендер залындағы мүдегектер арбасындағы адамдарға арналған орындар

II қосымшасы
(ақпараттық)

Бассейндер

II.1-кестесі – Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік ескерілген бассейндердің оңтайлы габариттері

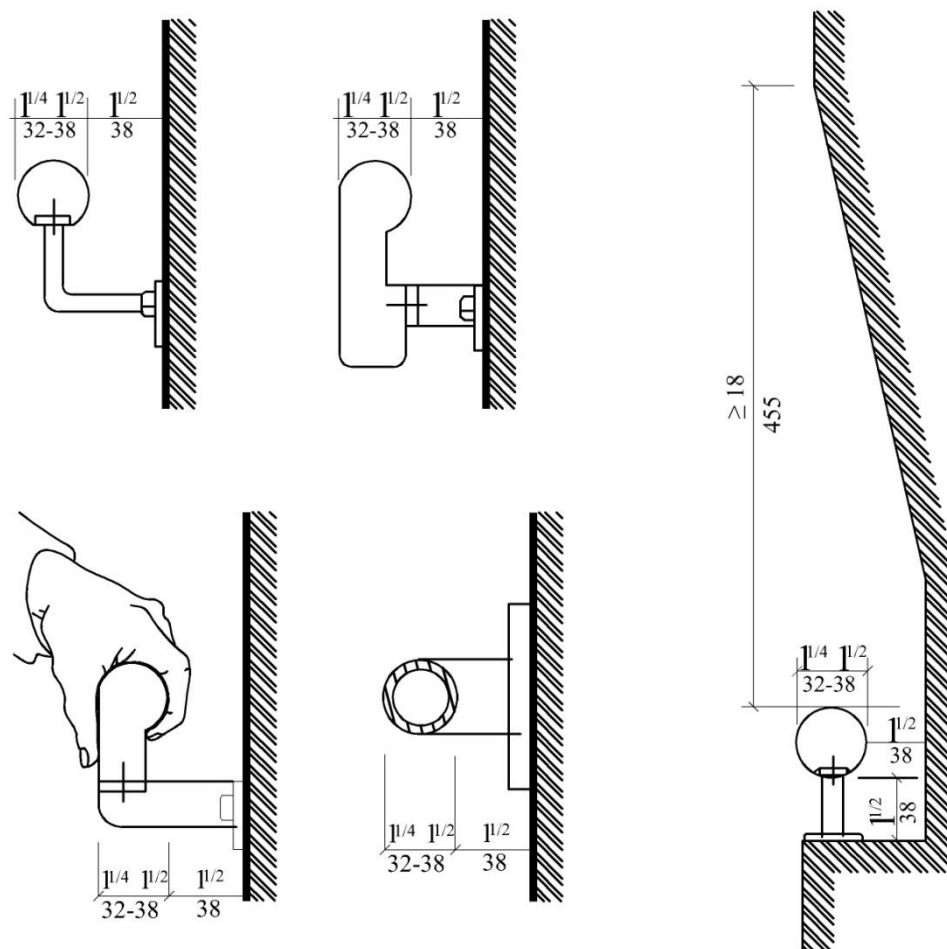
Ванна типтерінің атауы	Үй-жайлардың, залдардың мақсаты мен көлемі, кем емес (м)	Жоспардағы ваннаның өлшемдері, кем емес (м)	Бір уақыттағы өткізу қабілеті (адам,)	Тереңдігі, артық емес (м)	Ескертпе
Сауықтыру–емдеу ваннасы	қалпына келтіру емі, 9 × 12	3 × 7	(4)	0,25 - 1,32	Тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы бар мүгедектігі бар адамдар үшін түбінің деңгейі реттелмелі болғаны жөн
Су шалпылдату	суға үйрену, ойындар, 100 м²	алаңы 15-35 м² еркін формада	(3-8)	0,0 - 0,4	Балаларға арналған
Жүзу білмейтіндерді үйретуге арналған ванна	суға үйрену, ойындар, жүзіп үйрену, судағы жаттығулар				Барлық санаттағы мүгедектігі бар балалар үшін
	А – 15 × 24	Ав – 8 × 16,6	20 (10)	0,8 - 1,35	
	Б – 18 × 30	Бв – 6 × 10		0,6-1,35	
Сауықтыру жүзуіне арналған ванна	жүзу, судағы ойындар, машықтарды бекіту				Барлық санаттағы мүгедектігі бар адамдар үшін, салдан басқасы
	А – 15 × 24	Ав – 8 × 16	24 (12)	0,9 - 1,25	
	Б – 18 × 30	Бв – 6 × 10		1,2 - 1,45	

II.1-кестесі – Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік ескерілген бассейндердің оңтайлы габариттері (жалғасы)

Ванна типтерінің атауы	Үй-жайлардың , залдардың мақсаты мен көлемі, кем емес (м)	Жоспардағы ваннаның өлшемдері, кем емес (м)	Бір уақыттағы өткізу қабілеті (адам,)	Тереңдігі, артық емес (м)	Ескертпе
Спорттық суға жүзуге арналған ванна	Спорттық суға жүзу, жүзу, серіппеден суға сүңгу, ойындар				Барлық санаттағы мүгедектігі бар адамдар
	А – 18×30	Ав - 11×25	48 (24)	1,8 - 2,05	
	Б – 24×30	Бв – $16,6 \times 25$	65 (32)		
	В – 60×30	Вв – 50×21		1,8 - 2,3	

Р қосымшасы
(ақпараттық)

Тұтқаны ұстағыштар

Р.1-сурет. Тұтқаны ұстағыштардың оңтайлы габариттері

ӘОЖ 728.1.011.17-056.24

МСЖ 93.040.10

Түйін сөздер: қолжетімділік, халықтың қимылы шектеулі топтары, мүгедектігі бар адамдар, жобалау, учаскелер, аумақ, вестибюль, үй-жайлар, өрт қауіпсіздігі, тұрмыстық қызмет көрсету, санитарлық-техникалық қондырғылар, көлік қою аймағы.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012*
СП РК 3.06-101-2012*

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ	V
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ.....	4
4.1 Общие положения	4
4.2 Пожарная безопасность.....	6
4.3 Архитектурно-планировочные решения	8
4.3.1 Решения земельных участков и территорий.....	8
4.3.2 Помещения и их элементы	13
4.3.3 Внутреннее оборудование и устройства.....	18
4.3.4 Лифты.....	22
4.3.5 Жилые здания и помещения.....	23
4.3.6 Общественные здания	24
4.3.7 Места приложения труда.....	26
4.3.8 Предприятия питания	26
4.3.9 Предприятия торгово-бытового обслуживания.....	27
4.3.10 Здания и помещения учебно-воспитательного назначения	29
4.3.11 Здания вокзалов	30
4.3.12 Объекты физкультурного - зрелищного, спортивного назначения	31
4.3.13 Помещения для занятий физической культурой и спортом.....	32
4.3.14 Здания и помещения культурно-просветительного, зрелищно-развлекательного назначения и религиозных организаций	34
4.3.15 Здания объектов по предоставлению услуг населению	36
4.3.16 Обеспечение безопасности зданий при эксплуатации	37
4.4 Конструктивные решения	39
4.5 Проектирование инженерных сетей	40
5 ЭКОНОМИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ ...	40
5.1 Сокращение энергопотребления.....	40
5.2 Рациональное использование природных ресурсов	41
Приложение А (информационное) Габариты кресла-коляски, используемой лицами с инвалидностью	43
Приложение Б (информационное) Зоны досягаемости для лиц с инвалидностью, использующих кресла-коляски	44
Приложение В (информационное) Пространства, необходимые при маневрировании лиц с инвалидностью, использующих кресла-коляски.....	46
Приложение Г (информационное) Устройство парковочных мест с учетом доступности для маломобильных групп населения	47
Приложение Д (информационное) Вертикальные преграды.....	48
Приложение Е (информационное) Устройство общественных телефонов, торговых автоматов с учетом доступности для маломобильных групп населения	49

СП РК 3.06-101-2012*

Приложение Ж (информационное) Размеры и расположение дверей	50
Приложение И (информационное) Пандусы, лестницы.....	51
Приложение К (информационное) Символы	53
Приложение Л (информационное) Лифты.....	54
Приложение М (информационное) Обустройство санитарных узлов с учетом доступности для маломобильных групп населения	57
Приложение Н (информационное) Обеспечение доступа для маломобильных групп населения в общественных помещениях	62
Приложение П (информационное) Бассейны	66
Приложение Р (информационное) Держатели поручней	68

ВВЕДЕНИЕ

Настоящий документ разработан в рамках реформы нормативной базы строительной сферы Республики Казахстан в соответствии с параметрическим методом нормирования, ориентированного на интеграцию строительной отрасли в региональную и мировую социально-экономическую системы.

Настоящий СП РК 3.06-101-2012 «Проектирование зданий и сооружений с учетом доступности для маломобильных групп населения. Общие положения» является одним из нормативных документов доказательной базы технического регламента «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» и направлен на устранение технических барьеров в международном сотрудничестве в области строительства.

Метод приемлемых решений принимается с учетом уровня эксплуатации здания (главная цель или функция), факторов риска, связанных с опасностями для пользователей зданий, и величин событий: характером опасности (внутренней или внешней), количеством пользователей (посетители, персонал), продолжительностью занятости людьми, в том числе уязвимыми группами населения (младенцы, маленькие дети, люди с ненормальной психикой или другими недостатками) и др.

Настоящий документ содержит оправдавшие себя на передовом мировом опыте приемлемые решения для выполнения требований, установленных в СН РК 3.06-01-2011 «Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп населения».

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ С УЧЕТОМ
ДОСТУПНОСТИ ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП НАСЕЛЕНИЯ.
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

**DESIGN OF BUILDINGS WITH ACCESSIBILITY FOR MINOR MOBILE
GROUP OF POPULATION.
COMMON POSITION**

Дата введения – 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящий свод правил устанавливает приемлемые решения по земельным участкам зданий и сооружений, объемно-планировочным решениям, информационному и инженерному обустройству, обеспечивающих условия доступа для маломобильных групп, равные с остальными категориями населения, а также по жизнедеятельности.

1.2 Настоящий свод правил распространяется на проектирование общественных и производственных зданий, функционально-планировочные элементы, участки или отдельные помещения, доступные для маломобильных групп населения.

1.3 Настоящий свод правил предназначен для разработки проектов зданий с учетом доступности для маломобильных групп населения, проектируемых и строящихся на территории Республики Казахстан, а также на реконструкцию и капитальный ремонт существующих объектов.

2 *НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)

Для применения настоящего свода правил необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

СП РК 2.04-104-2012 Естественное и искусственное освещение.

СП РК 4.01-101-2012 Внутренний водопровод и канализация зданий и сооружений.

СП РК 4.02-101-2012 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха.

СТ РК 2960-2017 Платформы подъемные для инвалидов и других маломобильных групп населения. Требования безопасности и доступности. Часть 1. Платформы подъемные с вертикальным перемещением.

СТ РК 2961-2017 Платформы подъемные для инвалидов и других маломобильных групп населения. Требования безопасности и доступности. Часть 2. Платформы подъемные с наклонным перемещением.

СТ РК 3846-2023 Доступность объектов инфраструктуры и услуг для населения с учетом потребности лиц с инвалидностью и маломобильных групп.

СТ РК ISO 23599-2020 Технические средства помощи слепым и слабовидящим людям. Тактильные указатели на пешеходной поверхности.

Примечание - При пользовании целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным каталогам «Перечень нормативных правовых и нормативно-технических актов в сфере архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», «Указатель нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан» и «Указатель межгосударственных нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан», составляемым ежегодно по состоянию на текущий год и соответствующим ежемесячно издаваемым информационным бюллетеням-журналам. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящем своде правил применяются следующие термины с соответствующими определениями, а также термины и определения, приведенные в строительных нормах к данному объекту:

3.1 Благоустройство участка (территории): Комплекс мероприятий, обеспечивающих доступность маломобильных посетителей и включающий создание искусственного ландшафта (озеленение), мощение дорожек для пешеходов и проезжей части, устройство наружного освещения, создание зон отдыха, спорта и развлечений на участке, а также информационное обеспечение посетителей.

3.2 Бордюр: Ограждение путей движения и пространств однородными элементами малой высоты, совмещающими функции по безопасности и информативности.

3.3 Карман: Ниша, пространство, примыкающее к границе помещения или коммуникационного пути вне их пределов.

3.4 Лифтовой холл: Специальное помещение, располагаемое у входа в лифт, ограниченное, как правило, дверями.

3.5 Лицо с нарушениями функций зрения: Гражданин, у которого полностью отсутствует зрение или острота остаточного зрения не превышает 10 %, или поле зрения составляет не более 20 %.

3.6 Ограждение: Строительная конструкция, устанавливаемая на перепаде отметок пешеходных поверхностей, пола более 0,45 м.

***3.7 Пандус:** Сооружение, имеющее пологий склон, предназначенное для перемещения колесных транспортных средств (кресло-колясок, детских колясок и пр.) с одного уровня горизонтальной поверхности на другой (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

3.8 Пандус бордюрный: Сооружение, предназначенное для спуска с тротуара на полотно дороги.

***3.9 Специалист жестового языка (сурдопереводчик):** Специалист, оказывающий услуги по профессиональному переводу звуковой информации с жестового и на жестовый язык, в том числе при общении между слышащими и неслышащими людьми (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

3.10 Подъем: разность уровней (вертикальный размер) между ближайшими горизонтальными плоскостями наклонного пути движения.

3.11 Пожаробезопасная зона: Часть здания, сооружения, пожарного отсека, выделенная противопожарными преградами для защиты людей от опасных факторов пожара в течение заданного времени (от момента возникновения пожара до завершения спасательных работ), обеспеченная комплексом мероприятий для проведения эвакуации и спасания.

3.12 Полоса движения: Часть пешеходного пути, предназначенная для движения в один ряд в одном направлении.

3.13 Помещение индивидуального обслуживания: Кабина или кабинет, где осуществляется самообслуживание или обслуживание маломобильного посетителя персоналом учреждения (предприятия). Габариты кабины (кабинета) должны учитывать, как правило, возможность размещения и сопровождающего лица.

3.14 Поперечный уклон: Уклон поверхности, перпендикулярный направлению движения.

3.15 Поручень: Компонент лестницы или пандуса, который задает направление и обеспечивает поддержку на уровне руки при движении.

Примечание - Поручень может быть верхом ограждения.

3.16 Придомовая территория: Участок около жилого многоквартирного здания, включающий пешеходные пути ко входам, подъезды к дому и площадки для жильцов данного дома – детские, спортивные, для отдыха, для контейнеров, для выгула собак и т.п.

3.17 Продольный уклон: Уклон поверхности, параллельный направлению движения.

3.18 Проход: пешеходное пространство между конструктивными и (или) функциональными элементами (оборудованием).

3.19 Путь движения: Пешеходный путь, используемый маломобильными группами населения, в том числе лицами с инвалидностью на креслах-колясках, для перемещения по участку (дорожки, тротуары, пандусы и т.д.), а также внутри зданий и сооружений (горизонтальные и вертикальные коммуникации).

3.20 Разумное приспособление: «Внесение, когда это нужно в конкретном случае, необходимых и подходящих модификаций и коррективов, не становящихся несоразмерным или неоправданным бременем, в целях обеспечения реализации или осуществления лицами с инвалидностью наравне с другими всех прав человека и основных свобод» - Конвенция о правах лиц с инвалидностью. ООН.

3.21 Система средств информации (информационные средства): Совокупность носителей информации, обеспечивающих для маломобильных групп населения своевременное ориентирование в пространстве, способствующих безопасности и удобству передвижения, а также информирующих о свойствах среды жизнедеятельности.

3.22 Тактильные наземные указатели: Средство отображения информации, представляющее собой рельефную полосу определенного рисунка и цвета, позволяющую лицам с инвалидностью по зрению ориентироваться в пространстве путем осязания стопами ног, тростью или используя остаточное зрение. Разделяются по типам на дорожные и напольные, а также на предупреждающие и направляющие.

***3.23 Универсальная кабина:** Уборная, как для мужчин, так и для женщин с автономным входом из общих путей движения, доступная по габаритам для лиц с инвалидностью на креслах-колясках с сопровождающим, а по оборудованию - для всех групп инвалидности и других маломобильных групп населения. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ

4.1 Общие положения

4.1.1 Общественные, жилые и промышленные здания следует проектировать, возводить с учетом создания максимально безопасных и комфортных условий жизнедеятельности для маломобильных групп населения.

4.1.2 Минимальные размеры площади, занимаемой человеком на кресле – кресле-коляске, составляют 1,2 м × 0,9 м.

4.1.3 Минимальная ширина пространства для разворота на кресле - кресле-коляске - 1,8 м.

Участки общественных зданий, приведенных в таблице 1, должны быть доступными для маломобильных групп населения. Габариты кресла - кресла-коляски приведены в приложении А.

4.1.4 Зоны досягаемости для человека на кресле-кресле-коляске приведены в приложении Б.

***Таблица 1 – Участки общественных зданий различных типов, которые должны быть доступными для маломобильных групп населения**
(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)

Тип здания	Доступные помещения
Жилые здания: - от 4 этажей и ниже (без лифта) - от 4 этажей и ниже (с лифтом) - от 5 этажей и выше	все общественные зоны и пространства на 1 этаже все общественные зоны и пространства все общественные зоны и пространства
Офисные здания	Все пространства, предназначенные для работников и посетителей
Магазины	На первом этаже нежилые пространства, доступные для сотрудников и посетителей
Торговые и многофункциональные комплексы	Все пространства, предназначенные для работников и посетителей

Гостиницы, пансионаты и шале	Все пространства, предназначенные для работников и посетителей
Места общественного отдыха	Все пространства, предназначенные для работников и посетителей
Парки и открытые пространства, включая зоопарки и аллеи и т.д.	Все пространства, предназначенные для работников и посетителей, в том числе административные, хозяйственные, санитарно-гигиенические помещения
*Школы, колледжи, ВУЗы (<i>Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 01.08.2018 г. №171-НК</i>)	Все пространства, предназначенные для работников и учащихся
*Дошкольные объекты образования (<i>Изм. ред. -Приказ КДСиЖКХ от 01.08.2018 г. №171-НК</i>)	Все помещения, предназначенные для служащих и посетителей
Общежития	Все пространства, предназначенные для служащих и жильцов
Спортивные комплексы и общественные бассейны	Все пространства, предназначенные для служащих и посетителей

Таблица 1 – Участки общественных зданий различных типов, которые должны быть доступными для маломобильных групп населения
(продолжение)

Тип здания	Доступные помещения
Рестораны и объекты питания	Все пространства, предназначенные для служащих и посетителей
Рынки, торговые центры	Все пространства, предназначенные для посетителей
Больницы, поликлиники, диспансеры, дома престарелых	Все пространства, предназначенные для персонала, пациентов и посетителей
Фабрики, мастерские, склады и т.д.	Все помещения, предназначенные для служащих, посетителей
Транспортные станции, развязки, пассажирские терминалы, административные здания депо, остановки такси и автобусов	Все помещения, предназначенные для служащих и посетителей

4.1.5 *Расстояние 1,2 м от уровня пола является максимально доступным для людей, передвигающихся с помощью кресла-коляски. Расстояние 0,4 м от уровня пола является минимально доступным для лиц, передвигающихся на кресло-кресле-коляске (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.1.6 Кнопки лифтов, ручки дверей, шкафы, вешалки необходимо располагать в зданиях с учетом роста детей. Доступная высота для размещения указанных элементов для детей с учетом роста приведена в таблице 2.

Таблица 2 – Доступная высота для детей разного возраста

Возраст детей	3 - 4 года	5 - 8 лет	9 - 12 лет
Максимальная высота, мм	915	1015	1120
Минимальная высота, мм	510	455	405

4.2 Пожарная безопасность

4.2.1 В зданиях, доступных для маломобильных групп населения, в целях пожарной безопасности рекомендуется обеспечить дополнительными системами безопасности следующие помещения:

- а) котельные;
- б) места для хранения топлива и других высоко горючих или химических веществ;
- в) лаборатории;
- г) кухни;
- д) библиотеки;
- е) гардеробные.

4.2.2 *Многоквартирные жилые дома с квартирами, предназначенными для проживания лиц с инвалидностью и людей пожилого возраста, следует проектировать не ниже второй степени огнестойкости. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026г. №57-НК).*

4.2.3 Ширина (в свету) участков эвакуационных путей, используемых маломобильными группами населения, должна быть не менее:

- проемов, дверей и проходов внутри помещений – 0,9 м;
- переходных лоджий и балконов, межквартирных коридоров (при открывании дверей внутрь) – 1,5 м;
- коридоров, пандусов, используемых для эвакуации – 1,8 м.

Пространства, необходимые для маневрирования лиц с инвалидностью, использующих кресла-коляски, указаны в приложении В.

4.2.4 В зданиях, с пребыванием маломобильных групп расстояние от дверей помещения, выходящего в тупиковый коридор, до эвакуационного выхода с этажа не должно превышать 15 м.

4.2.5 Если по расчету невозможно обеспечить своевременную эвакуацию всех маломобильных групп населения за необходимое время, то для их спасения на путях эвакуации следует предусматривать зоны безопасности, в которых они могут находиться до прибытия спасательных подразделений, либо из которых они могут эвакуироваться более продолжительное время и (или) спастись самостоятельно по прилегающей незадымляемой лестничной клетке или пандусу.

4.2.6 Зоны безопасности рекомендуется предусматривать в холлах лифтов для транспортирования пожарных подразделений и используемыми маломобильными группами населения. Данные лифты могут использоваться для спасения лиц с инвалидностью во время пожара.

4.2.7 *Площадь зоны безопасности должна быть рассчитана на всех маломобильных групп населения, оставшихся на этаже, из расчета удельной площади, приходящейся на одного спасаемого, при условии возможности его маневрирования, м²/чел.:

- на кресло-коляске – 2,4;
- на кресло-коляске с сопровождающим – 2,65;
- перемещающийся самостоятельно – 0,75;
- лицо с инвалидностью, перемещающийся с сопровождающим – 1,0. *(Изм.ред. –*

Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).

4.2.8 В состав зоны безопасности может включаться площадь примыкающей лоджии или балкона, отделенных противопожарными преградами от остальных помещений этажа, не входящих в зону безопасности. Лоджии и балконы могут не иметь противопожарного остекления, если наружная стена под ними глухая с пределом огнестойкости не менее EI 30 или имеющиеся в этой стене оконные и дверные проемы должны быть заполнены противопожарными окнами и дверями.

4.2.9 Зоны безопасности следует предусматривать вблизи вертикальных коммуникаций или проектировать их как единый узел с выходом на незадымляемую лестничную клетку типа Н1 или в помещение для пандуса с аналогичными ограждающими конструкциями.

4.2.10 Зона безопасности должна быть отделена от других помещений и примыкающих коридоров противопожарными преградами, имеющими пределы огнестойкости: стены – REI 90, перегородки, перекрытия - не менее REI 60, двери и окна - первого типа.

4.2.11 Конструкции зон безопасности должны быть класса К0 (непожароопасные), а материалы отделки и покрытий должны соответствовать требованиям действующих нормативных документов.

4.2.12 Зона безопасности должна быть незадымляемой. При пожаре в ней должно создаваться избыточное давление 20 Па при одной открытой двери эвакуационного выхода.

В шахтах лифтов, имеющих выходы в зону безопасности, должен быть создан подпор воздуха, соответствующий требованиям СП РК 2.04-104.

4.2.13 Каждая зона безопасности общественного здания должна быть оснащена селекторной связью или другим устройством визуальной или текстовой связи с диспетчерской или с помещением пожарного поста (поста охраны).

На планах эвакуации должны быть обозначены места расположения зон безопасности.

4.2.14 Для аварийной звуковой сигнализации следует применять приборы, обеспечивающие уровень звука не менее 15 дБА в течение 30 сек., при превышении максимального уровня звука в помещении на 5 дБА.

4.2.15 *Верхнюю и нижнюю ступени в каждом марше лестницы следует выполнять в

контрастном цвете. Контрастное выделение должно быть хорошо видно при движении по лестнице. Ширина контрастной полосы должна быть не менее 0,03 м и располагаться на краю проступи ступени. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).*

4.2.16 Кромки ступеней или поручни лестниц на путях эвакуации должны быть окрашены краской, светящейся в темноте, или на них наклеены световые ленты.

4.2.17 Допускается для эвакуации предусматривать наружные эвакуационные лестницы, если они отвечают требованиям действующих нормативных документов. При этом должны выполняться одновременно следующие условия:

- лестница должна находиться на расстоянии более 1,0 м от оконных и дверных проемов;
- лестница должна иметь аварийное освещение.

4.2.18 Не допускается предусматривать пути эвакуации для лиц, передвигающихся на креслах-колясках и с нарушениями функций зрения, по открытым наружным металлическим лестницам.

4.2.19 В качестве дверных запоров на путях эвакуации следует предусматривать ручки нажимного действия. Усилие открывания двери не должно превышать 50 Нм.

4.3 Архитектурно-планировочные решения

4.3.1 Решения земельных участков и территорий

4.3.1.1 *Основные пешеходные пути к объектам следует предусматривать изолированно от транспортных проездов.

Следует разделять транспортные проезды на участке и пешеходные пути. Пешеходные тротуары, прилегающие к проездам, следует обособлять бордюром или капитальными боллардами (невысокими дорожными столбами), высотой до 1,2 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).*

4.3.1.2 При пересечении пешеходных путей транспортными средствами у входов в здание или на участке следует предусматривать элементы успокоения движения автомобилей (искусственные неровности, приподнятые переходы, островки безопасности и пр.), либо устанавливать регулируемые пешеходные переходы. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).*

4.3.1.3 *Площадки для остановки специализированных средств общественного транспорта, перевозящих только лиц с инвалидностью (социальное такси), следует предусматривать на расстоянии не далее 50 м от входов в общественные здания.

Для беспрепятственного доступа лиц, имеющих инвалидность, и иных маломобильных групп населения в автотранспортное средство, возвышение посадочной площадки над остановочной площадкой должно составлять 0,15-0,20 м.

Ширина посадочной площадки не менее 3,0 м, а длина – не менее длины остановочной площадки. В общую площадь посадочной площадки входит место посадки и высадки лиц с инвалидностью, параметры которого принимаются равными 2,0 x 2,0 м.

Посадочные площадки должны быть оборудованы пандусом и приподняты на 0,15-0,20 м над поверхностью остановочных площадок.

На остановочной площадке (пунктах) необходимо устанавливать хорошо читаемую информацию о маршрутах, выполненную укрупненным шрифтом и в контрастном цвете

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).

4.3.1.4 Ширина полосы транспортного въезда (проезда) у входа должна быть не менее 5 м.

4.3.1.5 *Места для личного автотранспорта лиц с инвалидностью предусматриваются вблизи входа, доступного для маломобильных групп населения, общественного здания – не далее 50 м, а при жилых зданиях – не далее 100 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

*4.3.1.6 Количество парковочных мест, предназначенных для транспортных средств с опознавательными знаками «Лицо с инвалидностью», определяется из расчета:

- одно место, если количество парковочных мест составляет до 10 включительно;
- не менее 10 %, если количество парковочных мест составляет более 10.

Примечание - Если по итогам расчета количество парковочных мест, предназначенных для транспортных средств с опознавательными знаками «Лицо с инвалидностью» составит дробное значение от 0,5 и выше, такое значение подлежит округлению до целых единиц.

Парковочные места, предназначенные для транспортных средств с опознавательными знаками «Лицо с инвалидностью», проектируются не менее: - шириной 3,66 м; - длиной 5,38 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК).*

4.3.1.7 *В многоэтажных и подземных паркингах, как минимум, на одном из уровней должны быть парковочные места, предназначенные для транспортных средств с опознавательными знаками «Лицо с инвалидностью» *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.1.8 *Разметка автостоянок должна учитывать, что расстояние от открытых дверей транспортного средства до баз, колонн, портиков, балюстрад, парапетов должно быть не менее 0,7 м.» *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.1.9 *Все парковочные места, предназначенные для транспортных средств с опознавательными знаками «Лицо с инвалидностью», должны отмечаться международными символами доступности, а также разметкой на плоскости парковочного места. Разметка должна обозначать границы парковочного места и пешеходный проход.

Доступные парковочные места должны быть с пешеходным проходом от 1,2 м. Если два парковочных места являются смежными, пешеходный проход может быть общим с условием его увеличения до 1,5 м, как указано в приложении Г. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).*

4.3.1.10 Покрытие пешеходных дорожек, тротуаров и пандусов должно быть из твердых материалов, ровным, шероховатым, без зазоров. Покрытие из бетонных плит должно иметь толщину швов между плитами не более 0,015 м. Покрытие из рыхлых материалов, в том числе песка и гравия, не допускается.

4.3.1.11 *Тротуарные дорожки оборудуются пандусами в случае перепада уровней поверхностей более 0,015 м.

Все безопасные пешеходные дорожки должны быть обозначены контрастным цветом либо отличительной текстурой поверхности. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).*

4.3.1.12 В исключительных случаях при реконструкции могут

применяться передвижные пандусы. Ширина поверхности передвижных пандусов должна быть не менее 1,0 м, уклоны должны быть приближены к значениям стационарных пандусов.

4.3.1.13 *Ширина пешеходной дорожки с учетом встречного движения лиц, передвигающихся на креслах-колясках, должна быть не менее 2,0 м. В условиях сложившейся застройки допускается в пределах прямой видимости снижать ширину пути движения до 1,2 м. При этом следует устраивать не более чем через каждые 25 м горизонтальные площадки (карманы) размером не менее 2,0 м × 1,8 м для обеспечения возможного разъезда людей, передвигающихся на креслах-колясках.

Продольный уклон путей движения, по которому возможен проезд лиц, передвигающихся на креслах-колясках, не должен превышать 5%, поперечный - 2% *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.1.14 *При устройстве съездов с тротуара на транспортный проезд продольный уклон должен быть не более 1:20 (5%) около здания и в затесненных местах допускается уклон до 1:12 (8%) на протяжении не более 8 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.1.15 В целях обеспечения максимальной безопасности для маломобильных групп населения на территории общественных, жилых зданий и сооружений рекомендуется:

- потенциально опасные объекты огораживать на высоте не менее 0,1 м как показано на рисунке 1;
- устанавливать тактильные предупреждения вокруг препятствия на расстоянии не менее 0,6 м, как показано на рисунке 2;
- навесные знаки устанавливать на высоте не менее 2 м, как показано на рисунке 3;
- обрезать нависающую растительность на высоте не менее 2 м, как показано на рисунке 3;
- светильники на стойках в пешеходной зоне следует ограждать защитными декоративными барьерами высотой не менее 0,75 м или размещать их в составе малых архитектурных форм на высоте не менее 0,75 м.

Примечание – В зависимости от климатических условий, допускается помимо тактильных предупреждений применять дополнительные средства, обеспечивающие безопасность маломобильных групп населения.

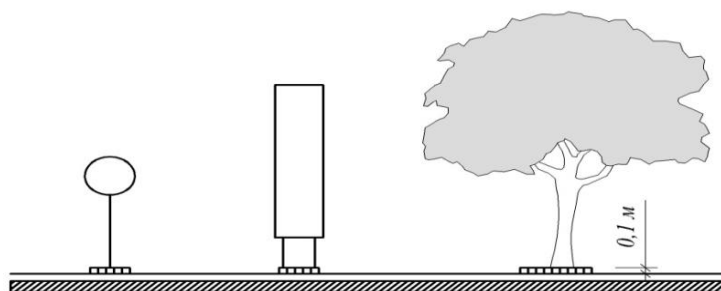

Рисунок 1 – Ограждение препятствий на пути движения

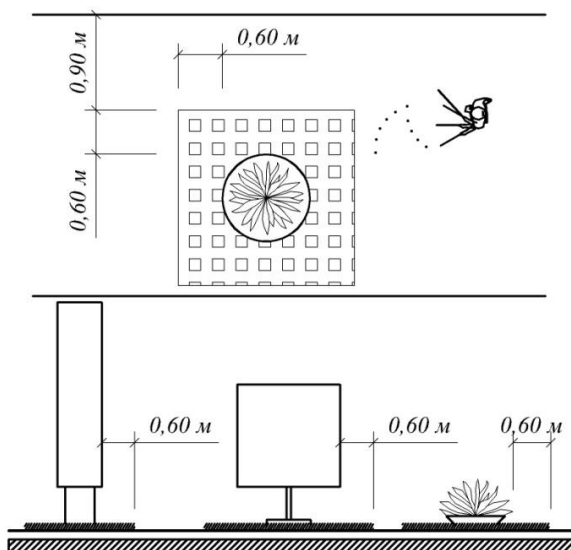

Рисунок 2 – Тактильные предупреждения

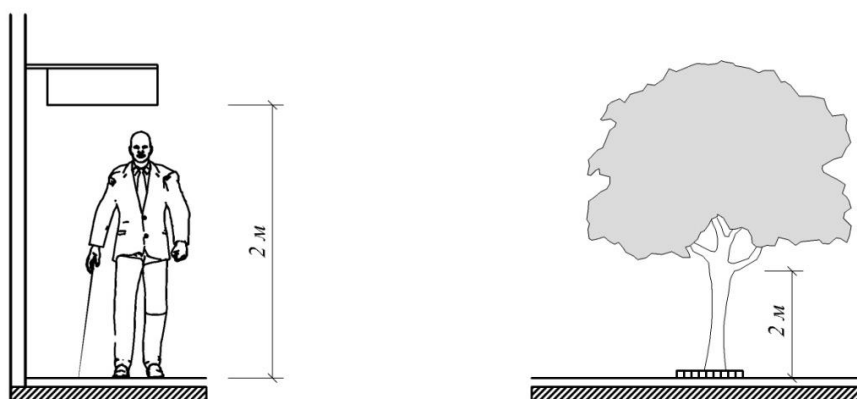

Рисунок 3 – Минимальная высота вывесок, нависающей растительности и т.д.

4.3.1.16 Вертикальные преграды на пути движения маломобильных людей устанавливаются в соответствии с требованиями приложения Д.

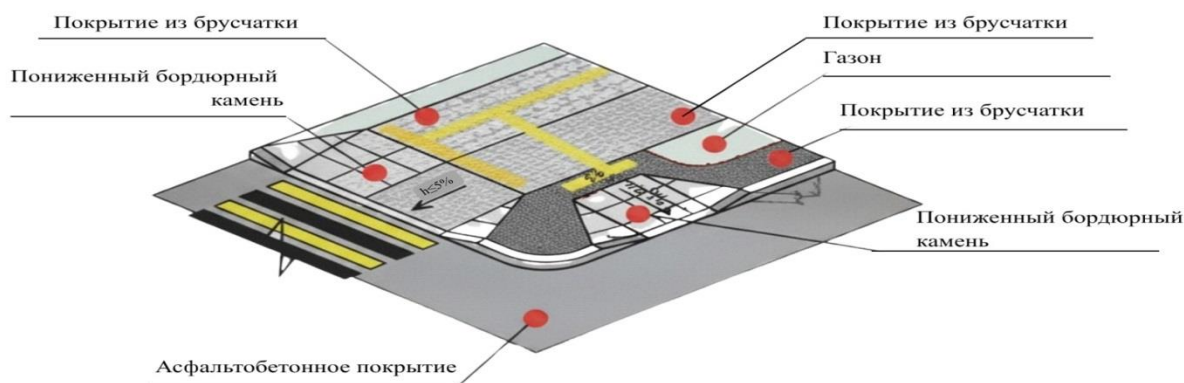
4.3.1.17 Перепад высот бордюров, бортовых камней вдоль эксплуатируемых газонов и озелененных площадок, примыкающих к путям пешеходного движения, не должны превышать 0,025 м.

4.3.1.18 Высоту бордюров по краям пешеходных путей на территории рекомендуется принимать не менее 0,05 м.

4.3.1.19 *Бордюрные пандусы на пешеходных переходах должны полностью располагаться в пределах зоны, предназначенной для пешеходов, и не должны выступать на проезжую часть. Перепад высот в местах съезда на проезжую часть не должен превышать 0,015 м.

Необходимо применять трапециевидные бордюрные пандусы с нормативным продольным уклоном не более 8%, поперечным не более 2%. (Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)

4.3.1.20 * Трапециевидные бордюрные пандусы шириной не менее 1,5 м необходимо оборудовать предупреждающими полосами контрастной тональности (контраст светлое/темное) и отличной текстуры, шириной не менее 0,6 м, как показано на рисунке 4. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

*** Рисунок 4 – Пример трапециевидного бордюрного пандуса**
(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)

4.3.1.21 На территории, на основных путях движения людей рекомендуется предусматривать не менее чем через 100 - 150 м места отдыха, доступные для маломобильных групп населения, оборудованные навесами, скамейками, телефонными автоматами, указателями, светильниками, мусорными бочками и т.д.

4.3.1.22 В случае примыкания места отдыха к пешеходным путям, расположенным на другом уровне, следует обеспечить плавный переход между этими поверхностями.

В местах отдыха следует применять скамьи разной высоты от 0,38 м до 0,58 м с опорой для спины. Сиденья должны иметь не менее одного подлокотника. Минимальное свободное пространство для ног под сиденьем должно быть не менее 1/3 глубины сиденья.

4.3.1.23 Таксофоны и другое специализированное оборудование для людей с нарушениями функций зрения должны устанавливаться на горизонтальной плоскости с применением тактильных наземных указателей или на отдельных плитах высотой до 0,04 м, край которых должен находиться от установленного оборудования на расстоянии 0,7 м - 0,8 м, варианты обустройства таксофонов представлены в приложении Е.

4.3.1.24 *Не допускается устройство неотделенных пешеходных путей к зданиям (объектам) через парковочные пространства. При этом пешеходные пути, проходящие через парковочные пространства и парковочные места, необходимо выделять обособленным тротуаром шириной не менее 2 м. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.1.25 *Не допускается устройство входов и выходов из зданий непосредственно на проезжую часть или парковочное пространство и парковочные места. Следует устраивать перед входами и выходами из зданий площадки, доступные только для экстренных служб. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.1.26 *На наружных пандусах, расположенных вдоль здания под балконами, свесами кровли, а также на открытых участках, не защищённых от атмосферных осадков и ветра, рекомендуется предусматривать навес по всей длине пандуса. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2 Помещения и их элементы

4.3.2.1 *В общественных зданиях с количеством выходов от 1 до 3 необходимо хотя бы один выход оборудовать доступным для маломобильных групп населения с поверхности земли и из каждого доступного для маломобильных групп населения подземного или надземного уровня, соединенного с этим зданием. В зданиях с количеством выходов от 3 до 5 необходимо, как минимум, два выхода оборудовать доступными для маломобильных групп населения. Не менее 50% выходов должны быть доступными для маломобильных групп населения в зданиях, имеющих более 5 выходов.

При реконструкции и капитальном ремонте рекомендуется при наличии планировочной возможности проектировать безбарьерные входы в одном уровне на основных входных группах. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*.

4.3.2.2 Размеры входной площадки с пандусом должны быть не менее 2,2 м × 2,2 м. Поверхность покрытий входных площадок и тамбуров должна иметь поперечный уклон в пределах 1 % - 2 %.

4.3.2.3 *На путях движения в общественных местах массового скопления, от входа до стойки регистрации, справочным точкам необходимо предусмотреть тактильные обозначения путей движения, электронные звонки-сигналы для ориентировки в передвижении на слух.

В коридорах шириной менее 4 м и длиной менее 7 м вместо напольных тактильных указателей необходимо использовать поручни и тактильную настенную навигацию. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2.4 Ширина входной двери, доступной для лиц с инвалидностью, должна быть не менее 0,9 м.

В зданиях для занятий физической культурой и спортом ширина дверей принимается в зависимости от габаритов спортивной кресла-коляски, используемой лицами с инвалидностью.

4.3.2.5 *Дверные проемы не должны иметь порогов и перепадов высот пола, за исключением случаев производственной необходимости, но при этом высота или перепад высот не должен превышать 0,015 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*.

4.3.2.6 В общественных местах не рекомендуется устанавливать вращающиеся двери. Если вращающиеся двери установлены, то рядом должны быть предусмотрены створчатые двери.

4.3.2.7 Входные двери, доступные для лиц с инвалидностью, следует проектировать автоматическими, ручными или механическими.

Целесообразно применение автоматических распашных или раздвижных дверей, если они не являются эвакуационными выходами.

На путях эвакуации допускается применение раздвижных дверей при условии, что они:

- имеют функцию «антипаника»;
- наряду с раздвижными дверями имеются эвакуационные распашные двери;
- раскрываются и фиксируются при срабатывании автоматически, дистанционно с пожарного поста (поста охраны), от кнопки у двери или механическим способом.

При двухстворчатых дверях одна рабочая створка должна иметь ширину, требуемую для однопольных дверей.

На путях движения маломобильных групп населения следует применять двери на петлях одностороннего действия с фиксаторами в положениях «открыто» и «закрыто».

4.3.2.8 Также следует применять двери, обеспечивающие задержку автоматического закрывания дверей, продолжительностью не менее 5 секунд.

4.3.2.9 *При наличии контроля на входе следует применять контрольно-пропускные устройства и турникеты шириной в свету не менее 1,2 м приспособленные для пропуска кресло-колясок (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.2.10 В тамбурах, лестничных клетках и у эвакуационных выходов не допускается применять зеркальные стены (поверхности), а в дверях – зеркальные стекла.

4.3.2.11 *Прозрачные двери на входах и в здании, а также ограждения следует выполнять из ударопрочного материала. На прозрачных полотнах дверей следует предусматривать яркую контрастную маркировку, отличительную от дизайна пространства, надписи о режиме работы, наименовании объекта с логотипом, дизайнерские решения или маркировка должны быть высотой не менее 0,1 м и шириной не менее 0,2 м, и располагаться на уровне не ниже 1,2 м и не выше 1,5 м от поверхности пешеходного пути. (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК*)

4.3.2.12 При последовательном расположении навесных и поворотных дверей необходимо обеспечить минимальное свободное пространство между ними не менее 1,4 м на ширину двери, открывающуюся внутрь междверного пространства.

4.3.2.13 *Глубина пространства для маневрирования кресла-коляски перед дверью при открывании «от себя» должна быть не менее 1,2 м, а при открывании «к себе» - не менее 1,5 м при ширине не менее 1,5 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.2.14 Ширина двери в помещении должна быть не менее 0,9 м. Размеры пространств перед дверью для разъезда лиц с инвалидностью на креслах-колясках указаны в приложении Ж.

4.3.2.15 При глубине тамбура менее 1,8 м до 1,5 м (при реконструкции) его ширина должна быть не менее 2 м.

4.3.2.16 Глубина тамбуров и тамбуров-шлюзов при прямом движении и одностороннем открывании дверей должна быть не менее 2,3 м при ширине не менее 1,5 м.

Дренажные и водосборные решетки, устанавливаемые в полу тамбуров или входных площадок, должны устанавливаться в уровне с поверхностью покрытия пола. Ширина просветов их ячеек не должна превышать 0,013 м, а длина 0,015 м. Предпочтительно применение решеток с ромбовидными или квадратными ячейками. Диаметр круглых ячеек не должен превышать 0,018 м.

4.3.2.17 *При невозможности устройства входа в одном уровне, для обеспечения безбарьерного доступа в здание маломобильным группам населения рекомендуется устанавливать пандусы. Пандусы могут быть трех видов:

- прямые;
- с разворотом на 90°;
- с разворотом на 180°.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).

4.3.2.18 Изменение уровня пола должно соответствовать уклону по таблице 3.

***Таблица 3 – Изменение уровней пола в соответствии с уклоном**
(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК).

Изменения уровня пола по горизонтали, мм	Уклон должен быть не больше
от 0 до 15	1:2
от 15 до 50	1:5
от 50 до 200	1:10
Свыше 200	1:20

4.3.2.19 При изменении горизонтального уровня пола от 15 мм до 200 мм рекомендуется:

- окрашивать пандусы и площадки контрастными цветами либо обозначать тактильной предупреждающей полосой, как показано в приложении И;
- окрашивать предупреждающие полосы в контрастный цвет на верхнем и на нижнем уровнях, как показано на рисунке 5;
- устанавливать тактильные предупреждающие полосы на верхнем и нижнем уровнях.

4.3.2.20 *Запрещается проектирование новых объектов с использованием подъемных платформ.

При реконструкции и капитальном ремонте здания, в исключительных случаях допускается предусматривать винтовые пандусы, шириной при полном повороте не менее 2,0 м., соответствующие 5% углу наклона или установку электрических подъемных устройств шахтного типа.

В зданиях не допускается применение подъемных устройств на путях эвакуации и пути от входа в здание к лифту. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2.21 *В начале и в конце каждого уровня пандусы должны иметь площадку с минимальными размерами 1,2 м × 1,5 м, как показано на рисунке 5.

Через каждые 8,0-9,0 м длины марша пандуса должна быть устроена горизонтальная площадка. Горизонтальные площадки должны быть устроены также при каждом изменении направления пандуса.

Площадка на горизонтальном участке пандуса при прямом пути движения или на повороте должна иметь размер не менее 1,5 м по ходу движения, а на винтовом – не менее 2,0м.

Тактильно-контрастные напольные указатели перед пандусами, следует выполнять в тех случаях, когда рядом с пандусом отсутствует альтернативный путь движения (лестничный марш), по которому могут передвигаться лица с инвалидностью по зрению (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

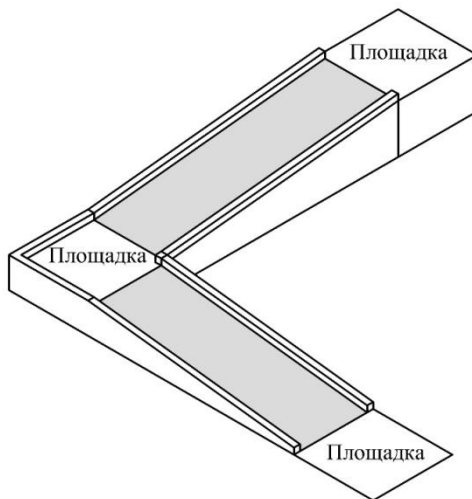

Рисунок 5 – Оформление пандусов

4.3.2.22 * Ширина марша (основания) пандусов должна быть не менее 1,2 м. Расстояние между поручнями пандуса должно быть не менее 0,9 м. (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК*)

4.3.2.23 Несущие конструкции пандусов следует выполнять из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее REI 60, а ограждающих конструкций помещений пандусов - не менее R 120.

*4.3.2.24 Пандусы следует предусматривать борты по продольному краю марша высотой не менее 0,05 м, а для предотвращения скольжения трости или ноги (базовое требование) вдоль поперечной поверхности при разности уровня высотой более 0,45 м. (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК*).

4.3.2.25 Вдоль обеих сторон всех лестниц и пандусов, а также у всех перепадов высот более 0,45 м необходимо устанавливать ограждения с поручнями. Поручни пандусов следует, как правило, располагать на высоте 0,7 м - 0,9 м, у лестниц – ориентировочно на высоте 0,9 м, а в помещениях, где возможно пребывание детей, - ориентировочно на высоте 0,5 м.

4.3.2.26 В тех местах, где высота свободного пространства от поверхности земли до выступающих снизу конструкций лестниц менее 2,1 м, следует предусматривать ограждение или озеленение (кусты).

4.3.2.27 Пространства под пандусами и лестницами должно огораживаться поручнями на высоте не менее 0,7 м.

4.3.2.28 *Ширина лестничных маршей открытых лестниц должна быть не менее 1,35 м.

Ширина проступей должна быть для наружных лестниц не менее 0,4 м, для внутренних лестниц - не менее 0,3 м.

Высота подъемов ступеней (подступенок) наружных лестниц –должна быть не более 0,12 м, внутренних - не более 0,15 м.

Все ступени лестниц в пределах одного марша должны быть одинаковыми по форме в плане, по размерам ширины проступи и высоты подъема ступеней. Поперечный уклон ступеней должен быть не более 2 % *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.2.29 *Ребро ступени должно иметь закругление радиусом не более 0,05 м. Боковые края ступеней, не примыкающие к стенам, должны иметь бортики высотой не менее 0,05 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2.30 *Продольный уклон пандуса не должен превышать 5 %, (1:20). В исключительных случаях в затесненных местах максимальная высота подъема (марша) не должна превышать 0,8 м при уклоне не более 8% (1:12) *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.2.31 Марш открытой лестницы не должен быть менее трех ступеней и не должен превышать 12 ступеней. Недопустимо применение одиночных ступеней, которые должны заменяться пандусами.

4.3.2.32 *На расстоянии 0,3 - 0,5 м перед открытой лестницей следует предусматривать предупреждающие тактильные полосы шириной не менее 0,56 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2.33 Расстояние между поручнем и стеной должно быть не менее 4 см, если стена имеет шероховатую поверхность, то не менее 6 см.

4.3.2.34 Если поручни устанавливаются в нише, то минимальное расстояние между перилами и верхним уровнем ниши должно быть 0,45 м.

4.3.2.35 Поручни опорных устройств рекомендуется делать, как правило, округлого сечения диаметром от 0,035 м до 0,045 м.

4.3.2.36 *Поручни лестниц и пандусов должны иметь на верхнем и нижнем уровне с обеих сторон горизонтальный закругленный вылет на 0,3 м длиннее лестничного марша или пандуса.

Стойки, на которых крепятся поручни, должны устанавливаться до начала первой ступени и полотна пандуса, а также выступать за пределы последней ступени и окончания полотна пандуса. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.2.37 Поручни и перила должны выдерживать горизонтальную и вертикальную силу не менее 1,3 кН.

4.3.2.38 В общественных зданиях, доступных для лиц с инвалидностью, ширина коридоров должна быть не менее 1,5 м. Там, где предполагается проезд двух колясок одновременно, ширина коридора должна быть не менее 1,8 м.

4.3.2.39 Ширину прохода в помещении с оборудованием и мебелью следует принимать не менее 1,2 м.

4.3.2.40 Ширина балконов и лоджий должна быть, как правило, не менее 1,4 м в свету.

4.3.2.41 Ширину коридора или перехода в другое здание следует принимать не менее 2,0 м.

4.3.2.42 Подходы к различному оборудованию и мебели должны быть не менее 0,9 м, а при необходимости поворота кресла-кресла-коляски на 90° - не менее 1,2 м.

4.3.2.43 *Диаметр зоны для самостоятельного разворота на 90 - 180° лица с инвалидностью на кресле-коляске следует принимать не менее 1,5-1,7 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.2.44 Около столов, прилавков и других мест обслуживания, у настенных приборов, аппаратов и устройств для лиц с инвалидностью следует предусматривать свободное пространство размерами в плане не менее $0,9 \times 1,5$ м.

4.3.2.45 В общественных, жилых зданиях опознавательные таблички, номера кабинетов, комнат должны размещаться на уровне глаз от 1,4 м до 1,6 м. Номера комнат должны быть установлены на стене либо на дверной раме.

4.3.2.46 *Дверные проемы и полотна дверей должны быть тактильно различимы от прилегающих поверхностей стен. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.3 Внутреннее оборудование и устройства

4.3.3.1 * В санитарных узлах общественных и производственных зданий следует предусматривать кабины, доступные для пользования лицами, имеющими инвалидность согласно требований пункта 4.3.3.6 настоящего свода правил. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК)*.

При применении дополнительной универсальной кабины вход в нее следует проектировать с учетом того, что сопровождающий лица с инвалидностью может быть другого пола.

Следует предусматривать для лиц с инвалидностью с нарушением опорно-двигательного аппарата и с нарушениями функций зрения закрытые душевые кабины с открыванием наружу и входом непосредственно из гардеробной с нескользким полом и поддоном без порога *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.3.2 Допускается применение в соответствии с техническим заданием включателей дистанционного управления электроосвещением, зашториванием, электронными приборами и иной техникой.

Доступные для маломобильных групп населения зоны и элементы здания и территории должны идентифицироваться международными символами доступности в соответствии с требованиями приложения К в следующих местах:

- парковочные места;
- зоны посадки пассажиров;
- входы, если не все входы в здание, сооружение являются доступными;
- места в общих санузлах;
- гардеробные, примерочные, раздевалки в зданиях, в которых не все подобные комнаты являются доступными;
- лифты и другие подъемные устройства;
- зоны безопасности;
- проходы в расчетно-кассовой зоне и других местах обслуживания маломобильных групп населения, где не все проходы являются доступными.

Указатели направления, указывающие путь к ближайшему доступному элементу, должны предусматриваться в следующих местах:

- недоступные входы в здание;
- недоступные общественные туалеты, душевые, ванны;
- лифты, не приспособленные для перевозки лиц с инвалидностью;
- выходы и лестницы, не являющиеся путями эвакуации лиц с инвалидностью.

4.3.3.3 Конструктивные элементы внутри зданий и устройства, размещаемые в габаритах путей движения на стенах и других вертикальных поверхностях, должны иметь закругленные края, а также не должны выступать более чем на 0,1 м на высоте от 0,7 м до 2,0 м от уровня пола. При размещении устройств, указателей на отдельно стоящей опоре они не должны выступать более чем на 0,3 м.

4.3.3.4 *Открывающиеся части управления автоматов, банкоматов, электрические выключатели, розетки должны:

- располагаться на высоте от 0,4 м до 1,2 м от уровня пола;
- иметь открытую площадку шириной не менее 1,5 м;
- приводиться в действие одной рукой;
- приводиться в действие с силой не более 22 Н (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.3.5 *Ручки дверей, рычаги, краны, кнопки и т.д. должны располагаться на высоте от 0,8 м до 1 м.

Ручки дверей должны иметь форму и поверхность удобную для охватывания рукой, и позволять легко открывать дверь движением кисти руки или предплечья. (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК*)

4.3.3.6 *В любых общественных зданиях при расчетной численности посетителей 50 человек и более или при расчетной продолжительности нахождения посетителя в здании 60 мин. и более следует предусматривать санитарные узлы с универсальной кабиной на каждом этаже (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.3.7 Санитарные узлы в зданиях, где работают маломобильные сотрудники, должны быть на каждом этаже независимо от количества работающих, при этом не менее одной из общего числа кабин должна быть универсальной.

4.3.3.8 Санитарные узлы для людей с недостатками зрения и лиц с инвалидностью, пользующихся креслом-коляской, должны размещаться не далее 60 м от рабочего места.

4.3.3.9 В помещениях общественных душевых следует предусматривать не менее одной кабины, оборудованной для лица с инвалидностью на кресле-коляске, перед которой следует предусматривать пространство для подъезда кресла-коляски. Следует предусматривать закрытые душевые кабины с открыванием двери наружу и входом непосредственно из гардеробной.

4.3.3.10 Умывальные для маломобильных следует размещать непосредственно в гардеробном блоке или смежно с ним. При этом 40 % расчетного количества умывальников целесообразно размещать вблизи рабочих мест.

4.3.3.11 В санитарно-гигиенических помещениях количество кабин и устройств, необходимых для работающих на предприятии или в учреждении лиц с инвалидностью с нарушением опорно-двигательного аппарата и недостатками зрения, следует определять из расчета не менее: 1 универсальной душевой кабины на 3 лиц с инвалидностью, не менее 1 раковины умывальника на 7 лиц с инвалидностью независимо от санитарной характеристики производственных процессов.

4.3.3.12 *Универсальная кабина санитарных узлов общего пользования должна иметь размеры в плане: ширина - не менее 1,65 м, глубина - не менее 2 м. В кабине с

боковой стороны унитаза следует предусматривать пространство для размещения кресла-коляски размером не менее 0,75 х 1,2 м, а также крючки для одежды, костылей и других принадлежностей. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.3.13 *В универсальной кабине и других санитарно-гигиенических помещениях, предназначенных для пользования всеми категориями граждан, в том числе лиц с инвалидностью, следует предусматривать установку поручней, штанг, поворотных или откидных сидений, крючков для костылей, одежды, сумок. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.3.14 Размеры в плане санитарно-гигиенических помещений для индивидуального пользования в жилых зданиях должны быть не менее, м:

- ванной комнаты или совмещенного санитарного узла	2,2 × 2,2;
- туалетной с умывальником, рукомойником	1,6 × 2,2;
- туалетной без умывальника	1,2 × 1,6.

Примечание - Габаритные размеры могут быть уточнены в процессе проектирования в зависимости от применяемого оборудования и его размещения.

4.3.3.15 *Геометрические параметры зон, используемых лицами с инвалидностью, в том числе на креслах-колясках, в санитарно-бытовых помещениях общественных и производственных зданий следует принимать, не менее:

- кабины душевых:	
- закрытых	1,8 х 2 м;
- открытых и со сквозным проходом, полудушей	1,2 м х 0,9 м;
- кабин личной гигиены женщин	1,8 м х 2,6 м;
- туалетных кабин	1,65 х 2 м;
- скамьи в гардеробных	0,6 м х 0,8 м;
- шкафы в гардеробных для уличной одежды	0,4 м х 0,5 м.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)

*4.3.3.16 Двери отдельных уборных и душевых кабин должны быть:

- шириной в свету не менее 0,9 м;
- открываемые наружу либо должны использоваться раздвижные двери;
- иметь горизонтальные, вертикальные поручни. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК).*

4.3.3.17 Двери должны обеспечивать возможность блокирования изнутри с учетом использования одной руки и приложением силы не более 22 Н.

Двери не должны:

- закрываться сложными блокирующими устройствами;
- человек не должен прилагать большое количество усилий для блокировки;
- при блокировке не должны скручиваться запястья.

4.3.3.18 *Поручни на входной двери уборной и душевой должны быть:

- длиной не менее 0,6 м на внутренней стороне створчатой двери;
- расположены от замка и дверных петель на расстоянии не менее 0,14 м;
- установлены на высоте от 0,8 до 0,9 м.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)

4.3.3.19 *Санитарные приборы в уборных:

- нижний край зеркала располагается на высоте 0,9 - 1 м от уровня пола, при этом верхний край должен обеспечивать обзор для пользователей различного роста;
- полотенцедержатель, мыльница, сушитель для рук, урны для мусора и санитарных приборов, должны быть контрастными по цвету и тону и располагаться так, чтобы открывающиеся части были на высоте от 1 м до 1,2 м от уровня пола.

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)

4.3.3.20 *Умывальник должен быть:

- стандартного размера примерно 0,5 м × 0,4 м;
- установлен так, чтобы расстояние между центральной осью умывальника и ближайшей стеной было не менее 0,5 м;
- установлен так, чтобы верхний край был на уровне от 0,8 м до 0,85 м от уровня пола;
- коленное пространство под умывальником было шириной не менее 0,75 м, глубиной не менее 0,68 м. С дополнительным пространством для пальцев ног не менее 0,75 м шириной, глубиной не менее 0,23 м и высотой не менее 0,23 м.

Перед умывальником должно быть минимальное свободное пространство 0,75 м × 1,2 м, из которых 0,48 м может быть под умывальником.

Поручни должны быть установлены на стене:

- при вертикальном положении по обеим сторонам раковины длиной 60 см на высоте 1-1,6 м
- или при отсутствии устойчивого покрытия стены в горизонтальном положении вдоль раковины на высоте 0,85 см от уровня пола и с расстоянием между стойками не менее 80 см друг от друга. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.3.21 Перед писсуаром минимально необходимое свободное пространство - 0,75 м × 1,2 м без ступенек.

Поручни должны быть предусмотрены с двух сторон от писсуара, расположены на высоте от 1 м до 1,5 м от уровня пола, а также расстояние до стены должно быть не менее 0,12 м.

4.3.3.22 Рекомендуются применение водопроводных кранов рычажного или нажимного действия, а при возможности - управляемых электронными системами.

Управление спуском воды в унитазе рекомендуется располагать на боковой стене кабины.

4.3.3.23 *Кнопки экстренной помощи должны быть:

- расположены на высоте от 0,4 м до 0,6 м над уровнем пола и от края унитаза на расстоянии от 0,15 м до 0,3 м. Рекомендовано использовать кнопки со шнуром для большего доступа из положения лежа;
- контрастного цвета со стеной.

Кнопки экстренной помощи должны быть обозначены информационной табличкой с изображением символов «Человек с инвалидностью», «Звонок» и надписью шрифтом Брайля. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.3.24 Таксофоны, доступные для лиц с инвалидностью, следует устанавливать на высоте не выше 0,8 м от пола до оси номеронабирателя.

4.3.3.25 В помещениях, доступных для маломобильных, не допускается применять ворсовые ковры с толщиной покрытия (с учетом высоты ворса) более 0,013 м.

4.3.4 Лифты

4.3.4.1 *Во всех зданиях, помещения которых расположены выше или ниже этажа основного входа в здание (первого этажа), следует предусматривать лифты.

В многоэтажных зданиях рекомендуется предусматривать как минимум один лифт с глубиной кабины не менее чем 2,1 м.

Параметры кабины лифта, предназначенного для пользования лиц, передвигающихся на кресле-коляске, должны иметь внутренние размеры не менее 1,3 м × 2,1 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.4.2 Для нового строительства общественных и производственных зданий рекомендуется применять лифты с шириной дверного проема не менее 0,9 м. В остальных случаях размер дверного проема устанавливается в задании на проектирование по действующим нормативным документам.

4.3.4.3 Перед кнопкой вызова лифта должно быть минимальное свободное пространство размером 0,9 м × 1,2 м. Кнопка вызова устанавливается на высоте от 0,9 м до 1,2 м от уровня пола.

4.3.4.4 *Для лиц, имеющих ограничения по зрению и слуху, должно быть визуальное и голосовое сопровождение при остановках и в движении с одновременным зажиганием и голосовым сопровождением соответствующего номера этажа.

На кнопках лифта должны быть обозначения номера этажей шрифтом Брайля. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.4.5 В лифтах, доступных для маломобильных групп населения необходимо предусматривать поручни, расположенные по трем сторонам на высоте от 0,8 м до 0,9 м от уровня пола. Зазор между поручнями должен быть не более 150 мм.

4.3.4.6 Количество лифтов рекомендуется рассчитывать в соответствии с приложением Л.

4.3.4.7 *При новом строительстве путь от входа в здание до внутреннего лифта необходимо устраивать в одном уровне.

В исключительных случаях или в условиях реконструкции перепад уровня должен компенсироваться посредством размещения внутреннего пандуса соответствующего требованиям настоящего свода правил.

Использование подъемных платформ на пути от входа здания к лифту допускается только в исключительных случаях при реконструкции и при перепаде не более 800 мм. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.4.8 *Использование подъемных платформ допускается только в условиях реконструкции здания или сооружения при наличии перепада уровня в пределах одного этажа не более 800 мм и при невозможности устройства пандуса в интерьере (с уклоном не превышающим установленный показатель 5%). *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.5 Жилые здания и помещения

4.3.5.2 В жилых домах рекомендуется количество и специализацию квартир по отдельным категориям лиц с инвалидностью устанавливать заданием на проектирование.

4.3.5.3 В жилых домах галерейного типа ширина галерей должна быть не менее 2,4 м.

4.3.5.4 Расстояние от наружной стены до ограждения балкона, лоджии должно быть не менее 1,4 м; высота ограждения - в пределах от 1,15 м до 1,2 м. Каждый уровень порога наружной двери на балкон или лоджию не должен быть выше 0,014 м.

Примечание - При наличии свободного пространства от проема балконной двери в каждую сторону не менее 1,2 м расстояние от ограждения до стены допускается сократить до 1,2 м.

4.3.5.5 Для отдельного входа через приквартирный тамбур и устройства подъемника рекомендуется увеличение площади квартиры не менее чем на 12 м².

4.3.5.6 Жилая зона для проживания лиц с инвалидностью должна иметь, как минимум, жилую комнату, совмещенный санитарный узел, доступный для лица с инвалидностью, холл-переднюю площадью не менее 4 м² и доступный путь движения. Вариант обустройства санитарных узлов с учетом доступности для маломобильных групп населения представлен в приложении М.

4.3.5.7 *Минимальный размер жилого помещения для маломобильных должен составлять:

- для маломобильных групп населения, передвигающихся на кресле-коляске, не менее 16 м²;
- для лица с инвалидностью, занимающегося индивидуальной трудовой деятельностью, до 16 м² (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.5.8 Ширина (по наружной стене) жилой комнаты для проживания лиц с инвалидностью должна быть не менее 3,0 м (для маломобильных - 3,3 м; передвигающихся на кресле-коляске - 3,4 м). Глубина (перпендикулярно наружной стене) комнаты должна быть не более ее двойной ширины. При наличии перед наружной стеной с окном летнего помещения глубиной 1,5 м и более глубина комнаты должна быть не более 4,5 м.

4.3.5.9 *Рекомендуемая ширина спального помещения для лиц, имеющих инвалидность не менее 2,0 м (для маломобильных групп населения – 2,5 м, для лиц, передвигающихся в креслах-колясках – 3,0 м). Глубина помещения должна быть не менее 2,5 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.5.10 Площадь общей комнаты (гостиной) рекомендуется принимать не менее:

- в одно-двухкомнатных квартирах - 18 м²;
- в трех-, четырехкомнатных – 20 м².

4.3.5.11 *Площадь кухонь квартир в жилых домах для семей, проживающих с лицами, передвигающихся с помощью кресла-коляски следует принимать не менее 9 м².

Ширина такой кухни должна быть не менее:

- 2,3 м при одностороннем размещении оборудования;
- 2,9 м - при двухстороннем или угловом размещении оборудования.

Кухни следует оснащать электроплитами (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.5.12 *В квартирах для семей, проживающих с лицами, передвигающихся с помощью кресла-коляски, вход в помещение, оборудованное унитазами, допускается проектировать из жилой комнаты и оборудовать сдвижной дверью (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.5.13 *Ширина подсобных помещений в квартирах для семей с лицами, имеющими инвалидность (в том числе использующих -кресла-коляски) рекомендуется не менее:

- вестибюля (с возможностью хранения кресла-коляски) – 1,8 м;
- внутриквартирных коридоров – 1,5 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.5.14 В составе квартиры для маломобильных групп населения целесообразно предусматривать кладовую площадью не менее 4 м² для хранения инструментов, материалов и изделий, используемых и производимых лицами с инвалидностью при работах на дому, а также для размещения тифлотехники и брайлевской литературы.

4.3.5.15 При учете потребностей лиц с инвалидностью в специализированной форме проживания, в том числе в жилых домах социального жилищного фонда (количество и специализацию квартир по отдельным категориям лиц с инвалидностью), приспособление зданий и их помещений рекомендуется производить по индивидуальной программе с учетом задач, конкретизируемых заданием на проектирование.

4.3.5.16 Дверные замки должны устанавливаться на высоте от 0,75 м до 1,0 м от уровня пола.

4.3.5.17 При самообслуживании расстояние между вешалками или стеной и вешалкой должно быть не менее 1,5 м, высота крючков - не более 1,6 м.

4.3.6 Общие здания

4.3.6.1 В зоне обслуживания посетителей общественных зданий и сооружений различного назначения следует предусматривать места для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения из расчета не менее 5 % общей вместимости учреждения или расчетного количества посетителей, в том числе и при выделении зон специализированного обслуживания маломобильных групп населения в здании.

4.3.6.2 *В зависимости от конструктивно-планировочной структуры здания, от расчетного числа маломобильных посетителей, функциональной организации учреждения обслуживания допускается применять следующие формы:

- вариант «А» (универсальный проект) - доступность для маломобильных групп населения любого места в здании, а именно, общих путей движения и мест обслуживания – не менее 5% из общего числа таких мест, предназначенных для обслуживания;
- вариант «Б» (разумное приспособление) при невозможности доступного оборудования всего здания выделение на уровне входа специальных помещений, зон или блоков, приспособленных для обслуживания маломобильных групп населения, с обеспечением всех видов услуг, имеющихся в данном здании.

Вариант «Б» допускается только для существующих зданий, где невозможность

значительной реконструкции объективно обоснована конструктивной схемой здания или статусом памятника истории и культуры. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.6.3 *Внутри зданий массового посещения (вокзалы всех видов транспорта, учреждения социального назначения, торговые предприятия, административно-управленческие учреждения, многофункциональные комплексы и т.п.) для людей с инвалидностью по зрению должна быть установлена информационная мнемосхема (тактильная схема движения), отображающая информацию о помещениях в здании, не мешающая основному потоку посетителей. Она должна размещаться с правой стороны по ходу движения на удалении от 3 м до 5 м от входной двери. На основных путях движения от входа до зоны информационного окна следует предусмотреть тактильную направляющую полосу с высотой рисунка не более 0,025 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.6.4 *На каждом этаже, доступном для маломобильных групп населения, следует предусматривать зоны отдыха на 2-3 места, в том числе и для лиц, передвигающихся с помощью кресло-колясок *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.6.5 При проектировании интерьеров, подборе и расстановке приборов и устройств, технологического и другого оборудования следует исходить из того, что зона досягаемости для посетителя в кресле-коляске должна находиться в пределах:

- при расположении сбоку от посетителя - не выше 1,4 м и не ниже 0,3 м от пола;
- при фронтальном подходе - не выше 1,2 м и не ниже 0,4 м от пола.

Поверхность столов индивидуального пользования, прилавков и других мест обслуживания, используемых посетителями на креслах-колясках, должна находиться на высоте не более 0,8 м над уровнем пола.

4.3.6.6 В общественных местах рекомендуется устанавливать хотя бы одну автоматическую дверь.

4.3.6.7 Залы вместимостью более 800 мест рекомендуется дополнительно оснащать телемониторами.

4.3.6.8 *Все учреждения обслуживания населения (коммерческие, социальные, медицинские и пр.) должны быть полностью доступны для маломобильных групп населения. Ширина коридоров, используемых для ожидания, при двустороннем расположении кабинетов должна проектироваться не менее 3,2 м, при одностороннем - не менее 2,8 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.6.9 Площадь помещения для индивидуального приема посетителей, доступного и для лиц с инвалидностью, должна быть не менее 12 м², а на два рабочих места – не менее 18 м². В помещениях или зонах приема или обслуживания посетителей на несколько мест, доступных для маломобильных групп населения, должно быть одно место или несколько мест, скомпонованных в общую зону.

4.3.6.10 *Во всех медицинских учреждениях для транспортных средств посетителей, передвигающихся на креслах-колясках, следует выделять на автостоянках до 10% мест.

Зона посадки пассажиров должна быть предусмотрена у доступного входа в медицинское учреждение, где люди получают медицинскую помощь или лечение

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).

4.3.6.11 Входы в медицинские учреждения для пациентов и посетителей должны иметь визуальную, тактильную и акустическую (речевую и звуковую) информацию с указанием групп помещений (отделений), в которые можно попасть через данный вход.

Входы в кабинеты врачей и процедурные должны быть оборудованы световыми сигнализаторами вызова пациентов.

4.3.6.12 *Не менее, чем один из отсеков зала лечебных и грязевых ванн, включая раздевальную при нем, должен быть приспособлен для лиц, передвигающихся с помощью кресла-коляски. В залах лечебной физкультуры в качестве ограждений, направляющих и ограничивающих движение, следует применять приспособления и материалы наиболее безопасные в случае непредвиденного падения *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.6.13 В целях обеспечения доступности зданий бань и банно-оздоровительных комплексов следует предусмотреть в промывочной между входной дверью и полками свободное пространство площадью не менее круга диаметром 1,5 м.

4.3.6.14 Полки в парильной необходимо оборудовать опорными поручнями.

4.3.6.15 Каменка должна быть защищена съемной защитной решеткой.

4.3.7 Места приложения труда

4.3.7.1 *Все рабочие места в здании должны быть доступны для работников с инвалидностью. Создание изолированных или специализированных рабочих помещений, предназначенных исключительно для работников с инвалидностью, не допускается. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.7.2 Площадь служебных помещений следует принимать из расчета выделения на каждого работающего лица с инвалидностью, пользующегося креслом-коляской, не менее:

- в конторских, административных и офисных помещениях- 5,65 м²;
- в конструкторских бюро - 7,65 м².

4.3.7.3 Расстояние до уборных, курительных, помещений для обогрева или охлаждения, полудушей и устройств питьевого водоснабжения от рабочих мест, предназначенных для лиц с инвалидностью с поражением опорно-двигательного аппарата и недостатками зрения, должно быть не более:

- в пределах зданий 60 м;
- в пределах территории учреждения, предприятия 150 м.

4.3.8 Предприятия питания

4.3.8.1 *В предприятиях самообслуживания рекомендуется отводить не менее 5 % мест, а при вместимости зала более 80 мест - не менее 4 %, но не менее одного для лиц, передвигающихся с помощью кресла-коляски и с нарушениями функций зрения, с площадью каждого места не менее 3 м².

В обеденных залах предприятий питания (или в зонах приема пищи, предназначенных для специализированного обслуживания маломобильных групп

населения) рекомендуется предусматривать обслуживание лиц с инвалидностью официантами. Площадь таких обеденных залов следует определять, исходя из норматива площади не менее 3 м² на место (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.8.2 *Кафе, бары, рестораны должны быть доступными для маломобильных групп населения, включая лиц, передвигающихся с помощью кресла-коляски. Свободное пространство между мебелью, оборудованием и другими неподвижными объектами должно иметь размеры в плане не менее 0,9 м × 1,5 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.8.3 Ширина основных проходов должна быть не менее 1 м, ширина второстепенных проходов - не менее 0,9 м.

4.3.8.4 Если в кафе предусмотрен расчет у кассовых аппаратов, то хотя бы один аппарат должен быть предусмотрен для маломобильных групп населения с учетом свободной площади перед кассой не менее 0,9 м × 0,75 м.

4.3.8.5 В местах, где есть витрины для выбора блюд, их необходимо проектировать с учетом доступности для маломобильных групп населения так, чтобы нижний край был на высоте не более 0,9 м, а верхний край на высоте не более 1,2 м. Столовые приборы, контейнеры для мусора следует располагать на высоте не более 1 м от уровня пола в соответствии с приложением Н.

4.3.8.6 *Высота столов, предназначенных для лиц, передвигающихся с помощью кресла-коляски, должна быть не более 0,8 м, коленное пространство - не менее 0,7 м, глубина - не менее 0,5 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.8.7 *При затруднении доступа лиц, передвигающихся на кресле-коляске к местам общественного питания на предприятиях и в учреждениях следует дополнительно предусматривать комнату приема пищи площадью из расчета 1,65 м² на каждого лица с инвалидностью, но не менее 12 м² (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.9 Предприятия торгово-бытового обслуживания

4.3.9.1 *В зависимости от принятой в задании на проектирование предприятия торгово-бытового обслуживания покупателей, являющихся маломобильными группами населения, в том числе при реконструкции и капитальном ремонте, возможны два варианта проектирования внутренней архитектурной среды:

а) вариант «А» - доступными для покупателей, являющихся маломобильными группами населения, должны быть все помещения предприятия торгово-бытового обслуживания, открытые для покупателей. В этом случае необходимо обеспечить условия доступности, безопасности, информативности и удобства для этой категории покупателей по всему зданию независимо от этажности;

б) вариант «Б» - создание условий в предприятии торгово-бытового обслуживания для покупки товаров полного ассортимента в специально выделенном помещении для покупателей, относящихся к маломобильным группам населения. Дополнительные

помещения или специальные зоны для обслуживания данного контингента должны размещаться в удобной связи с наружными входами.

Вариант «Б» допускается только для существующих зданий, где невозможность значительной реконструкции объективно обоснована конструктивной схемой здания или статусом памятника истории и культуры. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.9.2 Справочные стойки следует проектировать высотой не более 0,8 м. Если поверхность стойки не является письменной поверхностью, то ее высота может быть увеличена до 0,85 м.

4.3.9.3 *Столы следует проектировать с учетом габаритов кресла-коляски. Минимальное пространство перед столом для выезда 0,9х1,5 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.9.4 Банкоматы, дисплей, клавиатура, инструкции по использованию должны быть надежно закреплены и доступны в использовании для маломобильных групп населения. Минимальный размер площадки перед банкоматом 0,9 м × 1,2 м и 0,7 м в глубину для коленного пространства. Все элементы управления банкомата: переключатели, дисплей, клавиатура, окошко выдачи наличности - должны располагаться на высоте не выше 1,2 м от уровня пола.

4.3.9.5 Как минимум, один из расчетно-кассовых постов в зале должен быть оборудован в соответствии с требованиями доступности для лиц с инвалидностью. В расчетно-кассовой зоне должно быть приспособлено не менее одного доступного контрольно-кассового аппарата. Ширина прохода около расчетно-кассового аппарата должна быть не менее 1,1 м. Соотношение кассовых аппаратов для общего пользования и доступных для маломобильных групп населения указано в таблице 4.

4.3.9.6 *Ширина коридоров между одним из кассовых аппаратов и стойками должна быть не менее 1,2 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.9.7 При установке витрин нижний край панели должен быть на высоте не менее 0,7 м и находиться под углом не более 45 °.

Таблица 4 – Соотношение проходов в общественных зданиях для общего пользования и их доступность для пользования маломобильными группами населения

Общее число проходов	Число доступных для маломобильных групп населения проходов, не менее
1 - 4	1
5 - 8	2
9 -15	3
Более 15	3 + 20 % дополнительных проходов

4.3.9.8 *Для акцентирования внимания лиц с нарушениями функций зрения и слуха на необходимой информации рекомендуется активно использовать тактильные, световые указатели, табло и пиктограммы, а также контрастное цветовое решение элементов интерьера.

В удобном месте для лиц с нарушениями функций зрения и в доступной для них форме рекомендуется располагать информацию о расположении торговых залов и секций, об ассортименте товаров, а также средства связи с администрацией (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.9.9 Углы прилавка и выступающие детали с округлением радиуса должны быть не менее 0,05 м.

4.3.9.10 Планировка кабины для переодевания, примерочной и т.п. должны иметь свободное пространство размером не менее 1,5 м × 1,5 м.

4.3.9.11 Индивидуальные шкафы в бытовых помещениях предприятий и учреждений должны быть совмещенными (для хранения уличной, домашней и рабочей одежды).

4.3.10 Здания и помещения учебно-воспитательного назначения

4.3.10.1 Здания общеобразовательных учреждений рекомендуется делать доступными для всех категорий маломобильных граждан в соответствии со стандартом обучения.

4.3.10.2 В проектах профессиональных образовательных учреждений виды инвалидности и количество учащихся устанавливаются заданием на проектирование в соответствии с физическими требованиями к специалисту, установленными законодательством.

4.3.10.3 Здания специальных реабилитационно-образовательных учреждений, сочетающих обучение с коррекцией и компенсацией недостатков развития по определенному виду заболевания, проектируются по специальному технологическому заданию на проектирование с учетом перечня и площадей помещений, специализированного оборудования, виду инвалидности и организации учебного и реабилитационного процесса.

4.3.10.4 *Лифт для учащихся, передвигающихся с помощью кресла-коляски, в учреждениях общего образования, а также начального и среднего профессионального образования должен предусматриваться в выделенном лифтовом холле (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.10.5 *Ученические места для учащихся, имеющих инвалидность, должны размещаться идентично в однотипных учебных помещениях одного учебного учреждения (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.10.6 *Места для учащихся с нарушением ОДА (опорно-двигательного аппарата) следует предусматривать на горизонтальных участках пола, в рядах, непосредственно примыкающих к проходам, на одном уровне с входом в актовыв зал.

В актовом зале сцену нужно проектировать с учетом доступности для лиц, пользующихся креслами-колясками.

В читальном зале библиотеки образовательного учреждения не менее 5% читальных мест следует оборудовать с учетом доступа учащихся с нарушением ОДА и отдельно – для

учащихся с нарушением функций зрения.

Рабочее место для лиц с инвалидностью по зрению должно иметь дополнительное освещение по периметру. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.10.7 *В образовательных учреждениях в раздевальных физкультурного зала и бассейна следует предусматривать закрытую раздевальную с душем, унитазом, умывальником доступных для учащихся с инвалидностью. Должны применяться универсальный дизайн и разумные приспособления, необходимые для самостоятельного и безопасного пользования учащимися с инвалидностью этими помещениями, включая пользование бассейном. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.10.8 *В образовательных учреждениях для учащихся с нарушением слуха во всех помещениях следует предусмотреть установку светового сигнализатора школьного звонка, а также световой сигнализации об эвакуации в случае экстремальных ситуаций *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.11 Здания вокзалов

4.3.11.1 Специальную зону ожидания и отдыха рекомендуется размещать на основном этаже на одном уровне с входом в здание вокзала и выходами к платформам (перронам, причалам) при обеспечении ясных, безопасных и коротких переходов между ними.

4.3.11.2 *Перроны для пассажиров должны быть удобны по высоте для посадки и высадки лиц, с нарушением ОДА, в том числе передвигающихся с помощью кресло-коляски. Перроны, не оборудованные подобными средствами, должны быть приспособлены для использования стационарных или передвижных подъемников для посадки и высадки лиц с инвалидностью *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК).*

4.3.11.3 В каждом ряду турникетов входа и выхода следует предусматривать не менее одного расширенного прохода для проезда кресла-коляски. Его следует размещать вне зоны контроля проездных билетов, оборудовать горизонтальными поручнями на расстоянии 1,2 м, выделяющими зону перед проходом, а также обозначать специальной символикой.

4.3.11.4 Площадь зон отдыха и ожидания для маломобильных групп населения в зданиях вокзалов, если она создается, определяется исходя из показателя не менее 2,1 м² на одно место. Часть диванов или скамей для сидения в залах следует располагать на расстоянии не менее 2,7 м напротив друг друга.

4.3.11.5 Места в специальной зоне ожидания и отдыха следует оборудовать индивидуальными средствами информации и связи: наушниками, подключаемыми к системам информационного обеспечения вокзалов; дисплеями с дублированием изображения информационных табло и звуковых объявлений; техническими средствами экстренной связи с администрацией, доступными тактильному восприятию; прочими специальными системами сигнально-информационного обеспечения (компьютеры, справки по телефону и т.п.).

4.3.11.6 *Для лиц с нарушением функций зрения на перронах должны быть установлены рельефные тактильные полосы контрастного цвета с контрастом не менее

70% (по шкале Коэффициента отражения света (КОС) цветов используемых материалов) и шириной не менее 0,6 м по всей длине платформы. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

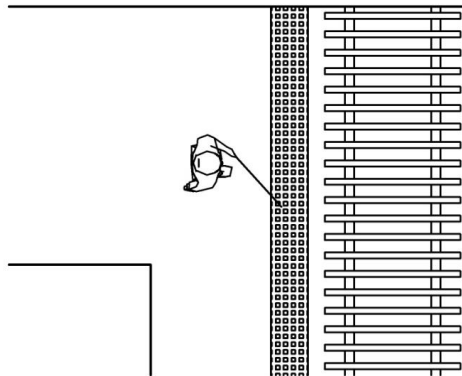

Рисунок 6 – Устройство тактильных предупреждений на перронах

4.3.11.7 В аэровокзалах в посадочных галереях с уровня второго этажа через каждые 9 м следует предусматривать горизонтальные площадки для отдыха размером не менее 1,5 м × 1,5 м.

При посадке в самолет с уровня земли для подъема или спуска (высадки) маломобильных групп населения следует предусматривать специальное подъемное устройство амбулаторный автолифт (амбулифт) и т.п.

4.3.11.8 На аэровокзалах рекомендуется предусматривать помещение для специальной службы сопровождения и помощи лицам с инвалидностью и другим маломобильным группам населения, а также зону хранения малогабаритных колясок, используемых для обслуживания лиц с инвалидностью, при прохождении регистрации, контроля, досмотра и в полете.

4.3.11.9 Регистрация билетов и оформление багажа для маломобильных групп населения без сопровождения должна осуществляться при необходимости за специальной стойкой высотой от уровня пола не более 0,85 м.

4.3.12 Объекты физкультурного - зрелищного, спортивного назначения

4.3.12.1 На трибунах спортивно-зрелищных сооружений должны быть предусмотрены места для зрителей, передвигающихся с помощью кресла-коляски из расчета не менее 1,5 % общего числа зрительских мест. При этом 0,5 % мест могут быть организованы путем временной трансформации (временного демонтажа) части кресел для зрителей *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.12.2 Обслуживающие помещения для занимающихся, включая лиц с инвалидностью, следует располагать в специальных павильонах или под трибунами, при этом их удаление от мест проведения физкультурно-спортивных занятий не должно превышать 150 м.

4.3.12.3 Ширину прохода между рядами, где сидят лица с инвалидностью на креслах-колясках, рекомендуется устанавливать в чистоте с учетом инвалидного кресла не менее 1,8 м (с местом для сидения -3,0 м) *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г.*

№41-НК).

4.3.12.4 На спортивных кортах минимум один доступный путь движения должен напрямую соединять обе стороны корта.

4.3.12.5 Необходимо наличие доступных раздевалок в следующих помещениях: медпунктах, помещениях для оказания первой медицинской помощи, комнатах для тренеров, судей, официальных лиц. Для этих помещений допускается наличие одной доступной универсальной раздевалки, рассчитанной на лиц обоего пола и оборудованной туалетом.

4.3.12.6 Если на трибунах спортивных и спортивно-зрелищных объектов предусматривается звуковая информация, то она должна дублироваться текстовой информацией.

4.3.13 Помещения для занятий физической культурой и спортом

4.3.13.1 Расстояние от любого места пребывания лица с инвалидностью в зальном помещении до эвакуационного выхода в коридор, фойе, наружу или до эвакуационного люка трибун спортивно-зрелищных залов не должно превышать 40 м.

4.3.13.2 Для ориентирования лиц с полной потерей зрения и слабовидящих рекомендуется вдоль стен зала у специализированных ванн бассейна и на входах в зал из помещений для переодевания и душевых устанавливать горизонтальные поручни на высоте от пола в пределах от 0,9 м до 1,2 м, а в залах с бассейном для детей - на уровне 0,5 м от пола.

4.3.13.3 В мелкой части ванны бассейна для лиц с инвалидностью с нарушением ОДА следует устраивать пологую лестницу с размерами, не менее: подступенков – 0,12 м и проступей – 0,4 м. Рекомендуется устраивать лестницу вне габаритов ванны (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.13.4 Обходная дорожка по периметру ванн должна быть шириной не менее 2 м в крытых и 2,5 м у открытых ванн. На площади обходной дорожки следует предусматривать места для хранения кресел-колясок.

Край ванны бассейна по всему периметру должен выделяться полосой, имеющей контрастную окраску по отношению к цвету обходной дорожки. Габариты бассейнов приведены в приложении П.

4.3.13.5 В помещениях раздевальных при спортивных сооружениях для занимающихся лиц с инвалидностью следует предусматривать:

- места для хранения кресел-колясок;
- индивидуальные кабины площадью каждая не менее 4 м², из расчета по одной кабине на трех одновременно занимающихся лиц с инвалидностью, пользующихся креслами-колясками;
- индивидуальные шкафы (не менее двух) высотой не более 1,7 м, в том числе для хранения костылей и протезов;
- индивидуальные шкафы для хранения одежды лиц с инвалидностью, пользующихся креслом-коляской, следует располагать в нижнем ярусе высотой не более 1,3 м от пола.

- скамью длиной не менее 3 м, шириной не менее 0,7 м и высотой от пола не более 0,5 м. Вокруг скамьи должно быть обеспечено свободное пространство для подъезда кресла-коляски. При невозможности устройства островной скамьи следует предусматривать вдоль одной из стен установку скамьи размером не менее 0,6 м × 2,5 м;

- размер прохода между скамьями в общих раздевальных должен составлять не менее 1,8 м.

4.3.13.6 Площадь в общих раздевальных на одно место для занимающегося лица с инвалидностью следует принимать не менее: в залах - 3,8 м², в бассейнах с залом подготовительных занятий - 4,5 м². Расчетная площадь на одного занимающегося лица с инвалидностью в раздевальных с хранением одежды в отдельном помещении гардеробной - 2,1 м². Площадь для индивидуальных кабин – от 4 м² до 5 м², общих раздевальных для лиц с инвалидностью с сопровождающим от 6 м² до 8 м².

4.3.13.7 Число душевых кабин для лиц с инвалидностью следует принимать из расчета - одна душевая сетка на трех занимающихся лиц с инвалидностью, но не менее одной.

4.3.13.8 В гардеробных следует применять единый шкаф для уличной и домашней одежды размером 0,4 м × 0,5 м в чистоте.

Индивидуальные шкафы для хранения одежды лиц с инвалидностью, пользующихся креслом-коляской, в раздевальных спортзалов следует располагать в нижнем ярусе, высотой не более 1,3 м от пола. При открытом способе хранения домашней одежды крючки в раздевальных должны устанавливаться на той же высоте. Скамьи в гардеробных (на одного инвалида) должны иметь в плане размеры 0,6 м × 0,8 м.

4.3.13.9 В комнате отдыха при раздевальных следует предусматривать дополнительную площадь из расчета не менее 0,4 м² на каждого из одновременно занимающихся лиц с инвалидностью на креслах-колясках, а комната отдыха при сауне должна быть площадью не менее 20 м².

4.3.13.10 Следует заглублять в нишу в стене поручень, которым оборудуется зал для занятий слепых. Стены залов должны быть абсолютно гладкими, без уступов. Все крепежные детали оборудования, регуляторов, электрических выключателей должны устанавливаться заподлицо с поверхностью стен или заглубляться.

4.3.13.11 *В помещениях для занятия спортом, для лиц, имеющих инвалидность по зрению, поверхность пола должна быть идеально ровной и гладкой, границы площадок для игр обозначаются рельефными наклеивающимися полосами (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.13.12 *В физкультурно-спортивном комплексе для занятий лиц, имеющих инвалидность, должно быть не менее двух ванн: для плавания (оздоровительного или спортивного) и для терапевтических занятий в воде (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.13.13 *В ваннах бассейнов, где возможны занятия спортсменов, имеющих ограничения по зрению, на обходных дорожках должны предусматриваться специальные полосы для информации и ориентации (*Изм.ред. -Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.13.14 Ширина полос ориентации для ванн - не менее 1,2 м. За ней должно быть установлено предупреждающее ограждение с поручнем на высоте не менее 1 м.

4.3.13.15 Предупредительная цветовая маркировка должна быть на входах и выходах из бассейна, границе борта, на центровке трамплинов и стартовых тумбочек.

4.3.13.16 Для получения различной звуковой информации и снижения уровня шума рекомендуется применять перфорированный или слоистый акустический потолок.

4.3.13.17 Рекомендуется устраивать лестницу вне габаритов ванны. Лестница должна иметь стационарные поручни. Ширина лестницы для спуска в воду должна быть не менее 0,9 м.

4.3.13.18 Для безопасного спуска в воду лиц с инвалидностью, чья подвижность целиком зависит от ортопедических устройств, следует предусмотреть установку желоба или специальных подъемников. Желоб может устанавливаться примерно на 0,5 м над уровнем обходной дорожки.

4.3.13.19 Подъемники для спуска лиц с инвалидностью из кресла-коляски в воду могут устанавливаться на обходной дорожке, крепиться к потолку или стене.

4.3.13.20 Терапевтические ванны следует оборудовать двигающимися подвесными вспомогательными средствами.

4.3.13.21 Вместо ножных проходных ванн у выхода из раздевальных в зал бассейна рекомендуется применять коврики, пропитанные антисептиками.

4.3.13.22 По внешней границе обходной дорожки следует предусматривать стационарные скамьи примерной высотой 0,5 м. На площади обходной дорожки следует предусматривать места для хранения кресел-колясок.

4.3.14 Здания и помещения культурно-просветительного, зрелищно-развлекательного назначения и религиозных организаций

4.3.14.1 *Залы театров должны включать в себя, как минимум, 1 % -1,5% посадочных мест, доступных для лиц, передвигающихся на кресле-коляске.

Установленные либо переносные сиденья в зале должны быть с задней спинкой и подлокотниками для пожилых людей и людей с ограниченными возможностями (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.2 *Пандусы в залах, ведущие к рядам в ярусных амфитеатрах, должны иметь перила по стенам и подсвет ступеней. При уклоне пандуса более 1:12 места для лиц, передвигающихся на креслах-колясках, следует предусматривать на ровном полу в первых рядах (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.3 *Места для лиц, имеющих инвалидность, в зрительных залах предпочтительнее располагать в отдельных рядах, имеющих самостоятельный путь эвакуации, не пересекающийся с путями эвакуации остальной части зрителей. В зрительных залах с числом мест 800 и более места для лиц, передвигающихся с помощью кресла-коляски, следует рассредоточивать в различных зонах, размещая их в непосредственной близости от эвакуационных выходов, но в одном месте не более трех.

Ширина проходов должна быть увеличена на ширину свободного проезда кресло-кресла-коляски 1,2 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.4 В зальных помещениях не менее двух рассредоточенных выходов должны быть приспособлены для прохода маломобильных групп населения.

4.3.14.5 *У мест или зон для зрителей, передвигающихся с помощью кресла-коляски в аудиториях с амфитеатром, зрительных и лекционных залах следует предусматривать меры безопасности в виде ограды, буферной полосы и т.п. (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.6 В аудиториях, зрительных и лекционных залах вместимостью более 50 человек, оборудованных фиксированными сидячими местами, необходимо предусматривать не менее 5 % кресел с вмонтированными системами индивидуального прослушивания.

4.3.14.7 * Места для лиц с нарушениями функций слуха следует размещать на расстоянии не более 3 м от источника звука или оборудовать специальными персональными приборами усиления звука.

Допускается применять в залах индукционный контур или другие индивидуальные беспроводные устройства. Эти места следует располагать в зоне хорошей видимости сцены и специалиста жестового языка (сурдопереводчика). Необходимость выделения дополнительной (с индивидуальным освещением) зоны для сурдопереводчика устанавливается заданием на проектирование (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.8 *Для подъема на сцену, кроме лестниц, должен быть предусмотрен стационарный (мобильный) пандус или подъемное устройство. Лестницы и пандусы, ведущие на сцену, должны иметь с одной стороны ограждения (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.9 *В зданиях цирков допускается использовать служебные входы для доступа зрителей к местам, расположенным на плоском полу перед первым рядом. Места для лиц с инвалидностью в залах цирков следует размещать вблизи эвакуационных люков в тех рядах, плоскость которых находится на одном уровне с фойе. В этом случае площадь прохода должна быть увеличена не менее чем до 2,2 м (в местах, где предполагается размещение лиц, передвигающихся на кресле-коляске) (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.10 С учетом потребностей посетителей-лиц с инвалидностью для музеев с выставочной площадью до 2000 м² рекомендуется расположение экспозиции в одном уровне.

4.3.14.11 Зону постоянной экспозиции следует создавать с анфиладным или кольцевым маршрутом движения. Тупиковая планировка нежелательна. Пандусы следует использовать для организации последовательного движения и одновременного осмотра экспозиции.

4.3.14.12 * Навесная витрина должна находиться на высоте, доступной для визуального восприятия с кресла-коляски (низ на отметке не более 0,85 м от уровня пола).

Горизонтальная витрина должна иметь под собой пространство для подъезда лица с инвалидностью в кресле-коляске.

У витрин на высоте 0,8 м необходимо устройство горизонтального поручня со скругленными углами. Для лиц, имеющих ограничения по зрению, вокруг экспозиционного стола следует предусмотреть предупредительную фактурную цветную

полосу шириной от 0,6 м до 0,8 м на уровне пола (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.13 Все элементы библиотеки, включая книжные полки, стойки приема книг, должны быть доступными для маломобильных групп населения. Рекомендуемое расстояние между книжными полками не менее 1 м в целях обеспечения легкого доступа и маневренности. Лампы должны устанавливаться над книжными полками с освещенностью не менее 200 люкс на примерную высоту 0,9 м.

4.3.14.14 *В библиотеках столы для чтения должны быть рассчитаны для лиц, передвигающихся на кресле-коляске, и иметь коленное пространство не менее 0,7 м. Стеллажи с книгами, стойки получения и возврата книг должны быть высотой не менее 1,2 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.14.15 В зоне обслуживания лиц с нарушениями функций зрения читательские места и стеллажи со специальной литературой рекомендуется оборудовать добавочным освещением. Необходимо предусматривать высокий уровень естественной освещенности этой читательской зоны (КЕО - 2,5 %), а уровень искусственного освещения читательского стола - не менее 1000 лк.

4.3.14.16 На территориях кладбищ и некрополей должен быть обеспечен доступ маломобильным группам посетителей: к участкам погребений и колумбариям; к административным, а также к бытовым и производственным зданиям и сооружениям для посетителей; мемориальным объектам общественного назначения.

4.3.14.17 Места поминаения следует предусматривать во всех видах усыпальниц, для каждого участка погребения, а также около братских могил, коллективных погребений, мест общественного поклонения, открытых колумбариев.

4.3.14.18 Все общественные религиозные здания и сооружения должны быть доступными для лиц с ограниченными возможностями. Рекомендуемое число мест для лиц с инвалидностью на креслах-колясках 2 на 100 мест, либо 2 % от общего количества мест.

4.3.15 Здания объектов по предоставлению услуг населению

4.3.15.1 *Общими требованиями к доступности основных групп помещений, где происходит прием маломобильных групп населения, являются:

- предпочтительное размещение их на уровне входа;
- обязательное наличие справочно-информационной службы возможное совмещение справочно-информационной службы и кабинета дежурного приема;
- помещения коллективного использования (конференц-залы, залы совещаний и т.п.) рекомендуется размещать не выше второго уровня (этажа).

При реконструкции или приспособлении здания, если невозможно полностью приспособить все помещения учреждений для доступа маломобильных групп населения, необходимо выделение части помещений, зон или мест для специализированного обслуживания маломобильных категорий посетителей с учетом возможного сопровождения, включая лиц, передвигающихся на кресле-коляске и лиц имеющих ограничения по зрению и слуху (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.15.2 *Залы судебных заведений должны быть доступны для всех категорий лиц с инвалидностью.

На скамье присяжных должно быть предусмотрено место для кресла-коляски. Места истца и адвоката, включая кафедру, должны быть доступными.

В зале должно быть предусмотрено место для специалиста жестового языка, удобное для ведения перекрестного опроса всеми участниками судебного процесса. Места для подсудимых, передвигающихся с помощью кресла-коляски, шириной не менее 1,5 м *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.15.3 В помещениях приема на несколько мест обслуживания должно быть доступным для маломобильных посетителей одно из мест обслуживания или несколько мест обслуживания, скомпонованных в общую зону.

4.3.15.4 *Помещения банковских учреждений, которые следует проектировать с учетом доступности для маломобильных клиентов:

- кассовый блок (кассовый зал и депозитарий);
- операционный блок (входная группа помещений, операционный зал и кассы);
- вспомогательные и обслуживающие помещения (комнаты переговоров с клиентами и оформления кредита, вестибюль, аван-вестибюль, бюро пропусков).

Данные положения для указанных помещений банковских учреждений также распространяются на помещения в зданиях иных учреждений и организаций, предназначенных для операционно-кассового обслуживания маломобильных групп населения *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.16 Обеспечение безопасности зданий при эксплуатации

4.3.16.1 *В общественных зданиях, перечисленных в таблице 1, все эвакуационные выходы следует проектировать с возможностью самостоятельной эвакуации маломобильных групп населения без наличия электричества и работающих ассистивных устройств. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

4.3.16.2 *Полы и стены должны иметь контрастный тон с контрастом не менее 70% (по шкале Коэффициента отражения света (КОС) цветов используемых материалов), или, как альтернатива, плинтуса должны обеспечить четкое разграничение между полом и стенами за счет использования контрастного цвета. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.16.3 Рекомендуется избегать полированной или отражающей поверхности пола, так как это может вводить в заблуждение людей со слабым зрением.

4.3.16.4 В зданиях и помещениях, доступных для маломобильных групп населения, перепад освещенности между соседними помещениями и зонами не должен быть более 1:4.

4.3.16.5 *Тактильные средства, выполняющие предупредительную функцию на покрытии пешеходных путей на участке, следует размещать не менее чем за 0,6 м до объекта информации или начала опасного участка, изменения направления движения, входа и т.п. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)*.

4.3.16.6 При ширине лестничного марша на основных входах в здание 2,5 м и более следует дополнительно предусматривать разделительные поручни.

4.3.16.7 Марш открытой лестницы не должен быть менее 3 ступеней и не должен превышать 12 ступеней.

4.3.16.8 Вдоль обеих сторон всех пандусов и лестниц, а также у всех перепадов высот горизонтальных поверхностей необходимо устанавливать ограждения с поручнями. Поручень перил с внутренней стороны лестницы должен быть непрерывным по всей ее высоте. Перила устанавливаются на высоте от 0,8 м до 0,9 м. Перила должны продолжаться на верхнем и нижнем уровне пандуса на расстояние не менее 0,3 м.

4.3.16.9 Пандусы, не прилегающие к стене, должны быть защищены бордюрами, перилами, расстояние от нижнего уровня пандуса до защитных перегородок поручней не должно превышать 0,075 м. Оптимальные габариты держателей поручней указаны в приложении Р.

4.3.16.10 *Пандус, служащий путем эвакуации со второго и выше этажей, должен быть непосредственно связан с выходом наружу из здания, сооружения.

Пандусы при перепаде высот в 3,0 м и более следует заменять лифтами. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 г. №57-НК)*

4.3.16.11 В качестве зон безопасности допускается использовать холлы лифтов для транспортирования пожарных подразделений, а также холлы лифтов, используемых маломобильными группами населения. Эти лифты должны быть оснащены системами автоматизации и противоподымовой защиты в соответствии с требованиями, предъявляемыми к лифтам для транспортирования пожарных подразделений. Данные лифты могут использоваться для спасения лиц с инвалидностью во время пожара.

4.3.16.12 В состав зоны безопасности может включаться площадь примыкающей лоджии или балкона, отделенных противопожарными преградами от остальных помещений.

4.3.16.13 Объекты, лицевой край поверхности которых расположен на высоте от 0,7 м до 2,1 м от земли в нормированной ширине пути, не должны выступать за плоскость вертикальной конструкции более чем на 0,1 м, а при их размещении на отдельно стоящей опоре - более 0,3 м. Формы и края подвесного оборудования должны иметь скругления.

4.3.16.14 На объектах с постоянным проживанием или временным пребыванием лиц с девиантным поведением на дверях эвакуационных выходов допускается применение электромагнитных замков с учетом их экстренного разблокирования.

4.3.16.15 Над входом в эти помещения рекомендуется устанавливать световые мигающие оповещатели, срабатывающие при нажатии тревожной кнопки.

4.3.16.16 Участки пола на путях движения на расстоянии 0,6 м перед лестничными маршами, дверными проемами, а также перед поворотом коммуникационных путей должны иметь предупреждающую рифленую и/или контрастно окрашенную поверхность на всю ширину марша, проёма. Рекомендуется предусматривать световые маячки.

4.3.16.17 Ширина дверных и открытых проемов в стене, а также выходов из помещений должна быть не менее 0,9 м. При глубине откоса открытого проема более 1,0 м ширину проема следует принимать по ширине коммуникационного прохода, но не менее 1,2 м.

4.3.16.18 Двери в помещения на путях движения не должны иметь порогов, а

при необходимости их устройства, в соответствии с заданием на проектирование высота каждого уровня порога не должна превышать 0,014 м.

4.3.16.19 *Следует применять различный по цвету материал ступеней лестниц и горизонтальных площадок перед ними.

Возможно применение для ориентации и помощи лицам, имеющим ограничения по зрению, защитного углового профиля на каждой ступени по ширине марша.

Кромки ступеней или поручни лестниц на путях эвакуации рекомендуется окрашивать краской, светящейся в темноте или на них наклеивать световые ленты (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.16.20 *Разметку на стенах рекомендуется выполнять шириной не менее 150 мм и иметь на путях, ведущих к выходу, слева - светлый фон с темными буквами и символами, а справа - темный фон со светлыми буквами и символами. Контраст разметки тонов и фона должен быть не менее 1:4. Высота размещения полос разметки - от 0,9 м до 1,6 м.

Рекомендуемая высота разметки на стенах на уровне глаз пользователя - от 1,2 м до 1,6 м (*Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК*).

4.3.16.21 Указатели, информационный материал должны быть напечатаны большими буквами, выделены жирным шрифтом, буквы должны контрастировать с цветом фона. Информация также должна быть доступной и в других форматах, включая шрифт Брайля, или аудио-версию материала для удобства использования лицами с нарушениями функций слуха.

4.3.16.22 Для лиц с нарушениями функций зрения, пожилых, вывески, указатели и знаки являются важным элементом ориентации в крупных общественных зданиях. Поэтому все вывески в здании должны быть понятными и доступными. Вывески должны быть установлены на уровне глаз на высоте от 1,4 м до 1,5 м от уровня пола.

4.3.16.23 Знаки и символы должны иметь размеры, соответствующие расчетному расстоянию распознавания: на расстоянии до 20 м высота и ширина знака должны быть не менее 0,3 м, на расстоянии 100 м – не менее 1,5 м. Размеры знаков, которые могут восприниматься с расстояний, имеющих промежуточные значения, следует определять по интерполяции.

4.3.16.24 Буквы и цифры, изображаемые на знаках, должны иметь пропорции в пределах отношения ширины к высоте от 3:5 до 1:1, а отношение ширины штрихов к их высоте от 1:5 до 1:10.

Высота прописных букв надписей на указателях, размещенных на высоте от пола до нижней кромки указателя более 2 м, должна быть не менее 0,075 м.

4.3 Конструктивные решения

4.4.1 Надежность и устойчивость зданий обеспечивается путем расчета конструкций в соответствии с требованиями действующих нормативных документов.

4.4.2 При разработке проектной документации на реконструкцию, усиление и восстановление зданий и сооружений существующей застройки следует учитывать:

а) результаты обследования, характеризующие конструктивные решения и фактическое состояние зданий и сооружений, а также действительные физико-

механические характеристики материалов и параметры конструкций;

б) качественные и количественные оценки соответствия конструктивных решений зданий и сооружений расчетным и конструктивным требованиям действующих норм.

4.4.3 При проектировании зданий и сооружений следует:

- принимать объемно-планировочные и конструктивные решения, обеспечивающие, как правило, симметричность и регулярность распределения масс и жесткостей в плане и по высоте зданий и сооружений;

- применять материалы, конструкции и конструктивные схемы, обеспечивающие наименьшие значения сейсмических нагрузок на здания и сооружения;

- отдавать предпочтение многократно статически неопределимым конструктивным системам;

- предусматривать конструктивные мероприятия, обеспечивающие устойчивость и геометрическую неизменяемость конструктивных систем при развитии в конструкциях и соединениях пластических деформаций и исключаяющие возможность их хрупкого разрушения;

- конструировать стыковые соединения, опорные элементы и узлы таким образом, чтобы они обеспечивали передачу усилий и совместную работу несущих конструкций во время землетрясения;

- располагать стыки между несущими элементами вне зоны максимальных усилий.

4.4 Проектирование инженерных сетей

4.5.1 Система водоснабжения в зданиях, доступных для маломобильных групп населения, должна устанавливаться и эксплуатироваться в соответствии с требованиями СП РК 4.01-101.

4.5.2 Системы отопления, вентиляции и кондиционирования в зданиях, доступных для маломобильных групп населения, должны проектироваться в соответствии с требованиями СП РК 4.02-101.

4.5.3 Электрические сети, включая сети наружного освещения в зданиях, доступных для маломобильных групп населения, должны проектироваться в соответствии с требованиями СП РК 2.04-104 и других действующих документов.

5 ЭКОНОМИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ

5.1 Сокращение энергопотребления

5.1.1 При проектировании в целях энергосбережения рекомендуется свести к минимуму убыток тепла, достичь этого можно путем уменьшения соотношения площади к объему здания.

5.1.2 В целях сокращения энергопотребления вводимое в эксплуатацию здание домов-интернатов предпочтительно оборудовать:

- отопительными приборами, используемыми в местах общего пользования, лифтами с классом энергетической эффективности не ниже первых двух (в случае, если классы

установлены);

- устройствами автоматического регулирования подачи теплоты на отопление, установленными на вводе в здание, строение, сооружение, а также по фасадной или части здания;

- термостатами и измерителями расхода потребляемой тепловой энергии, установленными на отопительных приборах;

- теплообменниками для нагрева воды на горячее водоснабжение с устройством автоматического регулирования ее температуры;

- устройствами автоматического снижения температуры воздуха в помещениях в неиспользуемое время в зимний период;

- устройствами, позволяющими снижать пиковую нагрузку в системах холодоснабжения за счет использования охлаждаемых перекрытий для аккумуляции холода в ночное время;

- энергосберегающими осветительными приборами в местах общего пользования;

- оборудованием, обеспечивающим выключение освещения при отсутствии людей в местах общего пользования (датчики движения, выключатели);

- дверными доводчиками;

- второй дверью в тамбурах входных групп, обеспечивающей минимальные потери тепловой энергии, или вращающимися дверями;

- ограничителями открывания окон.

5.1.3 В зданиях рекомендуется обеспечить:

- доступ к дневному освещению путем правильной ориентации здания по сторонам света;

- максимально уменьшить пространства, не доступные для дневного света.

5.2 Рациональное использование природных ресурсов

5.2.1 При посадке деревьев необходимо учитывать климатические условия, тип почвы, количество осадков, направление ветра, техническое обслуживание растений.

5.2.2 В целях обеспечения рационального использования строительного материала, необходима переработка утилизированного материала.

5.2.3 Для переработки строительного материала на стройплощадке рекомендуется четко разграничивать место сбора материала для переработки, утилизации и повторного использования.

5.2.4 Для снижения водопотребления необходимо:

- использование в системе слива очищенной или дождевой воды с предварительной очисткой и обеззараживанием;

- установка счетчиков горячей и холодной воды для каждого потребителя;

- установка ограничителей расхода воды;

- высадить растения, требующие минимального полива;

- высадить на территории участка растения, приспособленные к местному климату, и использовать для их полива очищенную или дождевую воду;

СП РК 3.06-101-2012*

- максимально утилизировать канализационные использованные воды, производить их очистку и повторно использовать.

Приложение А
(информационное)

Габариты кресла-коляски, используемой лицами с инвалидностью

Размеры в мм

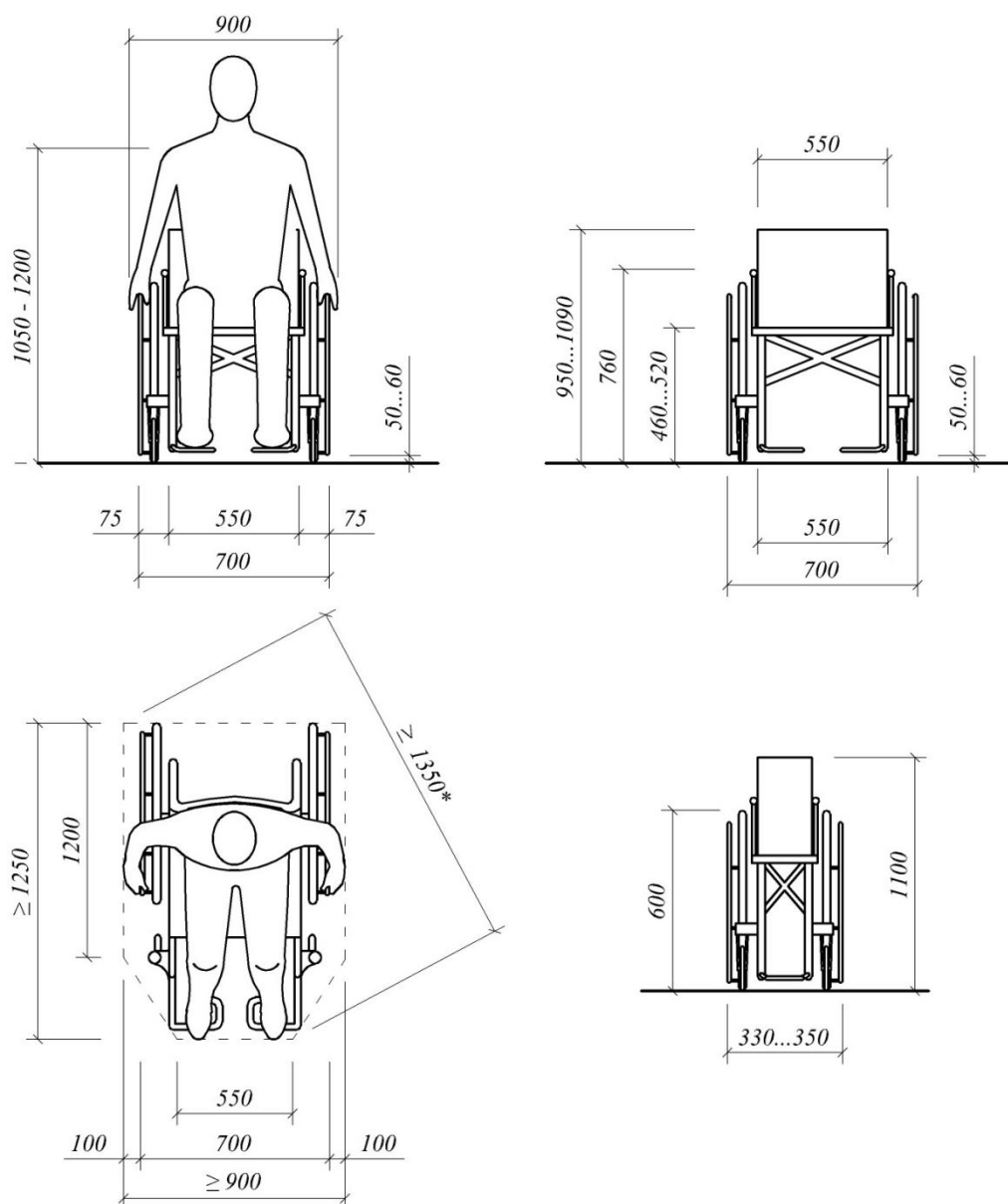

Рисунок А.1 - Кресло-коляска для взрослых

Приложение Б
(информационное)

Зоны досягаемости для лиц с инвалидностью, использующих кресла-коляски

Размеры в мм

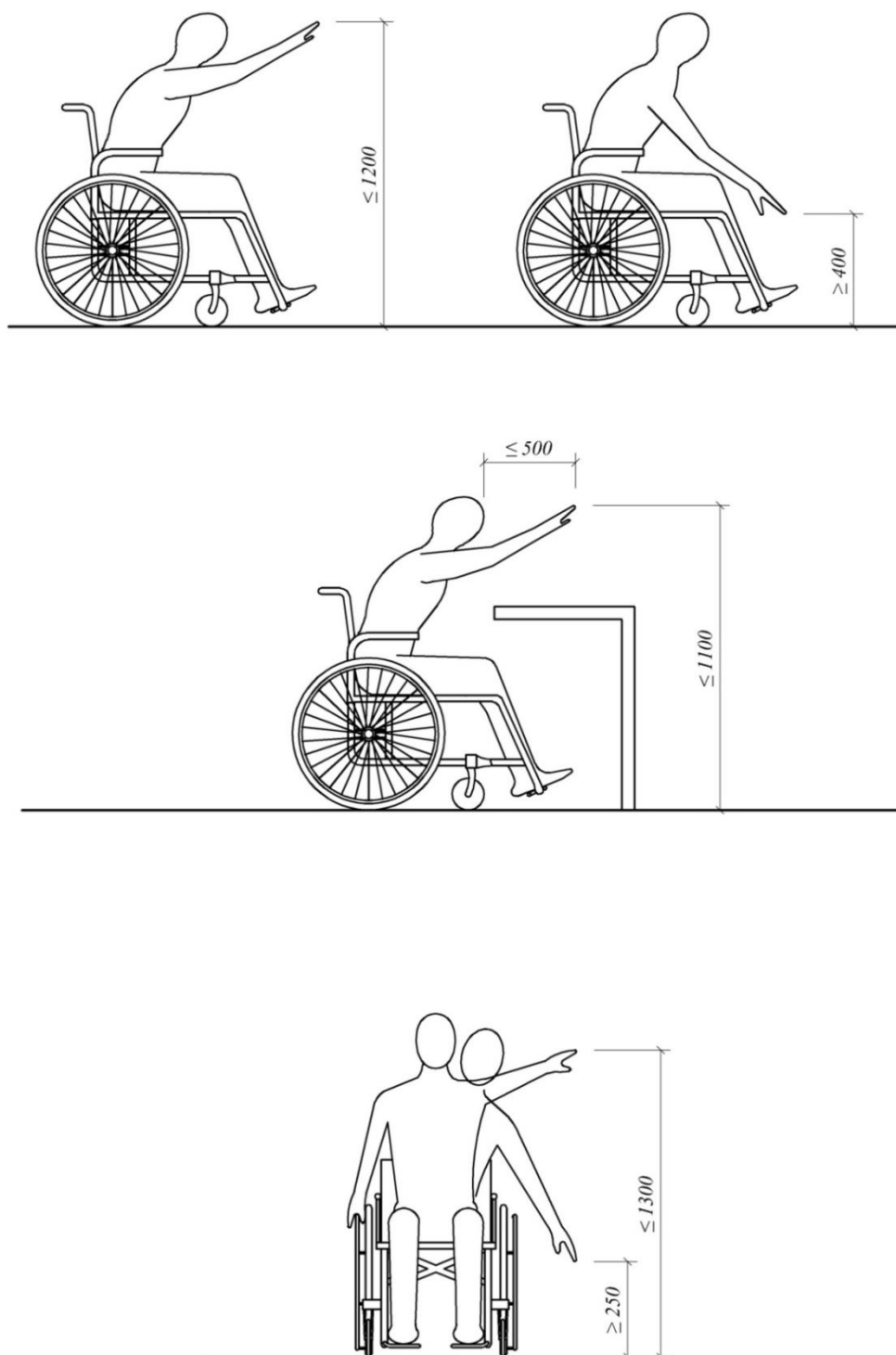

Рисунок Б.1 – Параметры досягаемости при фронтальном доступе в сидячем положении

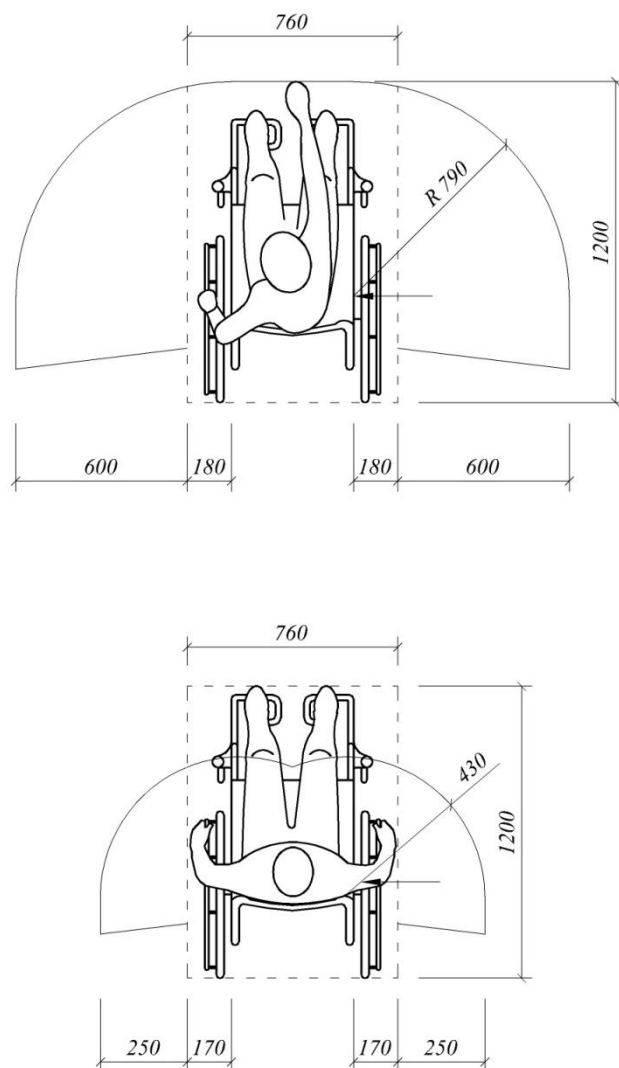

Рисунок Б.2 – Радиус доступности для людей на креслах-колясках

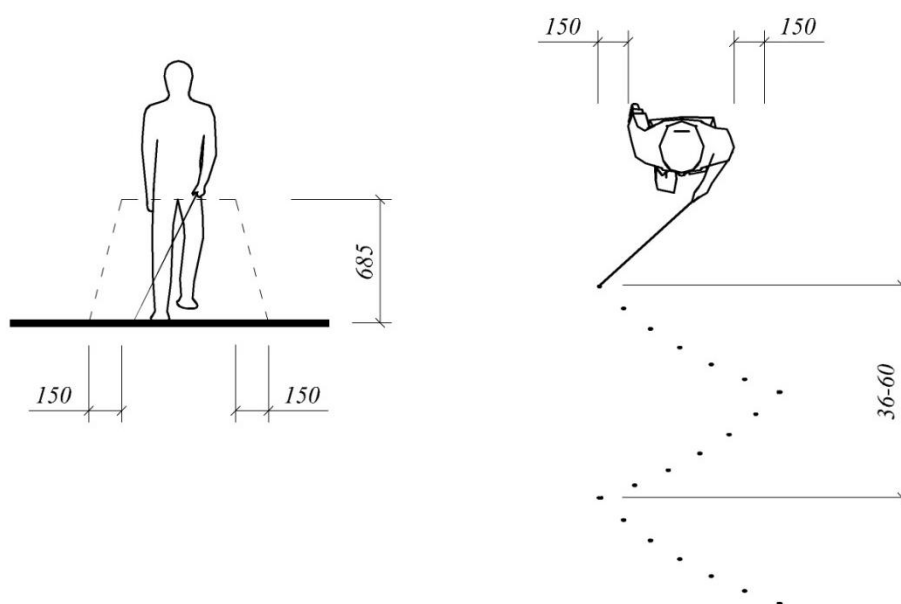

Рисунок Б.3 – Оптимальные габариты полосы движения

Приложение В
(информационное)

**Пространства, необходимые при маневрировании лиц с инвалидностью,
использующих кресла-коляски**

Размеры в мм

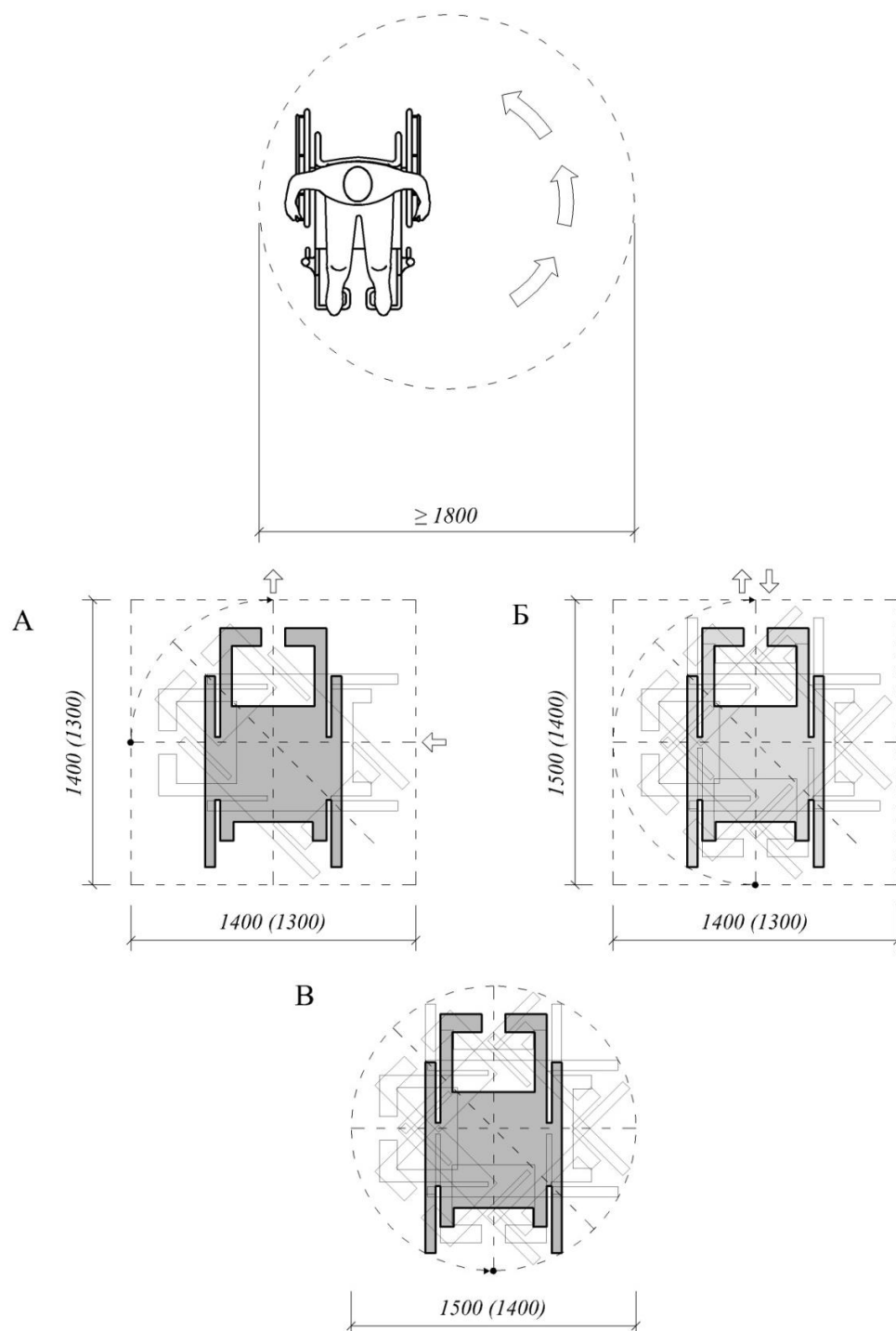

Рисунок В.1 - Габариты занимаемой зоны при вращении кресла-коляски

Приложение Г
(информационное)

Устройство парковочных мест с учетом доступности для маломобильных групп населения

Размеры в мм

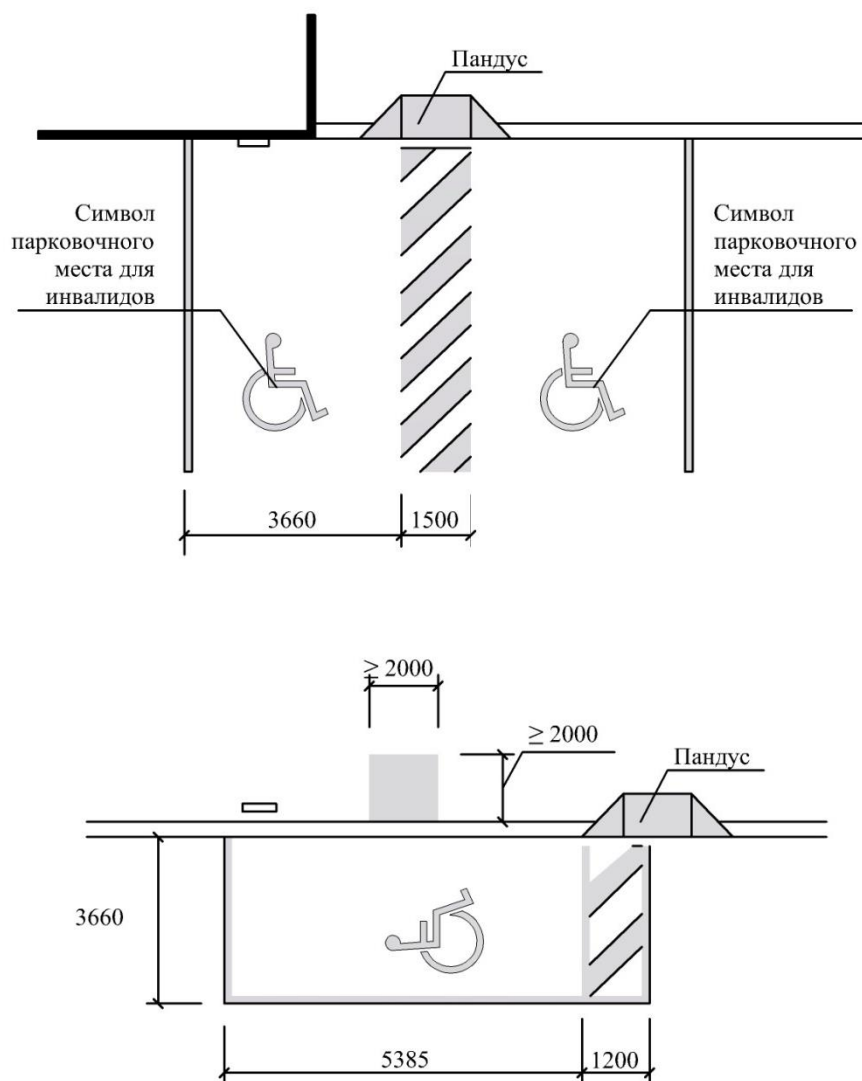

Рисунок Г.1 – Парковочные места для маломобильных групп населения

Приложение Д
(информационное)

Вертикальные преграды

Размеры в мм

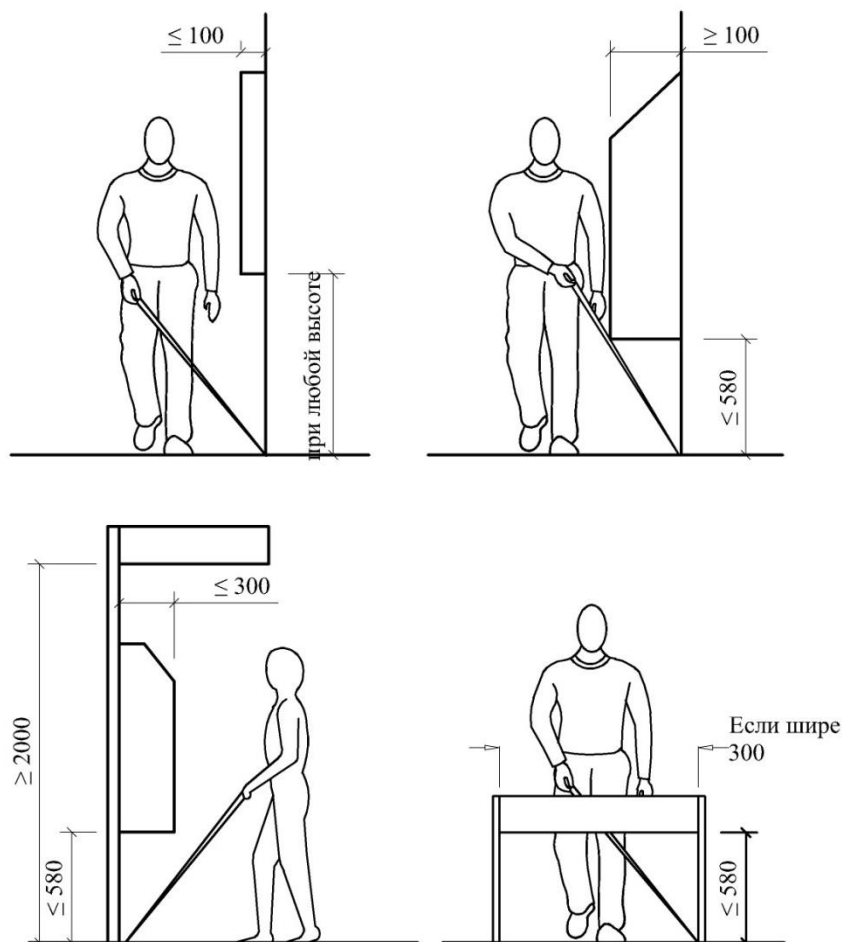

Рисунок Д.1 – Устройство вертикальных преград на путях движения маломобильных людей

Приложение Е
(информационное)

**Устройство общественных телефонов и торговых автоматов с учетом
доступности для маломобильных групп населения**

Размеры в мм

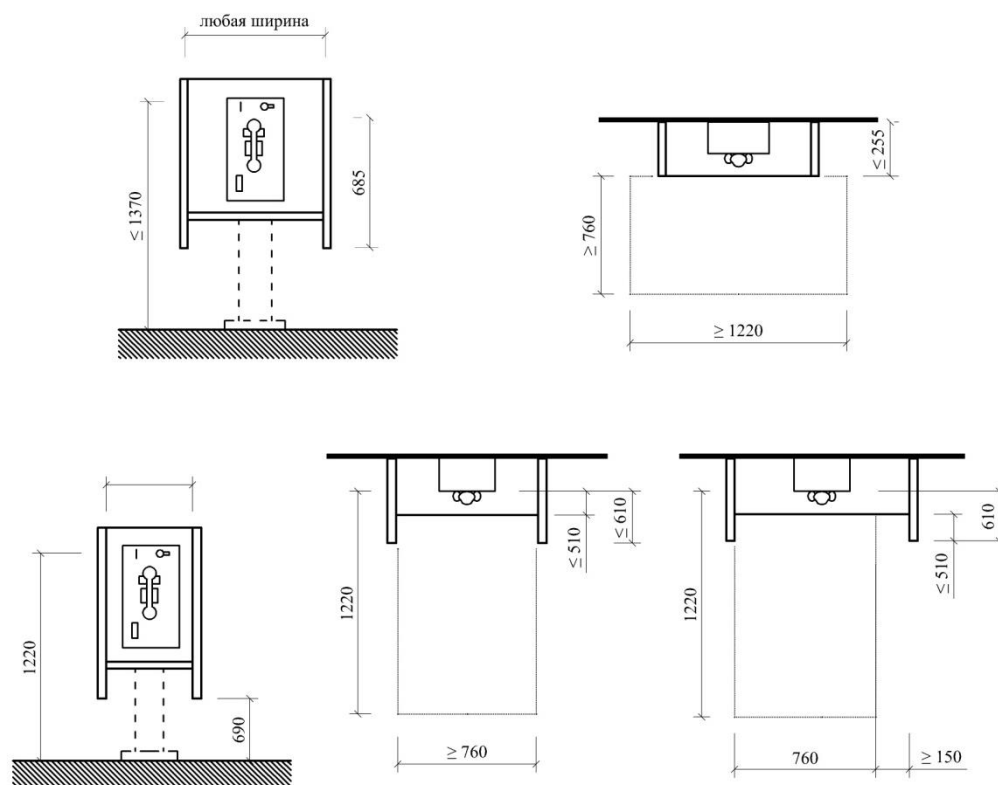
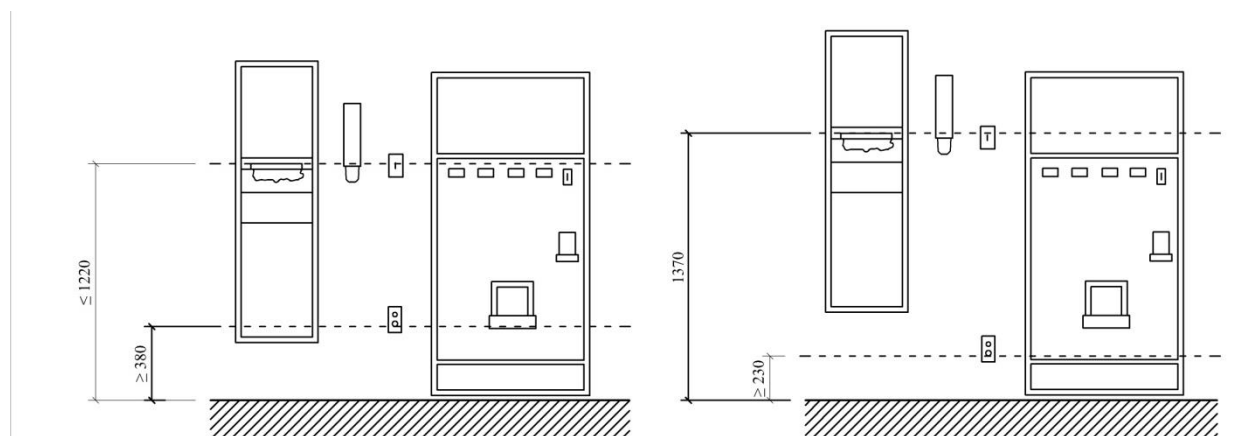

Рисунок Е.1 - Габариты общественных телефонов

**Рисунок Е.2 - Устройство торговых автоматов с учетом доступности для
маломобильных групп населения**

Приложение Ж
(информационное)

Размеры и расположение дверей

Размеры в мм

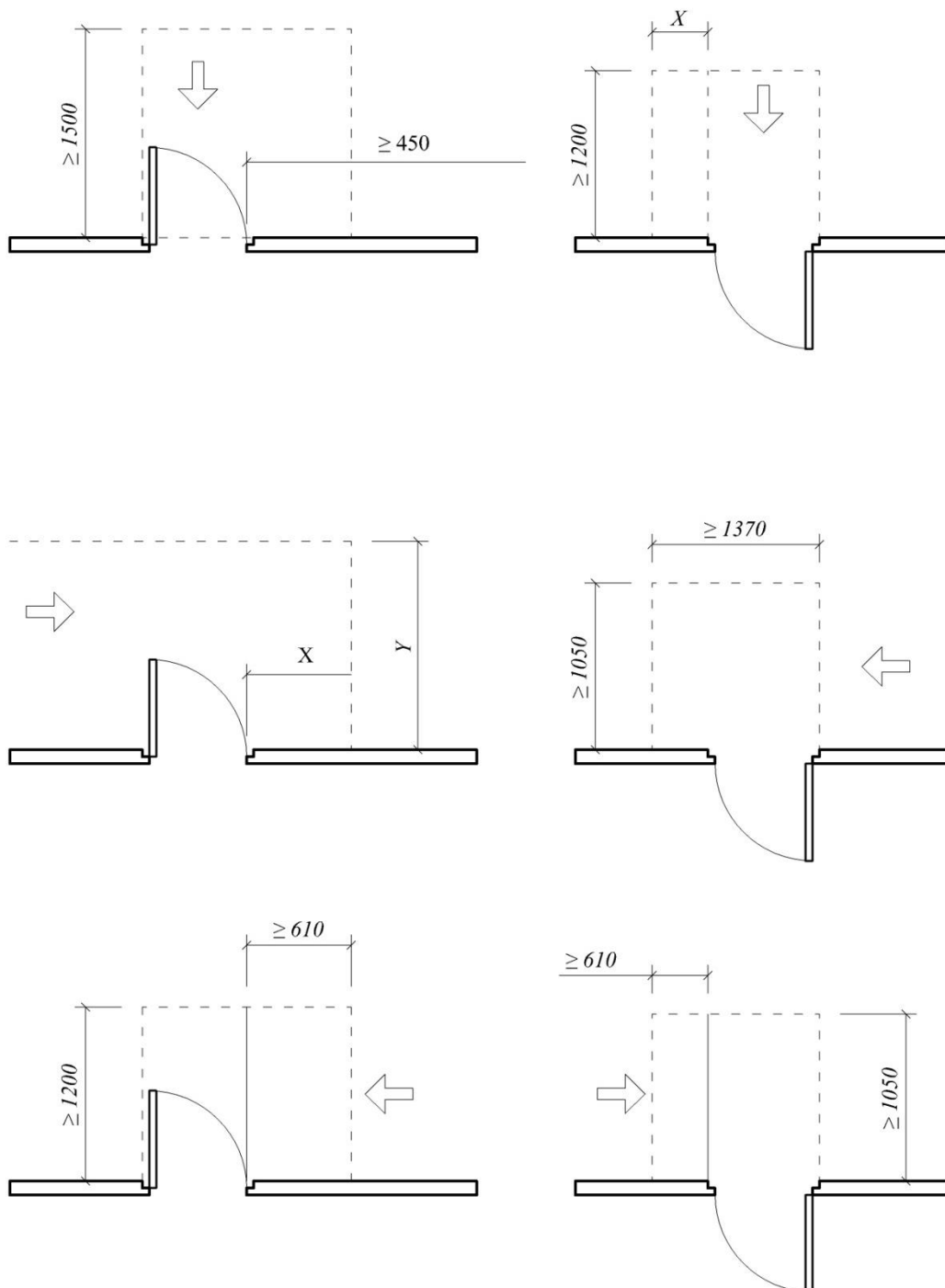

Рисунок Ж.1 – Варианты расположения и параметров дверей с учетом проезда лиц с инвалидностью на креслах-колясках

Приложение И
(информационное)

Пандусы, лестницы

Размеры в мм

Рисунок И.1 - Варианты устройства пандусов, лестниц

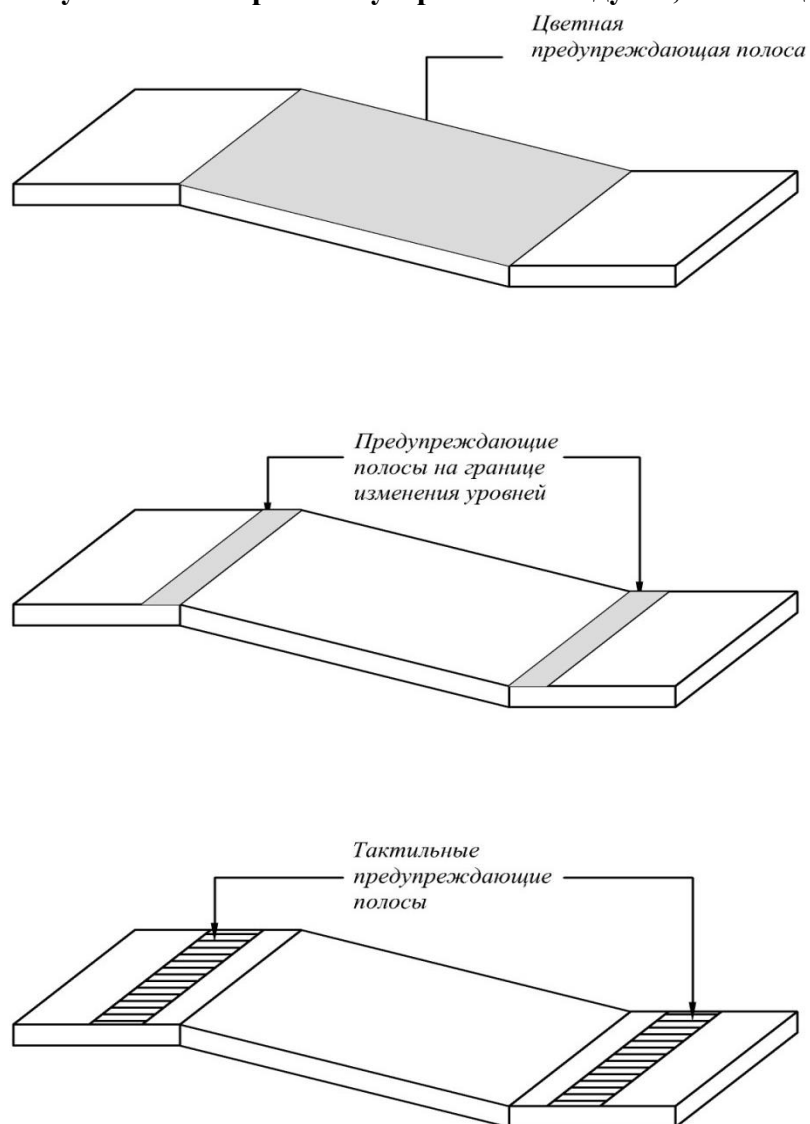

Рисунок И.2 - Устройство предупреждающих полос на пандусах

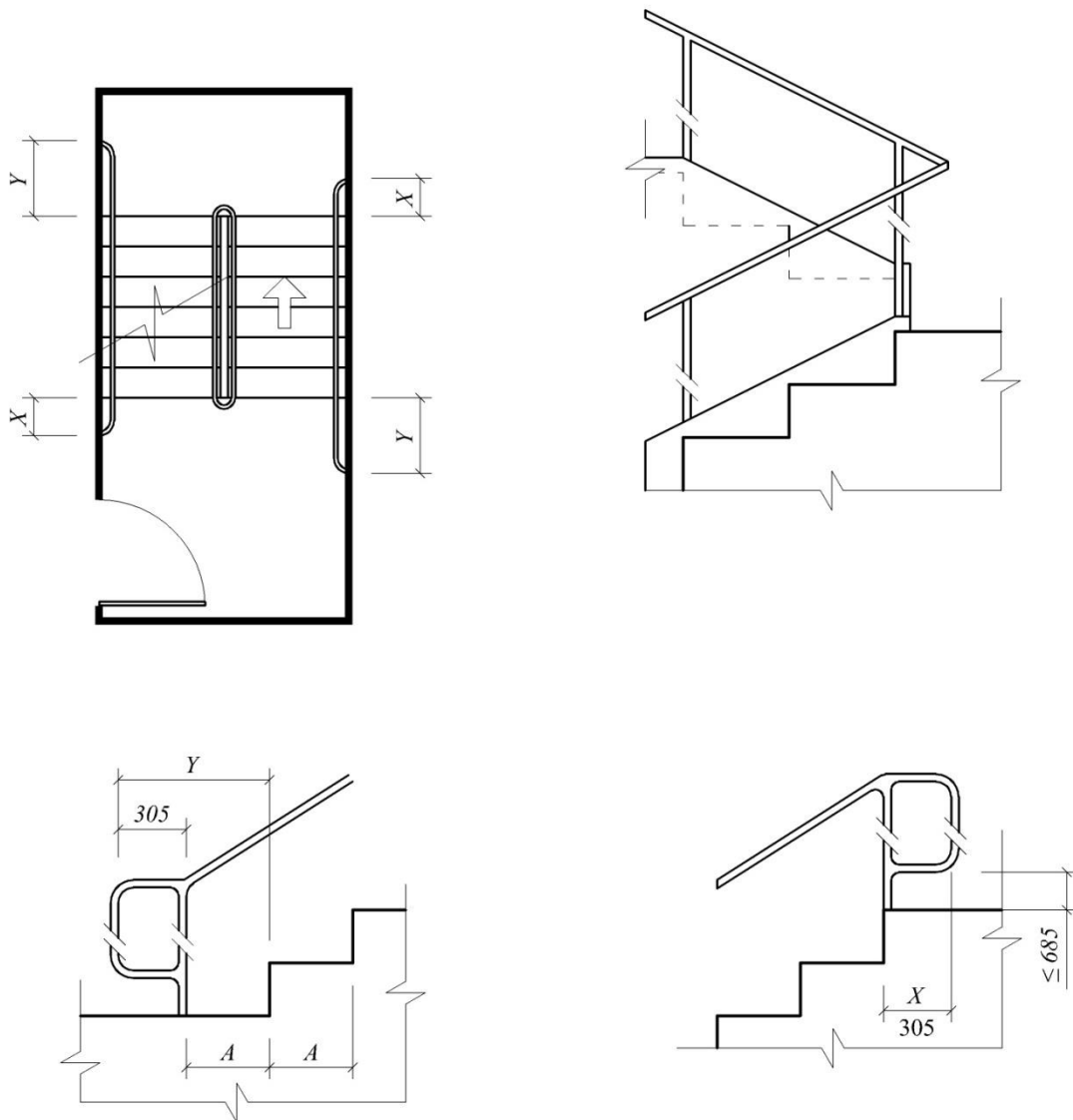

Рисунок И.3 - Устройство поручней на лестницах

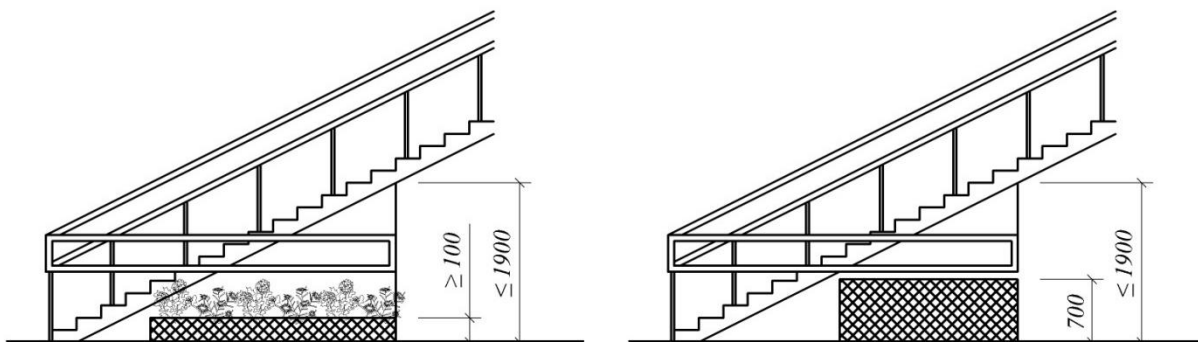

Рисунок И.4 - Предохранение от непроизвольного попадания в подлестничное пространство

Приложение К
(информационное)

Символы

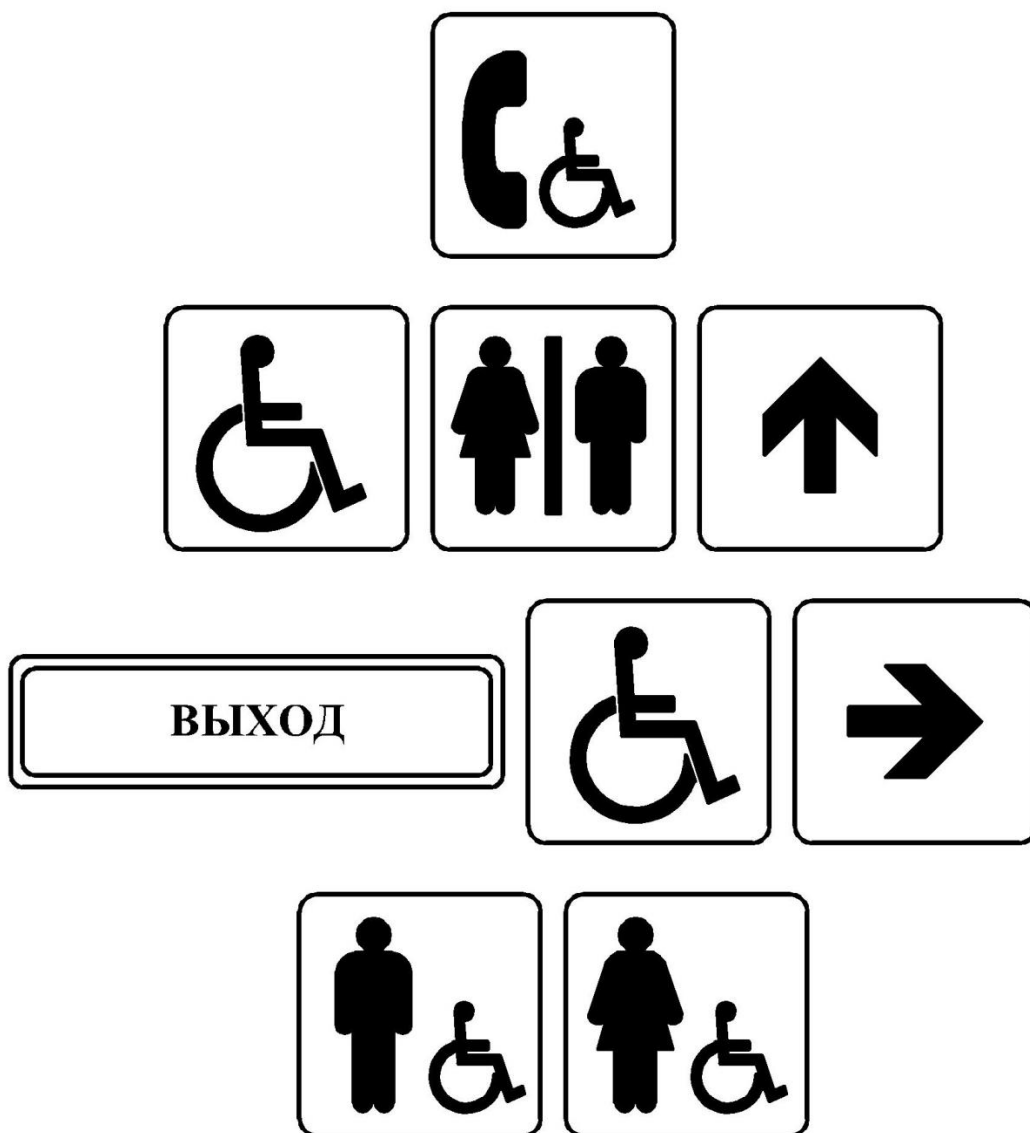

Рисунок К.1 - Международные символы доступности

Приложение Л
(информационное)

Лифты

Л.1 Параметры лифтов, доступных для маломобильных групп населения

Размеры в мм

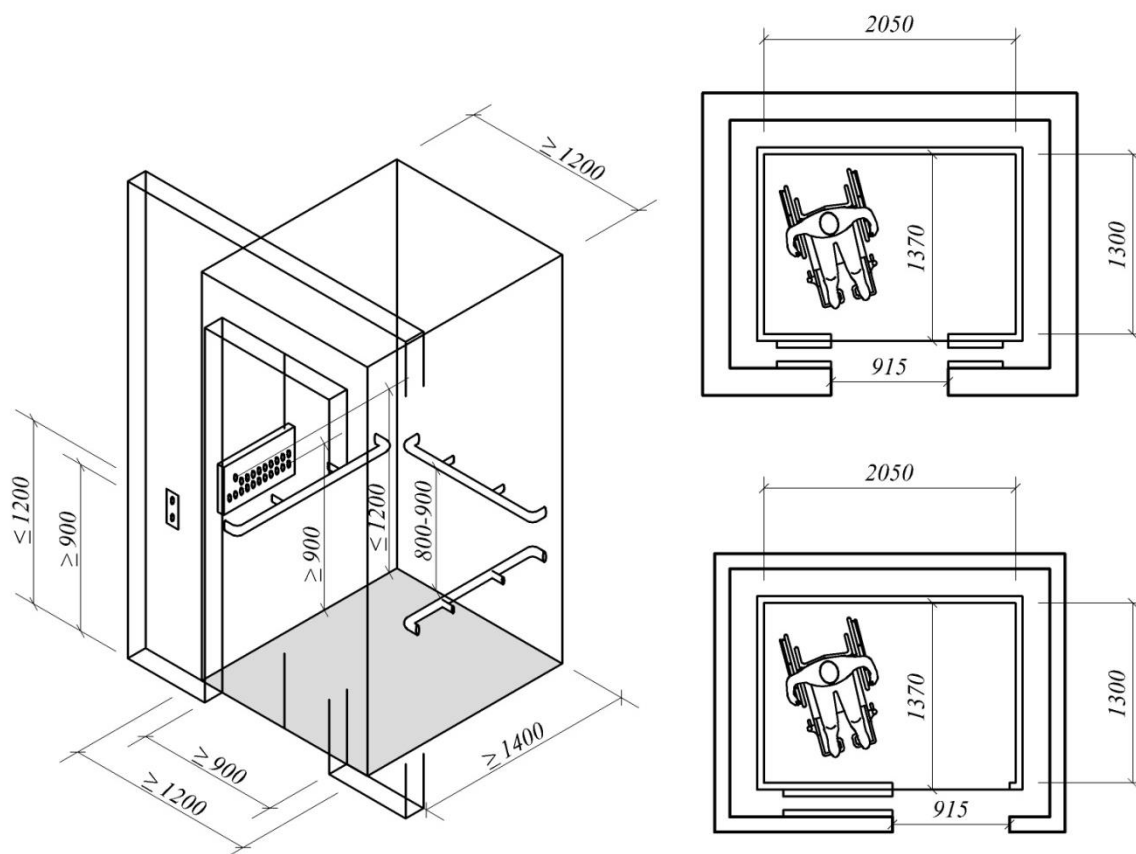

Рисунок Л. 1 - Минимальные габариты лифтов

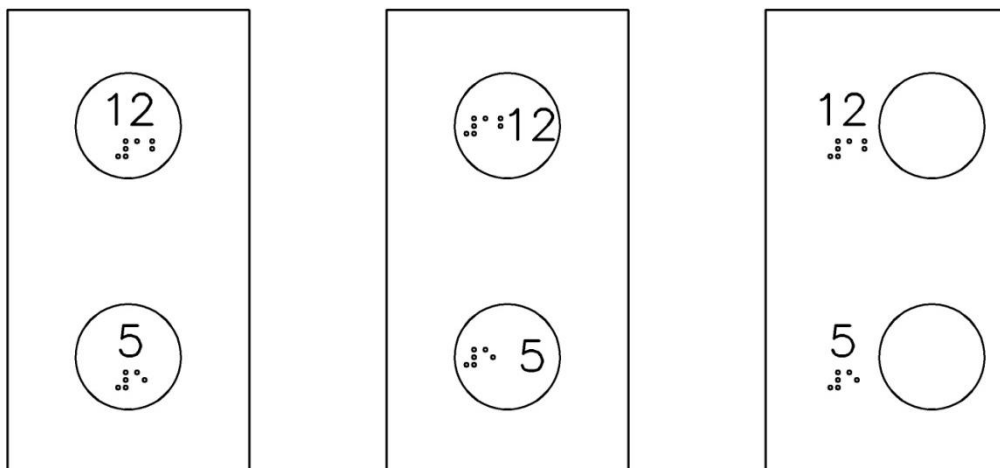

Рисунок Л.2 - Оборудование лифтов

Л.2 Расчет количества лифтов, необходимых для спасения лиц с инвалидностью из зон безопасности

2.1 Необходимое число лифтов n , доступных для лиц с инвалидностью и используемых для их спасения в случае пожара в здании, определяется по формуле:

$$n = T_p / T_{cn}, \quad (\text{Л.2.1})$$

где T_p - расчетное время спасения одним лифтом, с.;

T_{cn} - допустимое время спасения, равное 10 мин.

Лифт для транспортирования пожарных подразделений может быть использован для спасения лиц с инвалидностью во время пожара.

2.2 Расчетное время спасения T_p определяется по формуле:

$$T_p = TK \quad (\text{Л.2.2})$$

где T - время кругового рейса лифта при спасении лиц с инвалидностью, с, определяемое по формуле (Л.2.3);

K - расчетное число рейсов, необходимое для спасения лиц с инвалидностью, определяемое по формуле (Л.2.4),

$$T = 2 \sum H_i / mV + 93 \quad (\text{Л.2.3})$$

где $\sum H_i$ - сумма отметок уровней этажей, с которых будет проводиться спасение лиц с инвалидностью, относительно уровня первого этажа, м;

m - число этажей, с которых будет проводиться спасение лиц с инвалидностью;

V - номинальная скорость лифта, м/с;

$$K = 1,43 \Sigma M / E \quad (\text{Л.2.4})$$

где ΣM - суммарное количество лиц с инвалидностью и сопровождающих их людей, чел., приведенное в задании на проектирование;

E - номинальная вместимость лифта, чел.

Приложение М
(информационное)

Обустройство санитарных узлов с учетом доступности для маломобильных групп населения

Размеры в мм

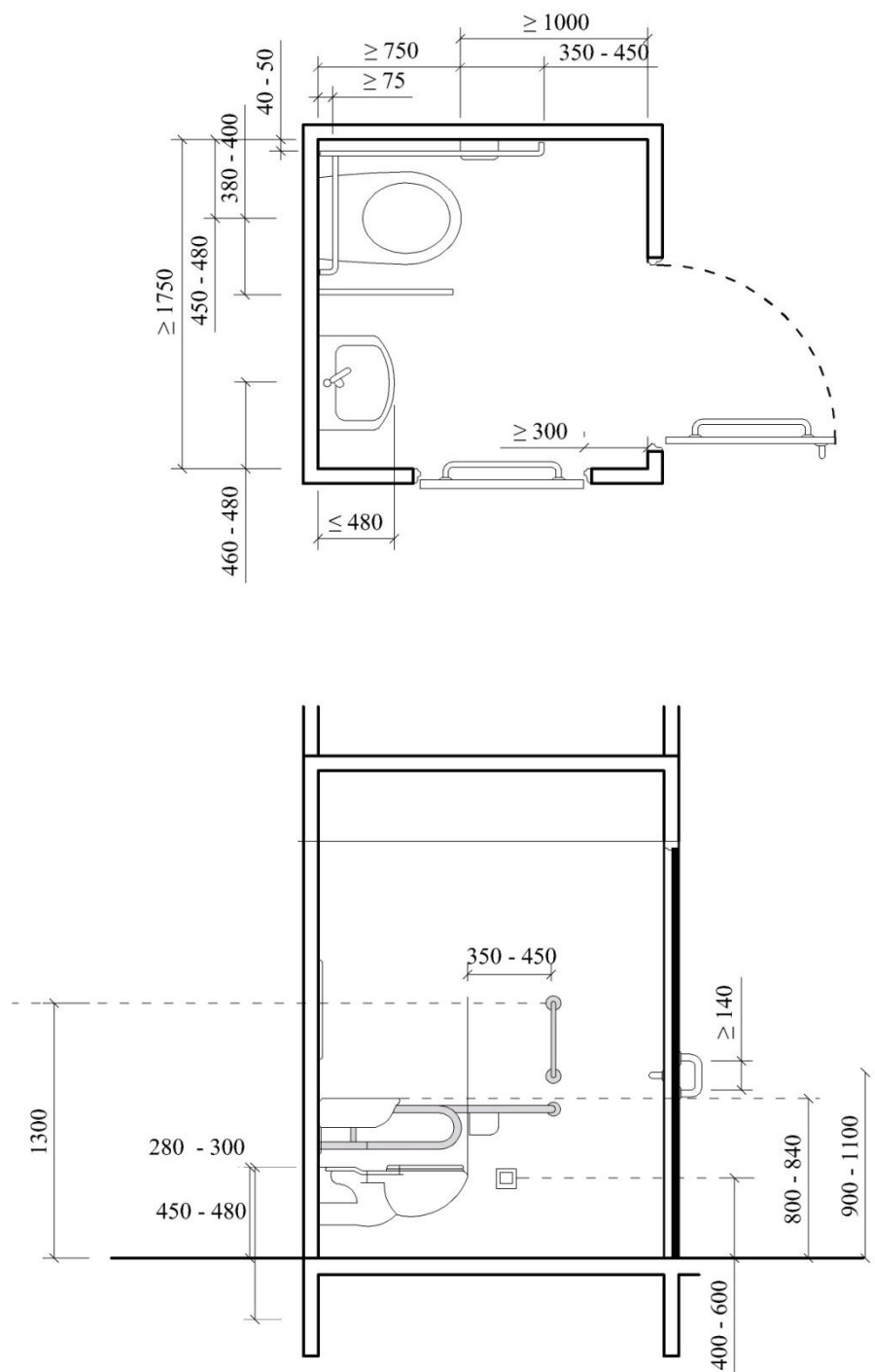
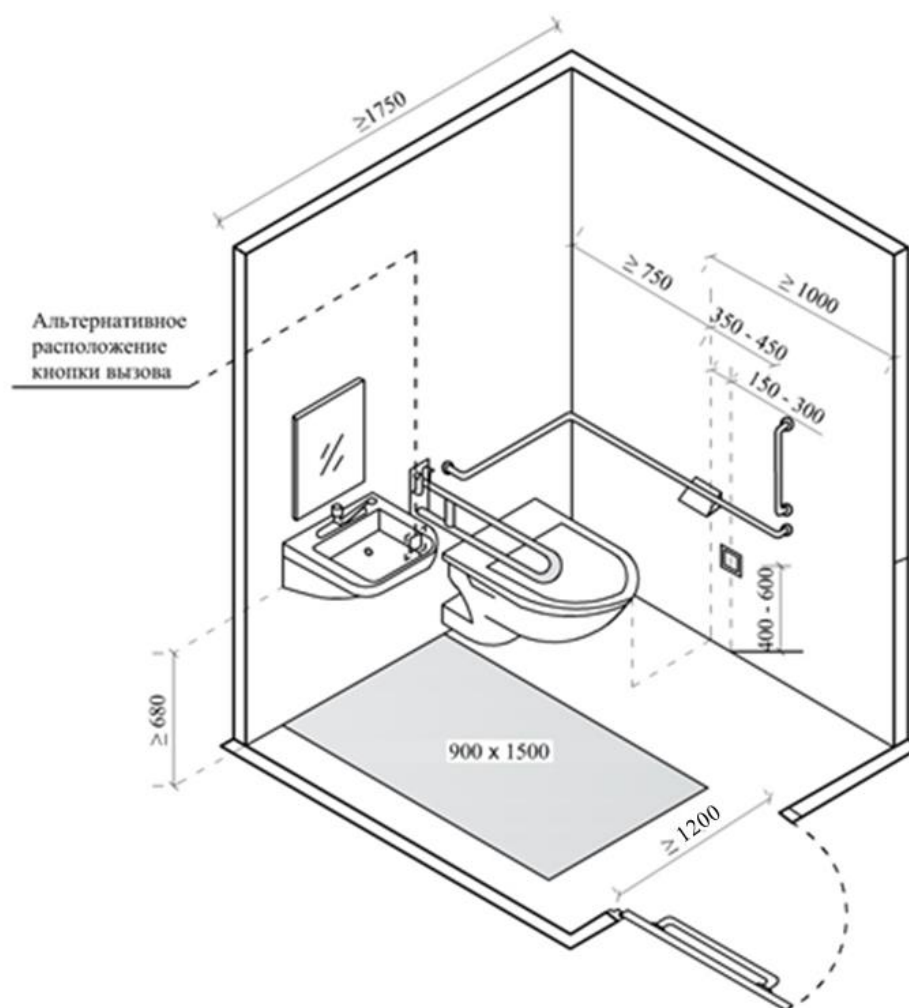

Рисунок М.1 – Ориентировочные параметры туалетных комнат

***Рисунок М.2 - Устройство туалетных комнат** (Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.02.2018 г. №41-НК)

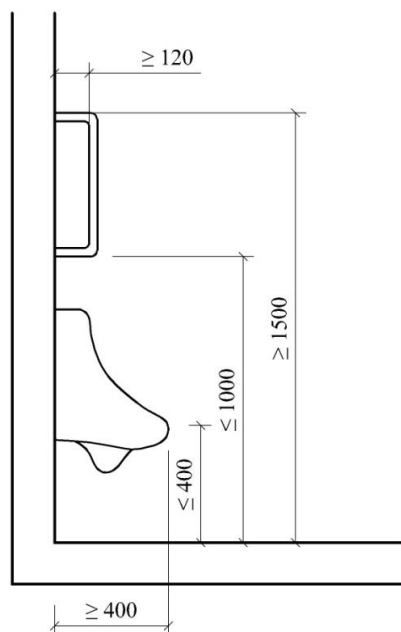

Рисунок М.3 – Ориентировочные параметры писсуаров

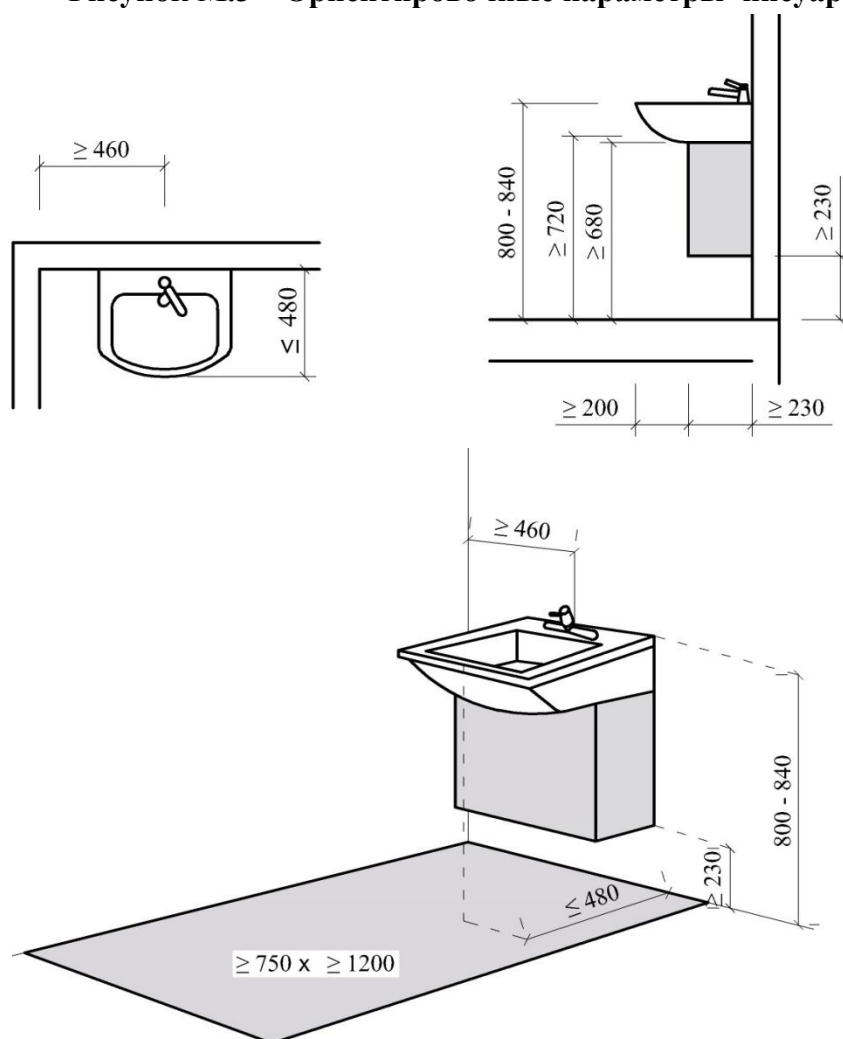

Рисунок М.4 – Ориентировочные параметры умывальников

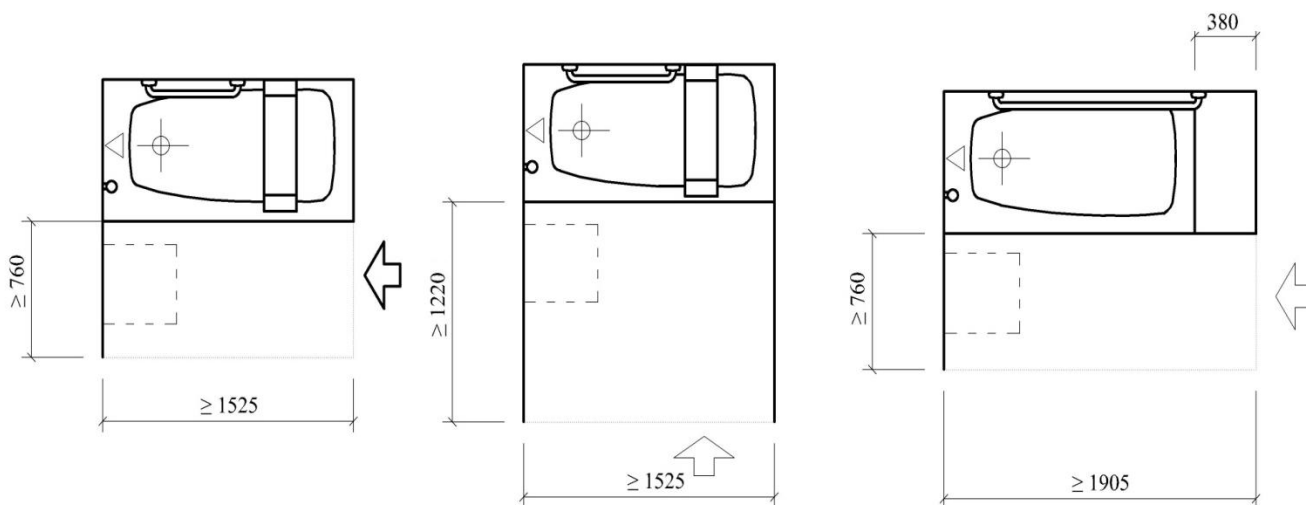

Рисунок М.5 – Ориентировочные габариты ванн

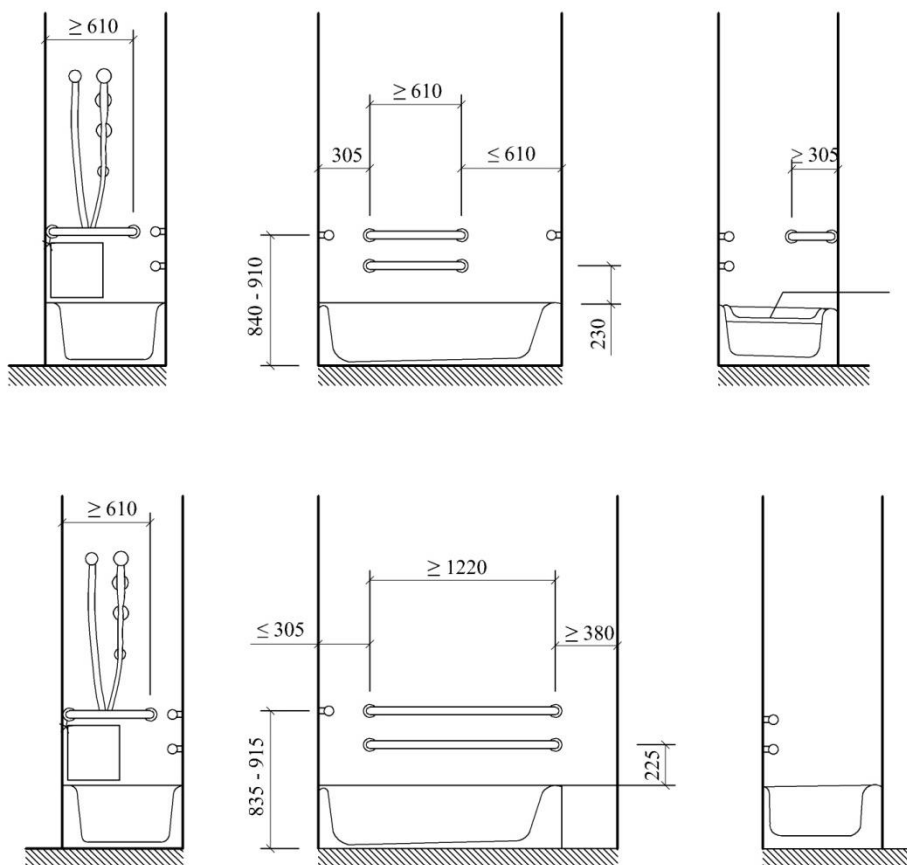

Рисунок М.6 – Доступная высота оборудования в ванной

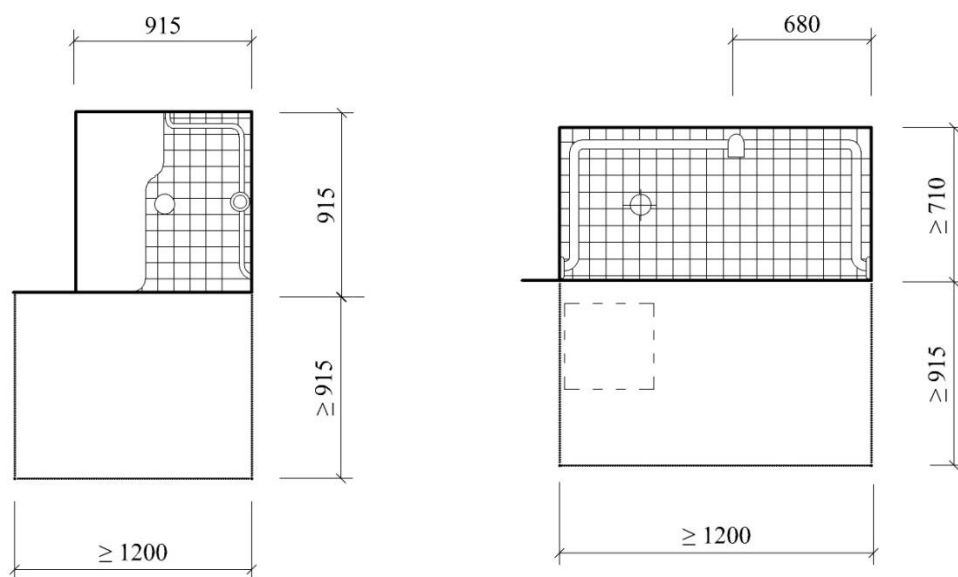

Рисунок М.7 – Ориентировочные габариты душевой кабины

Приложение Н
(информационное)

Размеры в мм

Обеспечение доступности для маломобильных групп населения в общественных помещениях

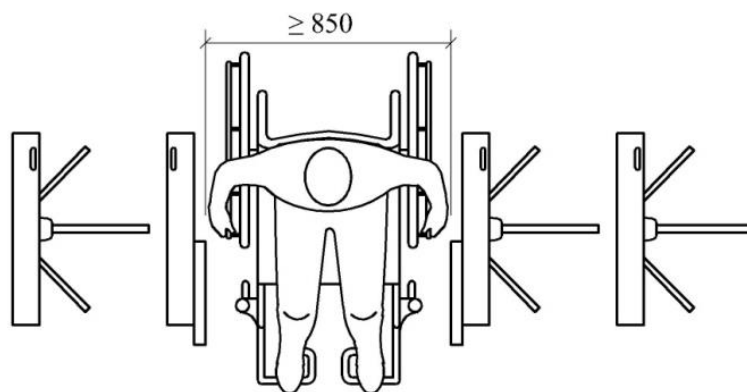

Рисунок Н.1 - Проезд для лиц с инвалидностью на креслах-колясках через турникет

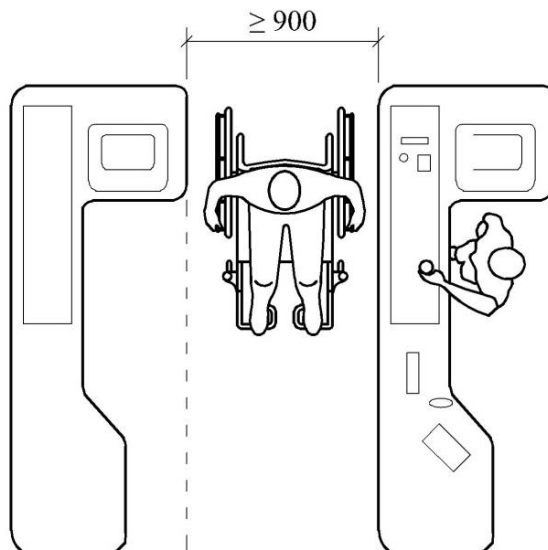

Рисунок Н.2 - Проезд между кассовыми аппаратами и стойками в общественных местах

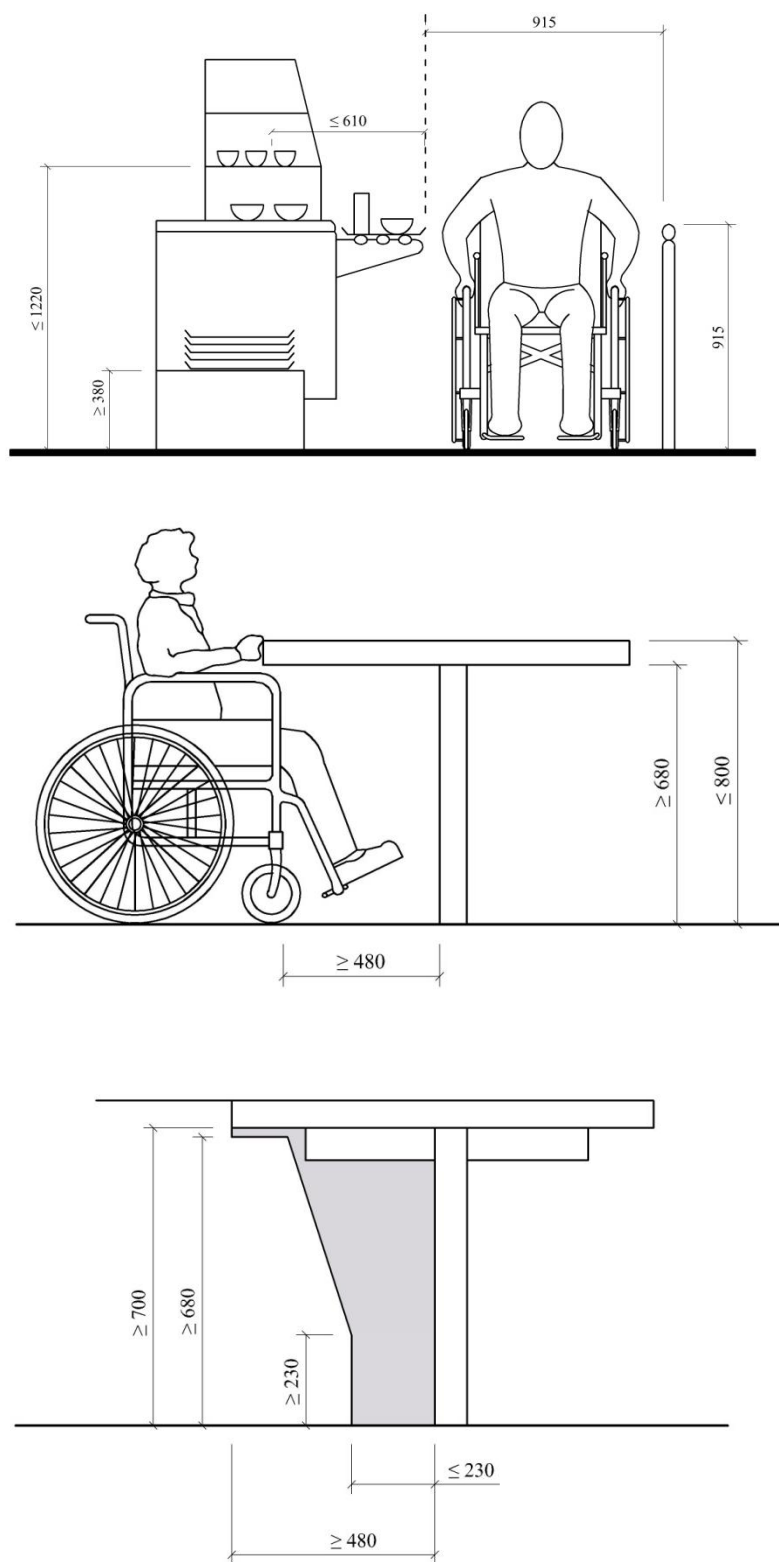

Рисунок Н.3 - Обустройство витрин, столов в местах общественного питания

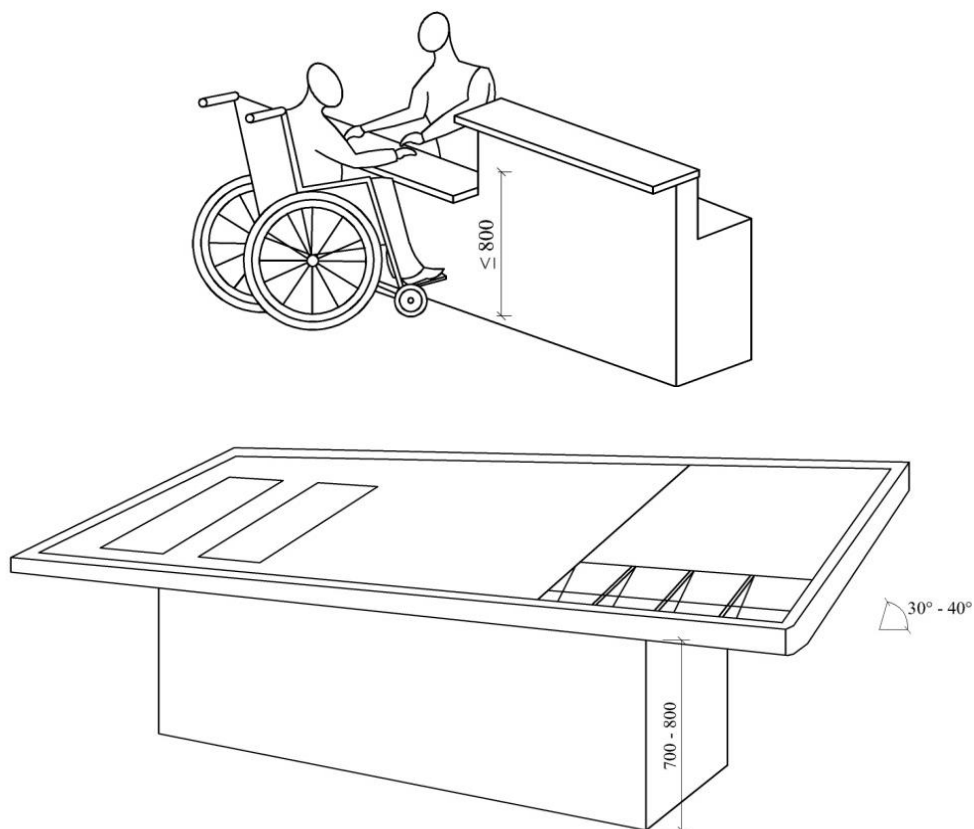

Рисунок Н.4 - Обустройство стоек и витрин с учетом доступности для маломобильных групп населения

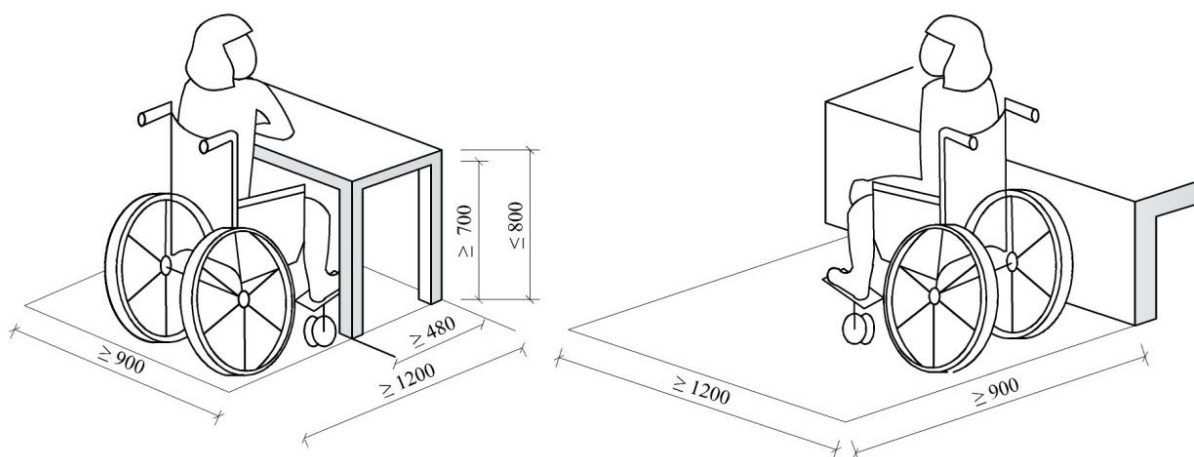

Рисунок Н.5 - Обустройство письменных столов

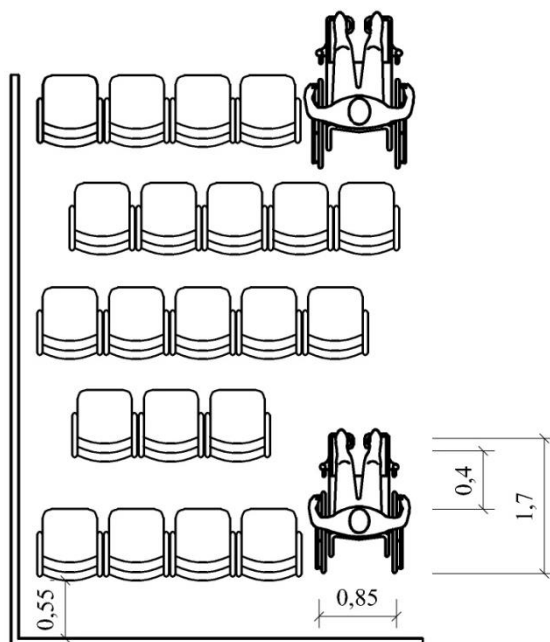
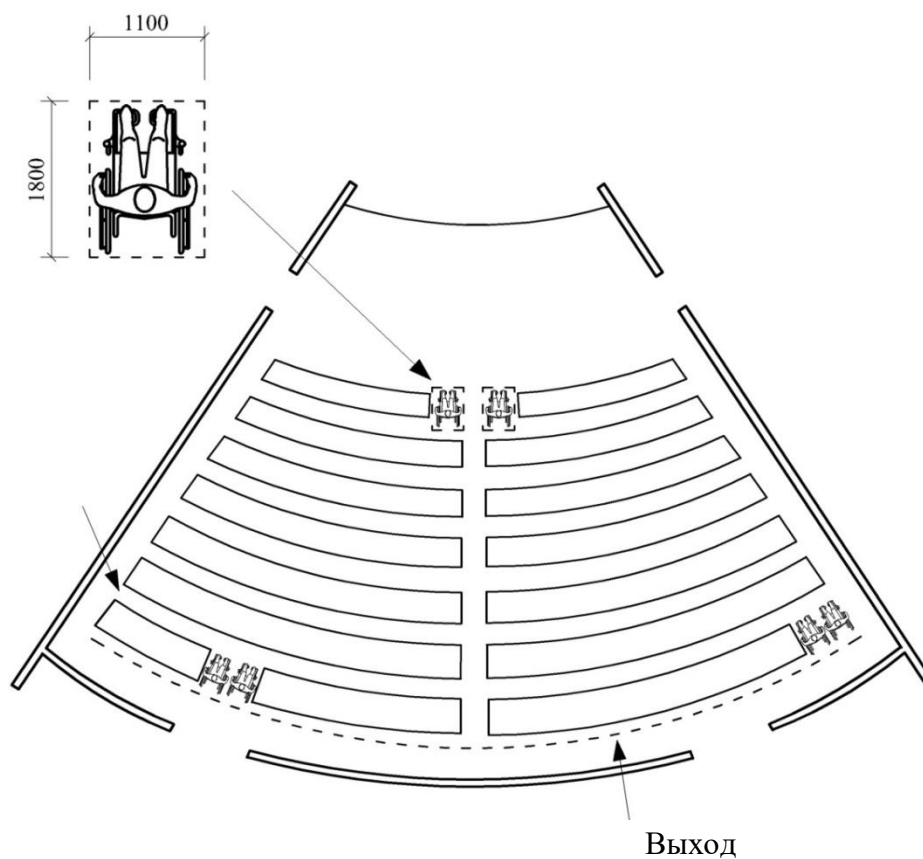

Рисунок Н.6 - Места в зрительных залах для лиц с инвалидностью на креслах-колясках

Приложение II
(информационное)

Бассейны

Таблица II.1 – Оптимальные габариты бассейнов с учетом доступности для маломобильных групп населения

Наименование типов ванн	Назначение и размеры (м) помещений, залов, не менее	Размеры (м) ванн в плане, не менее	Единовременная пропускная способность (чел.)	Глубина (м), не более	Примечание
Ванна оздоровительно-терапевтическая	восстановительное лечение, 9 × 12	3 × 7	(4)	0,25 - 1,32	Для лиц с инвалидностью с повреждением опорно-двигательного аппарата желательно регулирование уровня дна
Плескательная	привыкание к воде, игры, 100 м ²	Свободная форма площадью 15-35 м ²	(3 - 8)	0,0 - 0,4	Для детей
Ванна для обучения не умеющих плавать	привыкание к воде, игры, обучение плаванию, упражнения в воде				Детей всех категорий инвалидности
	А – 15 × 24	Ав – 8 × 16,6	20 (10)	0,8 - 1,35	
	Б – 18 × 30	Бв – 6 × 10		0,6 - 1,35	
Ванна для оздоровительного плавания	плавание, игры в воде, закрепление навыков				Все категории инвалидности, кроме паралича
	А – 15 × 24	Ав – 8 × 16	24 (12)	0,9 - 1,25	
	Б – 18 × 30	Бв – 6 × 10		1,2 - 1,45	

Таблица П.1 – Оптимальные габариты бассейнов с учетом доступности для маломобильных групп населения (продолжение)

Наименование типов ванн	Назначение и размеры (м) помещений, залов, не менее	Размеры (м) ванн в плане, не менее	Единовременная пропускная способность (чел.)	Глубина (м), не более	Примечание
Ванна для спортивного плавания	спортивное плавание, ныряние с тумбочек, игры				Все категории инвалидности
	А – 18 × 30	Ав - 11 × 25	48 (24)	1,8 - 2,05	
	Б – 24х × 30	Бв – 16,6 × 25	65 (32)		
	В – 60 × 30	Вв – 50 × 21		1,8 - 2,3	

Приложение Р
(информационное)

Держатели поручней

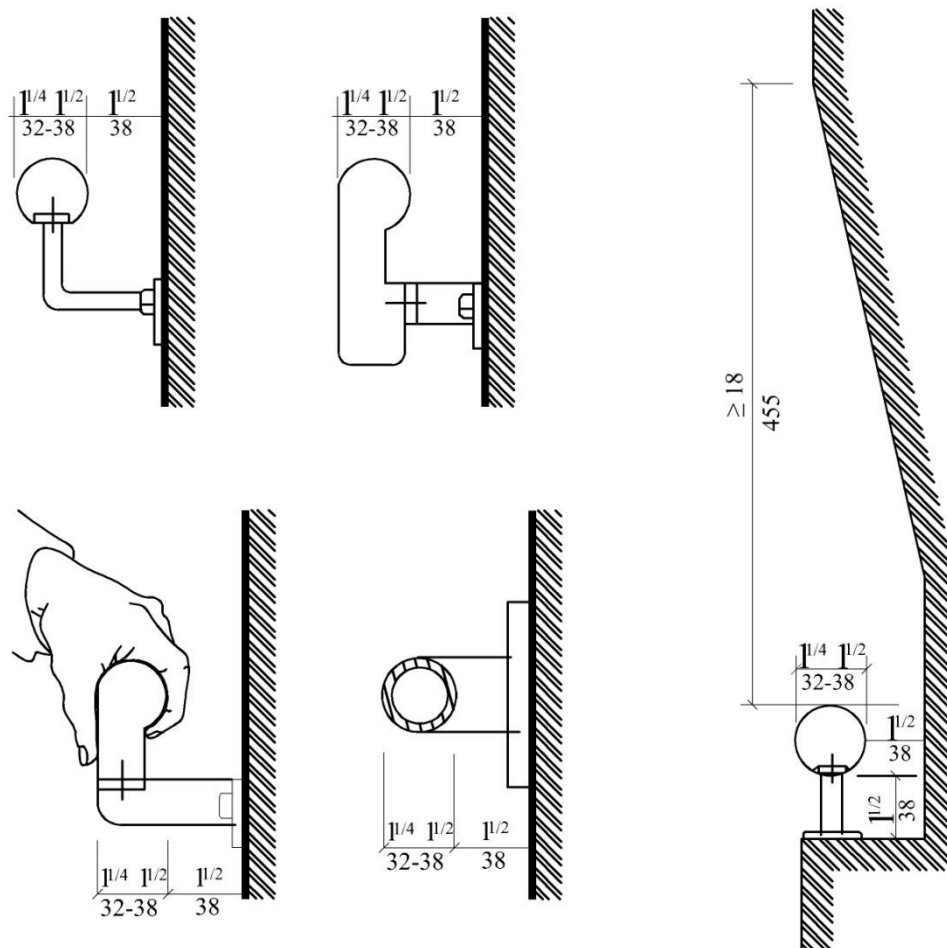

Рисунок Р.1 - Оптимальные габариты держателей поручней

УДК 728.4

МКС 93.040.10

Ключевые слова: доступность, маломобильные группы населения, лица с инвалидностью, проектирование, участки, территория, вестибюль, помещение, пожарная безопасность, бытовое обслуживание, санитарно-техническое оборудование, парковочная зона.

ҚР ЕЖ 3.06-02-2012

СП РК 3.06-02-2012

Ресми басылым

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨНЕРКӘСІП ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС МИНИСТРЛІГІНІҢ
ҚҰРЫЛЫС ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ КОМИТЕТІ

**Қазақстан Республикасының
ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**

ҚР ЕЖ 3.06–101–2012*

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫ ХАЛЫҚТЫҢ,
КІМЫЛЫ ШЕКТЕУЛІ ТОПТАРЫ ҮШІН, ҚОЛЖЕТІМДІЛІКТІҢ
ЕСЕБІМЕН ЖОБАЛАУ. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР**

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21

Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА МИНИСТЕРСТВА ПРОМЫШЛЕННОСТИ И СТРОИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**СВОД ПРАВИЛ
Республики Казахстан**

СП РК 3.06–101–2012*

**ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ
С УЧЕТОМ ДОСТУПНОСТИ ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП НАСЕЛЕНИЯ.
ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21

Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная